

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 23. AVGUSTA 1984

ŠTEVILKA: 33 • XXXIII

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

V TOZD JEKLARNA PO SPREJEMU SANACIJSKIH UKREPOV

Na osnovi ukrepov za sanacijo poslovnih rezultatov Železarnje, ki so jih pripravile strokovne službe za posamezne temeljne organizacije in delovne skupnosti je bil v TOZD Jeklarna izdelan tako imenovani interni program ukrepov, ki je usklajen z ukrepi, ki jih je sprejel delavski svet Železarnje, le da je bolj podrobno razdelan, za vsak oddelek posebej, za vsak ukrep pa so poimensko zadolženi nosilci nalog.

DOSLEDNA ODGOVORNOST IN VEČ POLITIČNEGA DELA PRI REŠEVANJU TRENUTNIH IN PERSPEKTIVNIH PROBLEMOV IN NALOG DOLGOROČNEGA PROGRAMA GOSPODARSKE STABILIZACIJE

Praksa v nekaterih temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarnje kaže, da še mnoge probleme in naloge v sedanjem težkem, v nekaterih primerih za Železarno celo kritičnem položaju, rešujejo površno, parcialno in nemalokrat »na pamet«, da kljub sanacijskim programom, ki jih je narekovala visoka poslovna izguba, delajo po starem, da delavci še niso v celoti doumeli, da bomo le z boljšim in kvalitetnejšim delom, z zmanjševanjem proizvodnih stroškov in vseh vrst porabe v okviru možnosti, ki jih omogoča le lastno delo in ustvarjen dohodek, izboljšali položaj in odstranili številne negativne posledice, ki jih neposredno že močno občutijo vsi delavci, še posebno tisti z nižjimi osebnimi dohodki. Ne zanikamo, da ni bilo v nekaterih temeljnih organizacijah doseženih nekaj kvalitetnih premikov, vendar pa na številnih področjih lahko ugotovimo, da je po velikem začetnem zagonu ob sprejemanju sanacijskih programov veliko tega splahnelo, po znanem pregovoru »tresla se je gora...«

Že pred nekaj tedni smo na tem mestu ugotavljali, da je to tudi posledica tega, ker so se sanacijski programi oblikovali skoraj izključno v poslovnih in strokovnih krogih, da so bili v ta prizadevanja premalo neposredno vključeni delavci in da je popolnoma zaostala politična akcija. Opravičila za vse to, kakor tudi za nekatere neizvršene pomembne naloge, ne moremo in ne bi smeli iskati v dopustniški odsotnosti, če vemo za primere v jugoslovanskem gospodarstvu, da so se veliki delovni kolektivi odrekli, oziroma dopuste preložili na kasnejši čas, da bi sanirali razmere v svojih temeljnih oziroma delovnih organizacijah in izpolnili svoje planske obveznosti. V naših temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih pa se v tem pogledu obnašamo kakor v najboljših časih, na dopuste odhajajo celo najodgovornejši delavci za izpeljavo nekaterih proizvodnih projektov, ki bi nam pomembno izboljšali proizvodnjo in zmanjšali proizvodne stroške.

Zaskrbljujoče so ugotovitve člana poslovnega odbora na nedavnem sestanku predsednikov osnovnih organizacij zveze sindikata, zveze socialistične mladine in izvršnega odbora konference osnovnih organizacij zveze sindikata Železarnje, da je stanje v Železarni kritično, ne zaradi poslovne izgube, ampak zaradi odnosa in obnašanja do izgube; zaradi odnosa in obnašanja do dela in izpolnjevanja nalog, ki so pred nami in ki bi jih morali obravnavati. Ugotovitve, ki bi morale pomeniti za vse subjektivne socialistične sile v temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih ter Železarni kot celoti »plat zvona«, ne kot signal za zmedo, kakor je v preteklosti dejal francoski revolucionar Danton, temveč kot poziv za napad na sovražnika... V tem trenutku pa so naši sovražniki predvsem slabosti v naših lastnih vrstah, neodgovornost in nesposobnost posameznikov, da bi se dvignili iznad praktičistične igre trenutnih parcialnih interesov, ki iz politike delajo politikantstvo, iz skrbi za človeka skrb zase, iz politizacije delavcev manipuliranje z njimi, oportunitizem in tehnokratizem, nespoštovanje dogovorjenega in ne nazadnje internost v delovanju družbenopolitičnih organizacij v Železarni.

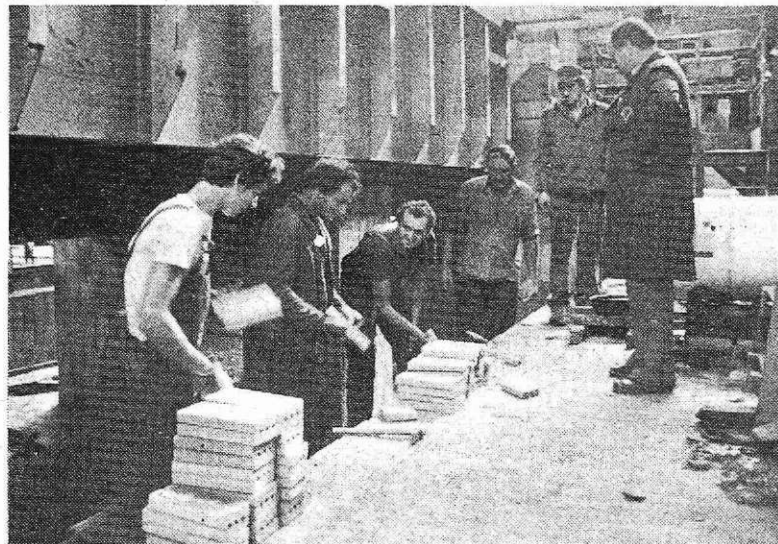
Ob takem stanju, ki ga zaostrejuje tudi težke in zapletene politične in ekonomske razmere v svetu, v katerem razvite kapitalistične države, predvsem Združene države Amerike lastne težave rešujejo z izkoriščanjem ostalega sveta v obliki špekulacij z dolarjem in politiko visokih obresti, kar občutimo tudi mi, bi morali hitro in zelo konkretno ukrepati. Navedene ugotovitve in poslovne izgube v nekaterih temeljnih organizacijah združenega dela so zadosten znak, da bi morali razpravljati tudi o sposobnosti kadrov za opravljanje zaupanega jim dela, za kar so skupaj s samoupravnimi organi odgovorni pred svojimi kolektivi v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih. Zato bo, ob sedaj močno prisotnih brezbrzičnosti, liberalizmu in oportunitizmu, potrebno mnogo poguma delavcev v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih, da s sedanjimi odnosi, brezbrzičnostjo in neodgovornostjo pri izvrševanju sprejetih nalog in obveznosti v svojem lastnem interesu odločno prekinjejo. Merila za to so nam znana: dosledno izvrševanje dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije in v okviru tega sanacijskega programa Železarnje in posameznih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti.

V sedanjih težkih, v nekaterih primerih celo kritičnih situacijah v Železarni oziroma posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih bi moral v najširšo ofenzivo kreniti tudi sindikat v Železarni prek osnovnih organizacij sindikata oziroma samoupravnih delovnih skupin kot oblike delovanja in s prepričljivo ter argumentirano besedo delavcem povedati, da bomo le z boljšim, odgovornejšim in kvalitetnejšim delom, z varčevanjem in z zmanjševanjem stroškov na enoto proizvoda, kot pomembnega vira inflacije in z zmanjševanjem vseh vrst porabe premestili naše sedanje lastne težave in prispevali k uresničevanju politike gospodarske stabilizacije. Premestiti moramo sedanje, bolj ali manj forumsko ugotavljanje stanja in pozivanja na red in disciplino in ju nadomestiti s pripravljeno in usklajeno politično akcijo med delavci, ki bi morali biti podrobno obveščeni o ciljih in nalogah sanacijskih programov v posameznih temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih, kakor tudi o ciljih, sredstvih in metodah akcije za uresničevanje politike dolgoročnega programa gospodarske in družbene stabilizacije.

Delavci o sanacijskih in stabilizacijskih nalogah in ciljih morajo biti argumentirano seznanjeni, da bodo lahko preverjali njihovo uresničevanje in odgovorne za neizvrševanja in odstopanja. Pri tem bomo morali uporabljati tako konkreten in argumentiran jezik, kot ga je uporabil član poslovnega odbora na že omenjenem sindikalnem sestanku, le da ga bomo morali še dopolniti s konkretnimi imeni. Ob vsem tem se ne bi smeli sprenevedati, da sedanje politično mrtvilo najbolj ustreza neodgovornim in nesposobnim vodilnim delavcem v TOZD in delovnih skupnostih in seveda tehnokratsko-birokratskim silam, ki pomembne odločitve sprejemajo namesto delavcev. Ugotovitve na nedavnem sindikalnem sestanku neodložljivo in takoj zahtevajo akcijo.

»Po prvem tromesečju, ko smo ugotavljali stanje v temeljni organizaciji, smo poleg skupnih ukrepov sprejeli tudi interne, čisto naše operativne ukrepe, nismo pa se dotikali tistih, ki se tičejo cele Železarnje, denimo kadrovske problematike, naba-ve vložka, legur itd.« je povedal vodja TOZD Jeklarnje Janez Biček. »Vzroki za nedoseganje višjega celotnega prihodka delovne organizacije in TOZD Jeklarnje so nedoseganje planirane višine prodajnih cen, predvsem pri izvozu; nedoseganje planirane strukture proizvodov; visoka rast materialnih stroškov zaradi porasta cen surovin in energije ter zaradi iztrošenosti delovnih naprav; negativne tečajne razlike; povečane

(Nadaljevanje na 2. strani)

Industrijski zidarji pri obzidavi žarilno-lužilne linije v hladni valjarni na Beli (foto I. Kučina)

VSO POZORNOST NAMENITI DOSEGANJU PLANIRANE PROIZVODNJE

Na drugi seji delavskega sveta SOZD Slovenske železarnje, ki je bila 24. julija, so največ pozornosti namenili poslovanju SOZD Slovenske železarnje v prvem polletju, pri čemer so predvsem poudarili, da je potrebno v delovnih organizacijah vso pozornost nameniti doseganju planirane proizvodnje in kvalitete.

Igor Uršič, predsednik kolegijskega poslovnega odbora je v razpravi o poslovanju SOZD Slovenske železarnje v letošnjem prvem polletju poudaril, da delovne organizacije morajo oblikovati in sprejeti ukrepe, ki bodo omogočili, dosledno izvrše-

vanje planskih nalog. Pri tem pa je treba vso pozornost nameniti kvaliteti, kajti še vedno je preveč zgrešenih šarž, medtem ko potrebe po kvalitetnejših jeklih naraščajo. Še naprej je treba zmanjševati proizvodne stroške in režijo, kot pomembnih

elementov inflacije. Predsednik je v zvezi z naložbami dejal, da jih je treba začeti čim prej zaključiti, da bodo dale ustrezne rezultate in tudi v drugem polletju zadržati trend izvoza iz prvega polletja.

Več naporov bo treba tudi nameniti združevanju deviznih sredstev s kupci, ki so podpisali samoupravni sporazum in od delovnih organizacij prejeli blago, niso pa združili deviznih sredstev, kot jih obvezuje sporazum. Več bo treba narediti tudi glede skupnega izvoza delovnih organizacij SOZD SŽ, je menil predsednik, ker je to ena od možnosti, da delovne organizacije več izvozijo. Opozoril je tudi na večjo skrb glede politike osebnih dohodkov, predvsem tam, kjer se pojavlja poslovna izguba.

Delavski svet je sprejel poročilo o poslovanju SOZD Slovenske železarnje v prvem polletju, poročilo o združevanju deviznih in dinarskih sredstev ter o oskrbi s surovinami, poročilo o delu delovne skupnosti SOZD Slovenske železarnje v prvem polletju in informacijo v zvezi z aktivnostmi pri spremembah cen črne metalurgije, pri čemer je sprejel priporočilo, da z doseženim nivojem povečanja ne moremo biti zadovoljni.

V zvezi s poročili so delegati v celoti podprli zahteve in naloge, ki jih je poudaril predsednik Uršič.

Na drugi seji delavskega sveta so delegati obravnavali tudi problematiko proizvodnje in finančnega položaja Železarnje Jesenice. V zvezi s tem so sklenili, da do naslednje seje delavskega sveta SOZD Slovenske železarnje, ki bo v mesecu septembru, Železarna Jesenice pripravi sanacijski program in ga predloži v obravnavo delavskemu svetu SOZD

(Nadaljevanje na 2. strani)

ODPOR IN OVIRE BOMO USPEŠNO PREMAGOVALI Z DEMOKRATIČNIMI SREDSTVI NAŠEGA POLITIČNEGA SISTEMA

Med mnogimi vprašanji, ki jih vsebuje predlog sklepov centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitevi njene idejne in akcijske enotnosti, je tudi vprašanje nadaljnjega dopolnjevanja in razvijanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, zlasti se delegatskega sistema kot oblike organiziranosti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi oziroma občanov tako za izvajanje oblasti kakor tudi za opravljanje družbenih zadev na temeljih samoupravljanja, kakor je to definiral Edvard Kardelj.

(Nadaljevanje na 7. strani)

PRED PRIČETKOM GRADNJE ELEKTRO JEKLARNE 2

Po večletnih pripravah in rednem poročanju poslovodni odbor delegatom in vsem delavcem Železarnje sporoča, da je bila 1. avgusta 1984 prijavljena naložba jeklarna 2 pri Službi družbenega knjigovodstva. To pomeni, da je bila tega dne zaprta finančna konstrukcija za prvo etapo prve faze v vrednosti 15,3 milijarde dinarjev.

V tej vsoti so zajeta lastna sredstva Železarnje Jesenice, sredstva SOZD SŽ, sredstva sodelavateljev porabnikov jekla, domači in tuji krediti. Za lastna sredstva so predložena ustrezna zagotovila, za združena sredstva pa garancije bank sodelavateljev in sklepi izvršilnih odborov in zborov bank, združenih v konzorcij o

odobritvi kredita za izgradnjo jeklarnje 2 ter podpisane pogodbe za najetje inozemskega kredita v skupni vrednosti 65.840.261 nemških mark, kakor tudi kreditne pogodbe z izvajalci del.

Za vračilo tujega kredita so že pridobljene izjave delovnih organizacij

(Nadaljevanje na 2. strani)

ZAČELI SMO GRADITI GARDEROBE IN JEDILNICO ZA TOZD JEKLARNA

V senci velikega dogodka, ko smo 1. avgusta dobili dovoljenje za gradnjo jeklarnje 2, smo med zgradbo uprave Železarnje in zgradbo TOZD Vzdrževanje začeli graditi garderobe in jedilnico za TOZD Jeklarno.

Že leta 1978 je delavski svet TOZD Jeklarnje sprejel sklep, da bo kot investitor zgradil nove garderobe in jedilnico in tako ustrezno rešil sedanje slabe razmere na tem področju v jeklarni. Prvotni investicijski program je predvideval objekt s 600 garderobami, dvonamenskimi zakloniščem in jedilnico za potrebo 200 oseb v pol ure. Predvideno je bilo, da se objekt prične graditi v letu 1980, toda

ker nismo uspeli zagotoviti dovolj denarja, smo gradnjo odložili.

Nove odločitve pri snovanju projekta jeklarnje 2, kjer se v okviru tega projekta gradijo garderobe na nasisu in ukinjajo SM peči ter se del jeklarske dejavnosti prenaša na Belo, so vplivale na spremembo rešitve garderob za sedanjo jeklarno. S tem projektom se rešuje tudi problem

(Nadaljevanje na 4. strani)

VELIKI ZAOSTANKI ZA PLANOM

Po podatkih statistične službe smo do 20. avgusta izdelali le 69.813,3 tone skupne proizvodnje, kar je 85,9 % izpolnjenega družbenega plana ali 88,4 % nekoliko nižjega operativnega programa za 20 dni. Največji zaostanek za planom imajo v TOZD Plavž, Valjarna debele pločevine, Profilarna in Želbjarna.

V TOZD Plavž so izdelali 7.777,3 tone groblja ali 75,3 % operativnega programa, ki je enak družbenemu planu. V TOZD Jeklarno pa so vili 23.986 ton jekla ali 94,1 % družbenega plana.

Do 20. avgusta smo odpremili 18.008,8 ton gotovih izdelkov in storitev, kar je 83,8 % družbenega plana ali 89,7 % nekoliko nižjega operativnega programa.

VSO POZORNOST NAMENITI DOSEGANJU PLANIRANE PROIZVODNJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

Slovenske železarne. Prav tako morata do prihodnje seje poslovodni odbor Železarne Jesenice in kolegijski poslovodni odbor SOZD Slovenske železarne pripraviti predlog načina pokrivanja izgube v Železarni Jesenice v letu 1984.

Delavski svet SOZD Slovenske železarne je soglašal z investicijsko namero Verige Lesce za obnovo strojne opreme za izdelavo verig za potrebe rudarstva. Pri tem gre za nabavo šestih strojev za izdelovanje rudarskih verig, s čimer bodo nadomestili stare, izrabljene in neustrezne stroje. S tem bodo povečali tudi zmogljivosti za izdelavo verig s posebnimi zahtevami za rudniške transporterje, po čemer je tudi veliko povpraševanje. Naložba bo po sedanjih vrednostih veljala 304,5 milij. dinarjev. Naložbo mora še verificirati republiška komisija za oceno investicij in drugi pristojni organi, pri tem pa naj omenimo, da je pozitivno mnenje o naložbi že izrekla pristojna komisija pri Gospodarski zbornici Slovenije, soglasje pa pričakujejo tudi od zveznega Sekretariata za zunanjo trgovino.

Poleg zastarelosti in iztrošenosti sedanjih strojev, na katerih zaradi tega proizvodnja stalno upada, leti tudi več ne zadoščajo za naraščajoče potrebe po verigah za rudniške transporterje. Na sedanjih strojih, ki jih ni mogoče več popravljati, bi zaradi izločanja dotrajanih strojev v nekaj letih proizvodnja padla s sedanjih 852 ton na 240 ton letno, medtem ko se že letošnje leto tržne potrebe kažejo v višini 1.200 ton, brez upoštevanja možnosti izvoza. Ta naložba je predvidena tudi v sedanjem srednjeročnem razvojnem programu Verige, po katerem načrtujejo preusmeritev proizvodnje verig z navadnih standardnih verig na visokoodporne in rudarske verige, ki se izdelujejo iz legiranih in mikrolegiranih jekel in termično obdelajo. To prestrukturiranje proizvodnje pa je možno samo z nabavo novejših in sodobnejših opreme. Z novimi in še uporabnimi stroji bi že v letu 1985 izdelali 1.218, v letu 1987 pa že 1.776 ton verig. Proizvajalcev verig za rudarstvo v SFR Jugoslaviji ni in jih je potrebno uvoziti, razen tega pa so tudi velike možnosti za izvoz.

Za to naložbo se predvideva 39 % lastnih sredstev, to je sredstev Verige in združenih sredstev Interne banke SOZD Slovenske železarne, ostala sredstva pa bodo tuji krediti, ki jih bo Veriga vračala z dogovorjenim izvozom.

Delavski svet je tudi soglašal s predlogom za sovlaganje v razširitev pretovarjanja in skladiščenja jeklenih odpadkov v pristanišču Koper s tem, da do naslednje seje delavskega sveta poslovodni svet SOZD Slovenske železarne ponovno preveri deleže za sovlaganje posameznih delovnih organizacij in da se v tem času pridobijo soglasja vseh zainteresiranih temeljnih organizacij združenega dela v delovnih organizacijah SOZD Slovenske železarne.

Glede na to, da bodo slovenske železarne v celoti prešle na elektrometalurški proces izdelave jekla, bodo potrebovale tudi več jeklenega odpadka, ki je v Jugoslaviji že sedaj deficitaren in ga bo zato potrebno v vse večjem delu uvažati. Služba za razvoj in raziskave SOZD Slovenske železarne ocenjuje, da bodo uvozne potrebe znašale okoli 400 tisoč ton letno in da je zato tehnološka posodobitev in povečanje pristaniških zmogljivosti v Kopru velik interes tudi slovenskih železarn.

S pristopom k samoupravnemu sporazumu o združevanju sredstev za tehnološko posodobitev in povečanje pristaniških zmogljivosti v pristanišču Koper, se seveda SOZD Slovenske železarne tudi opredeljujejo za pretovarjanje jeklenih odpadkov v tem pristanišču, vendar s tem, da bi z manjšimi količinami vložka še vedno ostali na Reki. V pristanišču Koper naj bi se z letošnjih 100.000 ton zmogljivosti leta v naslednjih letih povečala na 400.000 do 500.000 ton, kar ustreza potrebam slovenskih železarn.

SOZD Slovenske železarne naj bi po samoupravnem sporazumu v ta projekt vložile 110 milijonov dinarjev v fiksnem znesku, in sicer iz:

- sredstev, ki se združujejo v SOZD Slovenske železarne za razvoj in pridobivanje surovin in
- poslovnega sklada SOZD Slovenske železarne.

Posamezne železarne pa naj bi po ključu dobave vložka po morski poti v letih 1982, 1983, 1984 prispevale:

Železarna Jesenice 50 %, Železarna Ravne 25 % in Železarna Štore 25 %.

Delavski svet SOZD Slovenske železarne je sprejel sklep o pripravi srednjeročnega plana SOZD Slovenske železarne za obdobje 1986—1990 in kot nosilca strokovnih priprav zadolžil kolegijski poslovodni organ SOZD SZ. Za pripravo gradiva in usklajevanje med delovnimi organizacijami so zadolžili plansko službo SOZD, ki bo pri tem sodelovala s planskimi službami delovnih organizacij, ostale službe pa so dolžne sodelovati pri izdelavi plana na posameznih področjih.

Za izdelavo posameznih planskih dokumentov so določili naslednje roke:

- za izdelavo analize stanja in ocene razvojnih možnosti SOZD Slovenske železarne, ki bo vključevala tudi ključne usmeritve in elemente za pripravo samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD Slovenske železarne — OKTOBER 1984,
- za izdelavo predloga samoupravnega sporazuma o temeljih plana SOZD Slovenske železarne — MAJ 1985,
- za izdelavo plana SOZD Slovenske železarne — NOVEMBER 1985.

Delavski svet SOZD Slovenske železarne je sprejel informacijo o izvajanju samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za izvrševanje programa rudarsko-metalurške proizvodnje v RMK Zenica za zagotovitev medsebojne dolgoročne oskrbe, ki smo jo v celoti objavili tudi v Železarni št. 28/XXXIII z dne 19. julija, vključno z usmeritvami in

predlogi, ki so bili predlagani v informaciji. Pripomnili so, da se bo potrebno dogovarjati tudi o sovlaganju v rudnik Omarsko ter uravnotežiti devizni bilanci obeh organizacij združenega dela.

Delavski svet je na svoji drugi seji v izvršilni odbor Sekcije za Avstrijo pri Gospodarski zbornici Jugoslavije kot predstavnik SOZD Slovenske železarne ponovno imenoval Vladimirja Magdiča. Za delegata v zbor delegatov po samoupravnem sporazumu o ustanovitvi interesne skupnosti za razvoj obmejne gospodarske sodelovanja z Italijo so za dve leti ponovno imenovali Petra Kosca iz delovne skupnosti skupne službe SOZD Slovenske železarne, za sodelovanje z Avstrijo na osnovi istega sporazuma pa so za dveletno obdobje imenovali Ferda Gnamuša iz Železarne Ravne.

Delavski svet je soglašal, da se skladno s prevzetim pokroviteljstvom SOZD Slovenske železarne nad ohranjanjem in razvijanjem tradicij SNOUB France Prešerna, v ta namen odobri 50.000,00 dinarjev iz združenih sredstev za poslovne aktivnosti SOZD Slovenske železarne.

Na drugi seji so delegati sprejeli tudi informacijo o srečanju slovenskih železarjev v prihodnjem letu, za kar naj ustrezen koncept pripravi koordinacijski odbor sindikata SOZD Slovenske železarne in informacijo o nakupu dodatnih delovnih prostorov za potrebe poslovne aktivnosti SOZD Slovenske železarne. Z dvema dodatnima predlogoma so sprejeli še program dela delavskega sveta do konca letošnjega leta.

Nakladanje sestavljenih vratnih podbojev za izvoz v Alžirijo (foto I. Kučina)

PRED PRIČETKOM GRADNJE ELEKTRO JEKLARNE 2

(Nadaljevanje s 1. strani)

izvajalcev del, potrjene od njihovih bank. Del (približno 30 %) pa bo pokrito z devizami, pridobljenimi z izvozom našega jekla.

Za gradbena dela in tujo opremo so sklenjene ustrezne pogodbe. Za gradbena dela z Gradisom, za tujo opremo pa z Mannesmann Demagom. Za dobavo in montažo domače opreme tečejo zaključni razgovori z ZPS, RUDIS in Energoinvestom. Osnovne pogodbe bodo pripravljene v nekaj dneh.

Na osnovi potrdila o zagotovljenih sredstvih je bila 1. avgusta izdana zahteva za gradbeno dovoljenje za pripravljalna in zemeljska dela.

Izdelan je terminski plan, iz katerega so razvidni termini osnovnih aktivnosti od zemeljskih del v oktobru letošnjega leta do poskusnega obratovanja konec leta 1986 (objavljen v 32. številki Železarnja, 16. avgusta).

Vse to smo lahko pripravili le s kolektivnim delom služb razvoja, komercialne, financ in novogradnje Železarne Jesenice in SOZD Slovenske železarne.

Nesteto podrobnosti so naši strokovni delavci uspešno rešili, tako da je bilo ob prijavi investicije Službi družbenega knjigovodstva ugotovljeno, da je celotno gradivo zelo dobro pripravljeno.

Mnogo truda so vložili tudi delavci Ljubljanske banke, Združene banke, Temeljne banke Kranj in enote Jesenice. Dobro je bilo tudi sodelovanje s Službo družbenega knjigovodstva in Narodno banko.

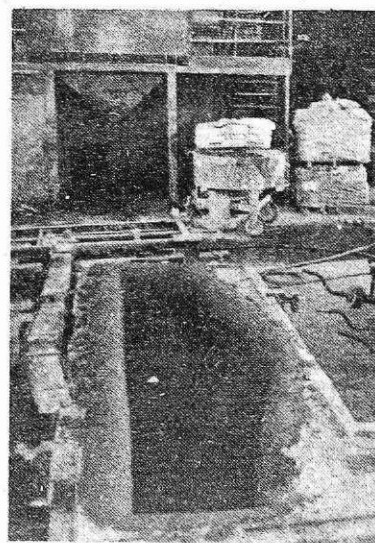
Ponudniki so pokazali dosti pripravljenosti za dogovarjanje in iskanje najustrežnejših strokovnih in komercialno finančnih rešitev.

Delavski svet Železarne je na večerjšnji seji vsem tem sodelavcem iz-

rekel javno zahvalo, predvsem pa tistim, ki so v Železarni, SOZD Slovenske železarne in izven od vsega začetka sodelovali v pripravi, še posebno pa po letu 1979.

Poslovodni odbor Železarne izraža prepričanje, da so priprave tako kvalitetne, da bo investicija lahko tekla normalno brez zastojev in nepredvidenih motenj. V času izgradnje pa bo potrebno na vseh področjih dela in poslovanja več poslovne, tehnološke, predvsem pa finančne discipline. To obvezo sprejemamo sedaj ob pričetku gradnje, da bomo lahko upravičili zaupanje in skupaj prevzeli odgovornost za realizacijo projekta.

Poslovodni odbor
Železarne

Vzdrževanje vmesnih ponev na kontilivu (foto I. Kučina)

V TOZD JEKLARNA PO SPREJEMU SANACIJSKIH UKREPOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

zaloge nedovršene proizvodnje; pri delovanju jekla v SM pečeh, kjer so stroški proizvodnje previsoki; prekomerna poraba energije, ognjevdržnega materiala; previsok izmeček...

Interne ukrepe za izboljšanje proizvodnih rezultatov smo sprejeli po posameznih oddelkih in so vsebinsko povezani z ukrepi na nivoju Železarne. Z njimi želimo doseči povečanje proizvodnje, zmanjšanje porabe energije in vložnih materialov ter povečanje izplena in asortimenta proizvodnje.

Ukrepi zajemajo celotno proizvodno in pripravljalno sfero, z njihovim doslednim izvajanjem pa moramo doseči boljše proizvodne rezultate, manjše specifične porabe oziroma optimalne izkoristke založnih surovin in energije.

Tako ukrepi za oddelek priprave vložka predvidevajo uporabo tekočega belega surovega železa v kar največji možni meri, vendar največ do poprečnega deleža 50 % in selektivno programiranje deleža BSŽ po pečeh glede na asortiment. Zaradi zmanjševanja izmečka pa morajo posvetiti vso pozornost pravilni teži vložka. Mesečno morajo pripraviti vsaj 700 ton jeklenih odsejancev kot vložek za SM peči.

V SM oddelku morajo zagotoviti največjo možno proizvodnjo tekom celega leta, porabo energije morajo znižati na količino, predvideno z letnim planom; eden od ciljev je tudi doseči izpolnjevanje asortimenta proizvodov oziroma naročil. Zadali so si tudi nalogo, da bodo zmanjšali nekvadratno proizvodnjo vsaj za polovico, porabo ferolegur pa kar v najvišji možni meri.

Tudi v oddelku elektro peči želijo z ukrepi doseči z družbenim planom načrtovano proizvodnjo. Zato bo potrebno dosledno izpolnjevati asortiment naročil, znižati delež izmečka in zmanjšati specifično porabo energije in elektrod ter s povečanjem vzdržnosti peči, s skrajšanjem časa rednih remontov, z zmanjševanjem časa vročih popravil peči in z zmanjševanjem tehnoloških zastojev zagotoviti večjo obratovalno sposobnost elektro peči.

V oddelku kontiliva bodo morali v drugem polletju doseči poprečno proizvodnjo 5200 do 5500 ton gredic ob ustreznem asortimentu.

V oddelku ponvičnega gospodarstva je poglavitna naloga stalno zagotavljanje zadostnega števila ponvic za nemoteno delo in za VOD napravo ob najbolj racionalni porabi ognjevdržnih materialov. Ob vsem tem pa interni program sanacijskih ukrepov predvideva zaostritev tehnološke in delovne discipline in kar največje varčevanje z vsemi vrstami materiala.

Vsi ti ukrepi so podrobno razdelani in za njih so določeni posamezni nosilci nalog, ki so dolžni vodju TOZD mesečno pisмено poročati o izpolnjevanju nalog. V kolikor pa se naloge ne izpolnjujejo dosledno, pa tudi o vzrokih in ukrepih za njihovo odpravo.

Pri izvajanju teh ukrepov imajo v TOZD Jeklarna veliko težav. V SM oddelku so za družbenim planom zaostali za 1803 tone, vendar so znatno

presegli nižji operativni plan. Osnovni vzrok za to je pomanjkanje belega surovega železa, zaradi česar so 55 dni obratovali s štirimi namesto s petimi pečmi. Obratovanje s petimi pečmi bodo morali nujno doseči, če hočejo izpolnjevati družbeni plan proizvodnje. Oddelke elektro peči je zaostal za družbenim planom za 6,4 %. Vzroki za to so podaljšani generalni remont obeh peči, veliko število zastojev in previsok delež nekvadratne proizvodnje. Na kontilivu pa so v prvem polletju zabeležili bistveno višjo proizvodnjo kot je bila predvidena z družbenim planom, pa tudi najvišjo do sedaj.

Če analiziramo izpolnjevanje ukrepov, ki jih je potrdil odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Jeklarna, lahko za obdobje maj—julij '84 trdimo, da se izpolnjuje le delno. Razlogov za nedosledno izpolnjevanje programa ukrepov pa je več; razdelimo jih lahko na objektivne in subjektivne.

Med prve štejemo pomanjkanje delavcev, ki je doseglo višek ob koncu prvega polletja, ko je bilo v TOZD Jeklarna zaposlenih kar 40 ljudi manj kot prvega januarja (706—662), kar ob velikem deležu odsotnosti, predvsem dopustov, onemogoča normalno obratovanje in s tem izpolnjevanje planiranega obsega proizvodnje. Na to je posredno vezana tudi previsoka specifična poraba energije, elektrod itd. Sem lahko štejemo tudi nadaljevanje težav s prekrbo za ustreznim vložkom in dodajnimi materiali, kar vpliva predvsem na strukturo proizvedenega jekla.

Med subjektivne vzroke za neizpolnjevanje sanacijskih ukrepov lahko štejemo nespoštovanje tehnično-tehnoloških predpisov, kar povzroča večji delež izmečka, večje število zgrešenih (izvenprogramskih) šarž, kar lahko tudi v določeni meri pripisemo pomanjkanju kadrov. Sem lahko štejemo tudi velik delež zastojev (tehnoloških), ki so v zadnjem obdobju v blagem, vendar prepočasnem upadanju.

Torej so lahko subjektivni vzroki za nedosledno izpolnjevanje sprejetih ukrepov za nas jeklarje tudi objektivni. Občutno pomanjkanje kadrov, na kar mi nimamo vpliva, ima svoj odraz v kvaliteti dela. Kvaliteto dela pa še štejemo med subjektivne vzroke za nedosledno izvajanje ukrepov.

Posebno pozornost v TOZD Jeklarna posvečajo predvsem prenosu dela proizvodnje na kontiliv in osvajanje proizvodnje na VOD napravi. Janez Biček pravi o tem: »Izkoriščanje kontiliva je bilo v prvem polletju v odnosu na plan in prejšnje obdobje bistveno boljše, saj smo dosegli boljšo proizvodnjo, vendar pa so možnosti kontiliva precej večje, predvsem v tem, da osvojimo vlivanje tistih vrst jekla, ki jih doslej še nismo ulivali. To so avtomatska jekla in nekatera jekla za elektroodno žico.

Osvajanje ulivanja teh novih kvalitiet povzroča relativno veliko problemov in na tem sedaj intenzivno delamo. Težave nam povzroča tudi občasno pomanjkanje livnih ponvic.

Osvajanje kvalitetnega asortimenta še vedno ni zadovoljivo. Potrebe za standardnimi kvaliteta niso velike, zato je edini izhod v osvajanju vlivanja novih kvalitiet. To so kvalitete, ki jih tudi zelo malo železarn v svetu izdeluje po tem postopku. Prepričan sem, da bomo to tehnologijo osvojili, vendar imamo pri tem zaenkrat še dosti težav.

Delo vakumske naprave v dosedanjem obdobju ne moremo oceniti kot zadovoljivo, čeprav smo se tudi tu srečevali z nekaterimi objektivnimi težavami, kot so premajhen pretok kisika za oksidacijo taline, občasno pomanjkanje vakumskih ponvic ter pomanjkanje kadrov.

VOD naprava je za nas zelo pomembna, saj nam razbremeni peči, ker je del postopka prenešen s peči na VOD napravo, obenem pa daje možnost izdelave bistveno kvalitetnejših šarž ter možnost uporabe cenejših surovin.

Pričakujemo, da bo tudi ta v najkrajšem obdobju začela delovati, saj smo že doslej izdelali nekaj šarž, ki to obetajo, seveda ob zadostni pazljivosti pri manipulaciji s ponvicami ter tehnologijo v VOD napravi. S tem bomo lahko dosegli tudi v kvalitetnem smislu boljši rezultat.

Večina delavcev v TOZD Jeklarna se zaveda da je treba delati ne samo več, ampak tudi boljše. To se kaže tudi v tem, da so ljudje pripravljali delati na proste dni in v okrnjenih posadkah, sicer bi ob takem številu ljudi bilo lahko še slabše.

Zaradi situacije v Železarni je potrebno sanacijske ukrepe dosledneje izvajati, sicer se bomo morali zatekati k najbolj drastičnim ukrepom, proti tistim, ki ne izvajajo ukrepov, ki so jih sprejeli samoupravni organi.

-db-

UPORABA PROCESNIH RAČUNALNIKOV V PROIZVODNJI IN OCENA UČINKOV V ŽELEZARNI RAVNE

V vsakdanji praksi uspešno uporabljamo procesne računalnike na zelo različnih področjih. Opravljajo številne naloge ter so neposredno vključeni v vodenje proizvodnje in krmiljenje nekaterih procesov. Glede učinkovitosti uporabe računalnikov povzemamo več osnovnih ugotovitev.

UPORABA RAČUNALNIKA V JEKLARNI je drastično posegla v znižanje materialnih stroškov zaradi:

- štirikratnega povečanja porabe legiranih odpadkov,
- bistvenega znižanja poprečne koncentracije dragih legiranih elementov v posameznih jeklih,
- delne substitucije dragih ferolegur Cr in Mn na račun cenejših,
- 6-7% nižjih stroškov električne energije.

Primerjalna kalkulacija na osnovi zadnjih 100 šarž primerjalnih vrst jekla kaže na 6-14% nižje stroške, ki pa so preneseni v kalkulacije in tako vključeni v kompletan dohodkovni obračun metalurških TOZD. To pa predvsem pomeni, da bi bile brez uporabe računalnika izgube v Jeklarni znatno večje in da imajo korist od uporabe računalnika v Jeklarni tudi predelovalne TOZD.

Povečala se je enakomernost kemijske sestave jekel in začeli smo regulirati ostale lastnosti jekla, s pomočjo tehnoloških analizi predpisov in uporabo računalnikov. 29 od 31 topilcev in delovodij je izjavilo, da računalnik uporabljajo in daje predvsem ekonomske koristi.

Razvoj uporabe računalnika se mora nadaljevati v smeri:

- dolgotrajne zahteve Jeklarnice za instalacijo tehtnice za tehtanje legiranega odpadka (ETS, PII),
- ureditev granulacije ferolegur za avtomatizacijo doziranja,
- avtomatizirati tekoči obračun stroškov šarže,
- računalniškega krmiljenja VOD postopka,
- nabaviti dodatno rezervno računalniško opremo za preklap v primeru izpada računalnika.

Uporaba računalnika v Jeklarni je odvisna tudi od tehnološke discipline, ki jo je treba izboljšati. Žal pa uporaba računalnika ne seže v livno jamo in k sortiranju vložka, kjer je glavina neuspele proizvodnje in ozko grlo za večjo količino in kakovost proizvodnje.

Uporaba računalnika v minilivarni je omejena na področje izračuna sestave vložka, informacij o kemijskih analizah in korekturah kemijske sestave taline. Za poglobljeno analizo stanja ni bilo časa, zato se omejimo le na podatke, ki so pri roki.

Iz rednih poročil kemijskega laboratorija o odstotku zgrešenih šarž je razvidno, da se je v uvedbo računalnika odstotek znižal z 10% na okoli 2%. Petkratno znižanje je doseženo gotovo zaradi lažjega obvladovanja procesa izdelave jeklene taline in enakomernosti kemijske sestave. Zaradi pomanjkanja legiranega odpadka v novi minilivarni je potreba po uporabi programov za izračun sestave vložka manjša.

Uporaba računalnika v kemijskem laboratoriju pomeni zelo važen del informacijskega sistema Jeklarnice, Jeklilivarne, ostalih metalurških obratov, kontrole kakovosti in RTP. Kemijske analize so računalniško obdelane na treh nivojih, od podpore pri izdelavi jekla do operativnega in raziskovalnega dela. Dnevne informacije o kemijskih analizah so nepogrešljive pri vodenju izdelave šarž in funkcioniranju proizvodnje v ostalih predelovalnih TOZD.

Uvedena računalniška rešitev pomeni nadalje:

- tekoče prikazovanje odstopanj od tehnoloških analitičnih predpisov,
- reduciranje zaposlenih žensk pri triizmenskem delu,
- široke možnosti raziskovalnega dela,
- eliminiranje sočloveške napake pri prenosu rezultatov kemijskih analiz in skrajšan čas kemijske analize.

Računalniki se v kemijskem laboratoriju uporabljajo redno in neprekinjeno na štiri izmene. Vsaka motnja ali zastoj povzroči resne težave v kemijskem laboratoriju in Jeklarni, zato bi nujno morali pričeti z akcijo za nabavo rezervnega računalnika.

Pri razvoju se je treba usmeriti na že omenjeno večjo zanesljivost (rezervni računalnik) in priključitev Leco instrumentov.

Za uporabo računalnika na električnem področju je odgovoren ETS. Razdelimo jo lahko v tri aplikacije:

- vodenje električne konice,
- avtomatsko taljenje vložka na

velikih EOP in

- avtomatska registracija alarmnih signalov.

Električna konica se z računalnikom vodi neprekinjeno od 1978. leta in predstavlja uspešno aplikacijo, saj je odstotek znižanja stroškov električne energije od 6-7%. Zaradi novih velikih odjemalcev v Jeklarni (ponvična tehnologija) je treba kompletan programski paket razširiti in predelati. Ker nimamo ustreznih razvojnih računalnikov, spreminjanje in testiranje programov lahko opravimo le na obstoječih računalnikih, ki delajo v »živos«. Trenutno so to motnje in potencialna nevarnost za prekoračitev konice, saj je dispečerji praktično ne morejo več obvladati z ročnim vodenjem.

Računalniško taljenje vložka omogoča nastavitve toka in napetosti za optimalno vodenje raztalitve za dani vložek. Topilci se naloge ravnanja Jeklarnice, da morajo obvezno uporabljati računalnik, ne držijo. Zaradi spremembe načina regulacije EOP (optimeit) bo treba programe spremeniti.

Avtomatska registracija alarmnih signalov je koristna pri diagnostiranju vzrokov in poteka dogajanj ob alarmnih situacijah. Na računalnik je priključenih okoli 1000 alarmnih in drugih signalov.

Programi so bili kupljeni v Ameriki in instalirani 1978. leta. Treba jih bo dopolniti in odpraviti pomanjkljivosti, ki jih navaja v svojem poročilu ETS. Dela že tečejo. S tem se bodo stroški električne konice in izdelave jekla še dodatno znižali.

UPORABA RAČUNALNIKA V STROJNIŠTVU

Sredi lanskega leta je bil instaliran prvi računalnik za to področje, to je računalnik za računalniško NC programiranje. Začasno na tem računalniku teče med drugim tudi redna uporaba domačih programov za konstruiranje RAK 101. Uporablja pa se tudi za nadaljnji razvoj CAD

— računalniškega projektiranja v povezavi s CAM in CAPP. Programi EXAPT se uporabljajo za računalniško programiranje NC strojev v mehanskih tozidih. S pomočjo računalnika je izdelanih 700 NC programov. Računalniško programiranje ima vrsto prednosti pred ročnim.

UPORABA RAČUNALNIKA V KALILNICI je v fazi neposrednega uvajanja uporabe programov na globinskih pečeh. Zaključena je 1. faza projekta, v kateri so bili izdelani vsi načrtovani programi. V vsakdanji praksi se uporablja od 1. 1. 1984 dalje 2/3 izdelanih programov.

Že dosedanja uporaba programov je dala naslednje koristi:

- boljšo organizacijo priprave dela proizvodnje globinskih peči v kalilnici,
- povečanje tipizacije, urejenosti in dokumentiranosti tehnologije toplotnih obdelav,
- povečanje discipline dela glede na program dela,
- pravočasnejša priprava vložka za toplotno obdelavo je vse boljša in vse bolj sledi programu dela,
- v praksi je preizkušena izvirna rešitev grupne tehnologije toplotne obdelave, ki daje velike možnosti točnejšega planiranja in objektivnejši obračun proizvodnje.

Zaključevanje projekta je predvsem odvisno od:

- instalacije terminalskih kablov in

— pripravljenosti delavcev na globinskih pečeh za povečanje produktivnosti in novega načina dela.

Ugotovimo lahko, da je dosednji razvoj uvajanja računalnika v tehnološke procese uspešen in se naj nadaljuje po zastavljenih planih. Priporočljivo je, da se več sredstev nameni temu področju, končni uporabniki pa bi morali prevzeti večjo neposredno odgovornost za racionalizacijo proizvodnje s pomočjo računalnika.

Jože Segel

REKONSTRUKCIJA RTP 110/35 kV V HE MOSTE

RTP 110/35 kV v HE Moste je in bo tudi v bodoče pomembno vozlišče in tudi osnovni napajalni vir za kritje potreb po električni energiji na tem območju Gorenjske. Obstoječe 110 kV stikališče obsega devet stikalnih polj, in sicer: pet daljnovidnih polj, dve transformatorski postaji, eno zvezno polje in eno polje agregata IV.

Vsa našeta stikalna polja, razen polja agregata IV, so bila opremljena z že dotrajanimi zelo starimi močnostnimi stikali (dve polji imata stikali iz tovarne Rade Končar, izklopilne moči 1800 MVA in 2500 MVA, šest polj ima stikala DELLE, izklopilne moči 1500 MVA — prvič montiranih v RTP Kleče leta 1953).

Za vsa omenjena stikala ni na razpolago rezervnih delov in prihaja ob revizijah ter okvarah stikal do velikih problemov pri zamenjavi poškodovanih in dotrajanih delov. Izklopilna moč omenjenih stikal ne ustreza več. Po študiji Elektroinstituta Milan Vidmar bo leta 1990 kratkostična moč na zbiralkah 110 kV znašala 3244 MVA.

Iz navedenih razlogov je bila potrebna zamenjava obstoječih stikal z novimi, ki bodo ustrezala po vklopilni moči predvideni kratkostični moči in bodo omogočala normalno obratovanje in vzdrževanje.

Stara ločilna stikala so bila opremljena s pnevmatskimi pogoni, krmiljena z elektroventili v krmilnih omarih posameznega stikalnega polja z enosmerno napetostjo 220 V s komandne plošče. Pri razširitvi stikališča 110 kV, za katero je že izdelana projektna dokumentacija in se začne izvajati letos jeseni, je predvidena izgradnja ločilnih in močnostnih stikal na elektro motorni pogon, krmiljenih iz krmilnih omarih posameznega polja, medtem ko je posluževanje urejeno iz komandnega prostora.

Zaradi enotnega posluževanja je bilo nujno urediti vse naprave obstoječega stikališča novemu sistemu krmiljenja.

Distančna zaščita v daljnovidnih poljih 110 kV je bila izvedena z dotrajanimi SIEMENS distančnimi releji, ki pa niso ustrezali obratovalnim zahtevam sedanjega 110 kV omrežja.

Pri tej razširitvi 110 kV stikališča je predvidena tudi gradnja skupne relejne hišice za namestitev zaščitnih, števnih in pretvorniških naprav za novi in obstoječi del stikališča 110 kV. V tej hišici bosta nameščeni AKU bateriji 220 V in 48 V z usmerniki, preusmerniki in glavnim razvodom enosmerne napetosti za potrebe krmiljenja in signalizacije.

Celotna rekonstrukcija bo obsegala:

- a) zamenjavo močnostnih stikal v petih daljnovidnih poljih, dveh transformatorskih poljih in enem zveznem polju,
- b) zamenjavo daljnovidnih in zbiralnih ločilnih stikal v štirih daljnovidnih poljih, dveh transformatorskih poljih, enem zveznem polju in enem polju agregata IV,
- c) preureditev krmilnih omarih posameznih stikalnih polj za novi sistem krmiljenja,
- d) zamenjavo distančnih relejev v obstoječih daljnovidnih poljih,
- e) izdelava kabelskih povezav,
- f) manjša gradbena dela (temelji, kabelski kanali),
- g) zamenjava dotrajanih oz. poškodovanih ozemlji.

Vrednost naštetih del, vključno z opremo, bo predvidoma 45.000.000 din. Ta sredstva so pridobljena iz združene 15% amortizacije EGS.

Tehnično dokumentacijo je izdelal Elektroprojekt Ljubljana, oprema pa je izdelana v tovarni Minell Srbija.

Celotno rekonstrukcijo izvajajo delavci TOZD sami, kar je vsaj trikrat ceneje, kot če bi to delo izvajali tuji izvajalci. Obenem pa se delavci pri montaži usposabljaajo za kasnejše vzdrževanje teh stikal. Pri tem je nujno treba poudariti, da ta dela opravljajo delavci poleg rednega vzdrževanja naprav.

Do sedaj so zamenjali stikala v štirih poljih, celotna rekonstrukcija pa bo končana spomladi 1985. leta.

Edvard Vengar

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 27. AVGUSTA DO 2. SEPTEMBRA

27. avgusta, ZDRAVKO ČRV, vodja investicijskega razvoja, Jesenice, C. 1. maja 32, štev. tel. doma 2660;
28. avgusta, VINKO ROTAR, vodja TOZD Remontne delavnice, Jesenice, Cesta talcev 8/a, štev. tel. 82-792;
29. avgusta, LEON MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 81-216;
30. avgusta, JANEZ KOMEL, vodja marketinga, Jesenice, Janševa 6, tel. 81-026;
31. avgusta, FRANC VIČAR, vodja investicijskega razvoja SN, Žirovnica, Rodine 51;
1. septembra, EMIL AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 82-262;
2. septembra, JANEZ BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarina 9, štev. tel. 82-262;

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

PONEDELJEK — 27. 8.	JANEZ FALETIČ	FRANC BERNIK
TOREK — 28. 8.	IVAN KAVČIČ	BOGOMIR SVETINA
SREDA — 29. 8.	ANTON KAVČIČ	MIJKA KERSNIK
ČETRTEK — 30. 8.	IGOR LOGAR	AHMED TELAČIČ
PETEK — 31. 8.	VLADO REPE	JOŽE CEJ
SOBOTA — 1. 9.	MIROSLAV ZUPAN	FRANC CERKOVNIK
NEDELJA — 2. 9.	MITJA BENEDIČIČ	JOŽE ZIDAR

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je:	3551
vezni telefon je:	2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni	od 14. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela:	
dnevni dežurni	od 6. do 18. ure
nočni pa	od 18. do 6. ure
Predaja poslov se izvede na vodstvu TOZD Vzdrževanje, oziroma v sobi dežurnega vzdrževanja.	

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 27. avgusta do 1. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante:

DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in III. obratna ambulanta — dr. Matej Andoljšek.

POPOLDNE: IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce: dr. Ivica Vreš.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta mag. dr. Bela Gazafi.

Za borce vsak dan od 11. do 12. ure.

Po SS za Vatrostalno vsak dan od 10.30 do 11.30.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 1. septembra, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar.

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Elektrode

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 10. avgusta 14. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Janez Kosmač. Najprej so obravnavali poročilo o izvajanju sklepov zadnje seje in ugotovili, da so sklepi izvedeni ali pa se nanašajo na daljše obdobje. V zvezi s poročilom o službenem potovanju Miha Stojana v Zürich na letno konferenco licenčnih partnerjev firme Oerlikon so ugotovili, da je bilo koristno.

Ugotovili so, da so informacijo o projekciji cen proizvodov in storitev Železarn v letu 1984 obravnavale vse SDS in jo potrdile. Tudi predlog pravilnika o oblikovanju cen proizvodov in storitev so obravnavale vse SDS na zborih delavcev in predlog sprejele z večino glasov vseh delavcev TOZD. Delavski svet je predlagal, da se poenostavi sprejem teh dokumentov in naj o tem sklepajo odbori za gospodarstvo ali delavski sveti TOZD brez predhodne obravnave na SDS.

V nadaljevanju seje so obravnavali poslovno poročilo TOZD Elektrode in Železarn za prvo polletje 1984. TOZD Elektrode je zaključila poslovanje v prvem polletju z izgubo v višini 14.475.432,55 dinarjev. V roku 45 dni mora biti sprejet program, v katerem bodo ugotovljeni vzroki, zaradi katerih so nastale motnje v poslovanju in določeni ukrepi za njihovo odstranitev.

Poslovno poročilo so obravnavale vse SDS in imele pripombe na višino osebnih dohodkov zaradi velikega padca življenjskega standarda. Zato delavski svet priporoča, da se ta problematika na nivoju Železarn čimprej reši. Naročili so, da se morajo že sprejeti ukrepi prvega tromesečja nadaljevati. Pri tem bo morala biti večja skrb namenjena problematiki in izdelavi ter oskrbi z EO žico.

Ugotovili so, da so osnutek sprememb in dopolnitev statuta delovne organizacije Železarn Jesenice obravnavale vse SDS in niso imele pripomb.

Obravnavali so informacijo kadrovskega sektorja o pripravnosti, ki ga določa zakon o usmerjenem izobraževanju in potrdili predlog oddelka za organizacijo dela, da se za potrebe TOZD Elektrode odprejo delovne naloge in opravi pripravnikov II., III., in IV. stopnje.

Za vršila dolžnosti vodja TOZD Elektrode so od 1. septembra dalje imenovali Slavka Bizilja, vodja proizvodnje.

Obravnavali so samoupravni sporazum o sovlaganju v razširitev in uvajanje nove proizvodnje Al-sulfata v DO Kemična tovarna Moste. To surovino TOZD Elektrode potrebuje, zato so soglašali z deležem Železarn in pooblastili vodja nabave Boruta Razingerja za podpisnika tega sporazuma.

Ob koncu seje so kritično spregovorili o oskrbi z valjano in vlečeno

EO žico, saj je bila junija in julija zelo problematična. Žica EO prihaja iz TOZD Valjarna žice in Žičarna nepravočasno in v nezadostnih količinah. Kljub temu, da so razlogi znani, se s takim stanjem ne morejo zadovoljiti, niti s takim načinom dela, kajti vprašljiva je proizvodnja v TOZD Elektrode in tudi kvaliteta. Probleme je treba reševati na vseh ravneh hitro, kvalitetno in disciplinirano. Ker je TOZD Elektrode pri reševanju te problematike na dosedaj že uporabljene načine nemočna, je treba to problematiko obravnavati na delavskem svetu Železarn, ki mora opozoriti in zadolžiti vse, ki v tej verigi sodelujejo, na resnost problematike in na odgovornost, ki iz tega izhaja. Če bomo v Železarni tako delali, kot v tem primeru, bodo vsi napisani sanacijski ukrepi zaman.

SM

12. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Odbor za delovna razmerja pri delavskem svetu TOZD Elektrode je imel 16. avgusta 12. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Ivan Lakota. Najprej so sprejeli poročilo o izvrševanju sklepov zadnje seje z naslednjimi ugotovitvami in sklepi:

— problemi v transportni skupini niso dokončno rešeni in je treba na tem še delati,

— delavke, ki jim odbor ni odobril delo samo v dopoldanski izmeni, so delovodje dolžni po potrebi razporediti na dve izmeni,

— za nadomeščanje skladiščnika je treba upoštevati sklepe samoupravnih organov in vodstva TOZD.

Obravnavali so poročilo o staležu delavcev v TOZD v juliju, ki je bil 246 delavcev. Skupna odsotnost je bila 1649 dni ali 29,14 %, od tega bolezenske 525 dni ali 9,28 %, rednih dopustov 1036 dni ali 18,31 %, izredno plačane odsotnosti sedem dni ali 0,12 %, izredno neplačane osem dni ali 0,13 %, porodniškega dopusta 46 dni ali 0,80 %, neopravičenih izostankov pet dni ali 0,09 % in ostale odsotnosti 22 dni ali 0,39 %.

Skupno je bilo v obdobju januar-julij korišćeno 216 dni manj rednega dopusta, kot je bilo planirano.

Potrdili so šest prerazporeditev in sprejem ter razporeditev enaintridesetih delavcev na počitniškem delu v juliju in avgustu. Eni delavci pa so podaljšali počitniško delo za en me-

sec. Glede zaposlovanja delavcev na počitniško delo so imeli več pripomb in zahtevali, da se te v prihodnjem letu upoštevajo.

Potrdili so sprejem za določen čas šestih mesecev ene delavke na dela in naloge čistilke in enega delavca na dela in naloge nakladalca. Soglašali so tudi s sprejemom dveh mladolnih delavcev za določen čas šestih mesecev.

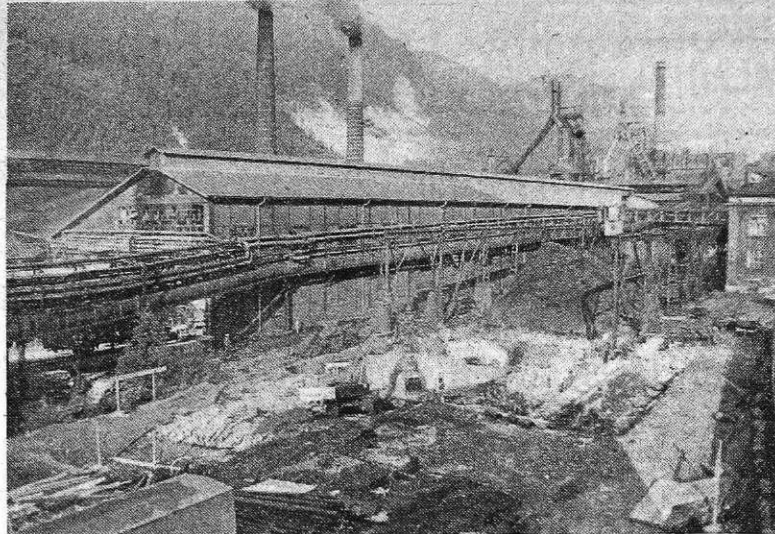
Prekinitev delovnega razmerja v rednem odpovednem roku so odobrili eni delavci.

Odobrili so izredno neplačan dopust trem delavcem po tri dni in eni delavki štiri dni s pripombo, da v bodoče za take primere ne bodo odobrili neplačanega dopusta.

O rešitvi vloge delavke za razporeditev na stalne naloge in opravila bodo dokončni sklep sprejeli na prihodnji seji, ko bodo ugotovljene možnosti za tako razporeditev.

Ob koncu seje so dali soglasje delavcu, da lahko sklone delovno razmerje do ene tretjine delovnega časa v TOZD Jeklarna, s tem, da ne bo ovirano delo v TOZD Elektrode.

SM

Zemljska dela za nove garderobe in jedilnico TOZD Jeklarna (foto I. Kučina)

ZAČELI SMO GRADITI GARDEROBE IN JEDILNICO ZA TOZD JEKLARNA

(Nadaljevanje s 1. strani)

kantine in čajne kuhinje za jeklarno in kantine za strojne delavnice. Znano je, da so higienske razmere v teh kantineh neustrezne in da sanitarna inšpekcija zahteva saniranje.

Nova zgradba v velikosti 33 + 18 m bo postavljena ob Cesti železarjev med zgradbama vodstva Železarn in vodstva vzdrževanja. Pri postavitvi je upoštevana zasnova bodočega glavnega vhoda v Železarno in ceste ob bivši rudarni proti predelovalnim obratom. Del zgradbe na zahodni strani sega v sedanje skladišče ostružkov, zato se bo žerjavna proga skrajšala za eno polje. Da se zmožljivosti skladišča ne bi zmanjšale, se bo skladišče ogradio tako, da bo možno ostružke odlagati v večjo višino.

Zgradba ima dve etaži. Klet je zasnovana dvonamensko, kot garderobe za 150 oseb z vsemi potrebnimi sanitarnimi, ki se lahko v primeru potrebe brez predelav spremeni v zaklonišče za 200 oseb. V kleti je še prostor za ogrevne in prežračevalne naprave in čajna kuhinja za centralno pripravo čaja, ki se bo razvažal po obratih. Za transport čaja iz kleti je predvideno tovorno dvigalo.

V pritličju bo restavracija s 160 sedeži. Hrana se bo delila na dveh samopostrežnih linijah. Kuhana hrana se bo dovažala iz centralne kuhinje, mrzli obroki pa se bodo pripravljali v prostorih ob restavraciji, kjer je tudi pralnica posode, steklenine in jedilnega pribora. Zaradi hitrejšje postrežbe je ob koncih samopostrežnih linij predvidena samoregistrirna blagajna, medtem ko je plačilna blagajna predvidena pri izhodu iz restavracije.

Pred vhodom v restavracijo je predvidena točilnica, v kateri bodo stregli z mrzlimi in toplimi napitki ter sendviči v času, ko bo restavracija zaradi čišćenja zaprta.

Vhod v restavracijo in garderobe bo na južnem delu. Vhod bo s pokritim prehodom v nivoju povezan z jeklarno. Na severnem delu zgradbe bo rampa za razkladanje pripravljene hrane in za odvoz čaja.

Izvajalec gradbenih del je Gradis, TOZD Jesenice. Predvideno je, da bi gradnjo opravili v enem letu. V začetku avgusta prihodnjega leta naj bi bil objekt dan v uporabo.

F. S.

PREGLED SESTANKOV SDS

Razprava o zadevah iz programa samoupravnih aktivnosti za julij in avgust je po samoupravnih delovnih skupinah v glavnem zaključena. Zapisnice smo namreč prejeli iz vseh TOZD in delovnih skupnosti, razen iz TOZD Žičarna in Družbena prehrana. SDS so v skladu s programom obravnavale informacijo o projekciji cen naših proizvodov in storitev, spremembe in dopolnitve pravilnika o oblikovanju cen proizvodov in storitev, polletno poslovno poročilo ter osnutek sprememb in dopolnitev statuta DO ŽJ. V razpravah je, kot se zdi na prvi pogled, izstopalo predvsem dvojno vprašanje: pomanjkanje delavcev v TOZD ter problematika osebnih dohodkov, ki ne sledi hitri rasti življenjskih stroškov.

Iz TOZD PLAVŽ smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, aglomeracija 1, 2 in 3 ter plavž 1, 2, 3 in 4. Že SDS vodstvo TOZD opozarja na »kritično stanje glede delovne sile« v tej temeljni organizaciji: »V aglomeraciji je prišlo zaradi pomanjkanja delavcev do ukinitve ene izmene. V sled tega smo prisiljeni visoke peči voditi z znanim deležem sintra v vsipu, ki ga nadomeščamo s surovo rudno, kar nam močno negativno vpliva na specifično porabo koksna na eni in znižano proizvodnjo peči na drugi strani. Na visokih pečeh so posade okrnjene na 80, včasih celo na 60 % normativ. Odvzem grodja v SM jeklarni je izredno slab, tako da smo prisiljeni vlivati na livno polje, kar zahteva dodatno izredno težko fizično delo. Zalog domače kvalitete rude praktično ni.« SDS aglomeracija 1, 2 in 3 se pritožujejo nad osebnimi dohodki, ki po njihovi oceni »zaostajajo za okoli 40 % za porastom življenjskih stroškov«. Tako pravijo: »SDS smatra, da smo v TOZD Plavž glede na razmere delali dobro in presegli družbeni plan. Ob zmanjšanem številu ljudi in več dela pri razkladanju, pripravi vložka in vlivanju grodja pa dobivamo manjše osebne dohodke, kot je poprečje v Sloveniji. Nezadovoljstvo, ki se zaradi nizkih dohodkov vedno bolj širi, ne bo pripomoglo k izboljšanju stanja v Železarni. Ob takem nagrajevanju bo pomanjkanje delavcev vedno bolj kritično. V TOZD Plavž mora aglomeracija delati na tri izmene, če hočemo zagotoviti dovolj vložka. Ljudi pa ni.« SDS plavž 1 ocenjuje, da bi bilo poslovanje v prvem polletju lahko znatno boljše, če bi bilo rešeno kadrovske vprašanje, to je zasedenost delovnih mest v proizvodnji. Prav v zvezi s tem tudi vprašuje »do kdaj bomo morali tako grobo kršiti pravila in zakon o varstvu pri delu?« (delavci s ceste smo prisiljeni takoj prvi delovni dan vključiti v normalni delovni proces brez predhodnega uvajanja v delo, s študenti, ki pridejo na počitniško delo, pa moramo ravnati ravno tako, samo da je proizvodnja). SDS plavž 2: »Posade na visokih pečeh delajo z neizpolnjenim normativom. Prisoten je še vpliv letnih dopustov in bolezenske odsotnosti: obratovanje visokih peči ni več normalno, ampak pogosto delamo z reducirano količino zraka zaradi slabega odvzema tekočega grodja v SM jeklarni. Celotna količina grodja enega preboda je večja, kot je kapaciteta livnega polja in zalijamo neizpraznjene peči, kar je izredno rizično in nevarno. Količina grodja, ki ga vlivamo na livno polje, je vedno večja (slab odvzem), kar izredno poveča zelo težko in nevarno delo. Odvzem plavžne žilindre za potrebe cementarn je zaradi pomanjkanja vagonov izredno slab. Žilindro vlivamo v banje in gre v odpad. To po eni strani predstavlja za TOZD izgubo dohodka, po drugi strani pa poveča fizično težko in nevarno delo zaradi visokih peči.« Podobnega mnenja je tudi SDS plavž 3. Ta med drugim opozarja, da »študentje niso prava rešitev

za nadomestilo manjkajočih delavcev, posebno mlajši od 18 let, ker ne delajo ponoči ter ob sobotah in nedeljah.«

Iz TOZD JEKLARNA smo prejeli zapisnike SDS SM peči 1, 2, 3 in 4, livna jama 1, 2, 3 in 4, priprava vložka 1, 2, 3 in 4, elektropeči 1, 2, 3 in 4, kontiliv 1 in 2, priprava fero-legur, predelava talilniških odpadkov, kamnolom Trebež ter ponvično gospodarstvo. Tudi SDS SM peči 1 in livna jama 1 v zvezi s poslovanjem opozarjata na pomanjkanje delavcev. Podobne pripombe je bilo slišati tudi na skupnem sestanku SDS SM peči 2 in livna jama 2. SDS SM peči 3 in livna jama 3 pa ocenjujeta, da bo zaradi pomanjkanja delavcev težko izpolnjevati planske obveznosti v drugem polletju. SDS elektropeči 2 v zvezi z informacijo o projekciji cen meni, »da so take procedure pri dvigavanju cen nepotrebne, saj je v ceni naših proizvodov naš delež komaj 10 %, ostalo pa je cena surovin in repromateriala«. Če se ta podraži, naj se avtomatsko podražijo tudi naši proizvodi. Glede neizpolnjevanja plana pa ugotavlja, da se »s takimi agregati, kot jih imamo, te naloge ne dajo dosegati«. Agregate je treba bolje in dosledneje vzdrževati, saj je z njimi že skorajda nemogoče varno delati. SDS elektropeči 2 opozarja, da je treba v času dopustov poskrbeti zlasti za potrebno število delavcev na ključnih delovnih mestih, kot sta na primer ponovčar in žerjavovodja. Pomanjkanje delavcev povzroča težave tudi SDS predelava talilniških odpadkov: »Če hočemo, da obratujemo, morajo strojniki TGM delati kot delavci v separaciji. Trenutno sta v separaciji samo dva delavca in pri čišćenju separacije — to se opravlja med obratovanjem in kontrolo v komandni kabini — je strojniki sam od dvojice, ki to delo opravi. Zato v slučaju nesreče ni nikogar, ki bi separacijo zaustavil.«

Iz TOZD LIVARNA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, modelna mizarna, čistilnica odlitkov ter jeklolivarna 1 in 2. Vprašanje SDS vodstvo TOZD ter modelne mizarne: »Zakaj zaostajamo — in to vedno z večjim zaostankom — za rastjo osebnih dohodkov drugih delovnih organizacij v občini Jesenice? Isto vprašujejo tudi člani SDS čistilnica odlitkov. Opozarjajo tudi na pomanjkanje delavcev: »SDS čistilnica bi nujno potrebovala štiri delavce za čišćenje ulitkov. Sama čistilnica je zastarela. Primanjkuje nam ustreznega orodja. Smo v takšni situaciji, da bomo težko očistili ulitke za domače vzdrževanje. Zaloge ulitkov za zunanje naročnike se nabirajo in jih nismo v stanju do roka očistiti in prodati.« Člani SDS jeklolivarna 1 sprašujejo, »kaj je z limitom sedaj, ko je normativ dela pregledan in usklajen«. Menijo, da »moramo z osebnimi dohodkom iti v korak z drugimi panogami v občini in republik, ker realni osebni dohodek pada«. Zakaj z rastjo osebnih dohodkov zaostajamo za drugimi delovnimi organizacijami v občini, zanima tudi SDS jeklolivarna 2.

Iz TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža bluming 1, 2, 3 in 4, adjustaža štekel 1, 2 in 3, adjustaža štekel Javornik ter lužilnica. SDS bluming 2 v zvezi s poslovanjem v prvem polletju vprašuje, kako se obračunavajo slabi (5026 ton), ki so bili izmet in vrnjeni v jeklarno. »Ali so odsteti od letnega plana?« Zanima jih, kakšen je učinek novega načina dela na šteklju in blumingu, predlagali pa so tudi, »naj se v času valjanja za »2400« in »žično« vgradijo valji, ki so na spodnji dopustni meji obratovanja«. Menjave na blumingu naj bi se v času valjanja za štekel izvajale bolj pogosto. Valjanci bluminga so tudi opozorili, da se zadnje čase pojavljajo pri valjanju trakov velike težave. Pravijo, da centriranje ni učinkovito in da je ta problem treba čimprej rešiti. Tudi SDS bluming 4 opozarja, da je pri valjanju potrebno veliko centriranja in da je potrebno poiskati vzroke, zakaj do tega prihaja. SDS adjustaža bluming 1 meni, da osebni dohodki niso odraz njihovega vloženega dela in naporov. So

namreč prenizki, kajti adjustaža še ni bila pod planom. Z manjšim številom zaposlenih dosegajo iste rezultate. Hkrati pa so z »normativom delavcev krepko pod planom«. SDS adjustaža bluming 3 vprašuje, zakaj njihov oddelek za julij ni prejel premije in zahteva, da se jim to ustrezno (računsko) obrazloži. Na sestanku SDS adjustaža štekel 1 in 2 je žerjavovodje zanimalo, zakaj ne dobe odgovora na vprašanje, ki so ga postavili na sestanku 6. 2. letos, glede boljšega vrednotenja dela na obeh žerjavih v adjustaži štekel na Beli. SDS adjustaža Javornik meni, da poslovanje lahko izboljšamo pod pogojem, da dosledno izvajamo ukrepe za sanacijo poslovnih rezultatov, da pristojne službe poskrbe za nabavo vložka za doseganje planov, kadrovskega sektorja za zadostno število delavcev, v jeklarni pa za izboljšanje vložka.

Iz TOZD VALJARNA ŽICE smo prejeli zapisnika SDS valjarna žice 2 in 4. SDS valjarna žice 2 se pritožuje nad slabim vzdrževanjem delovnih naprav ter rezervnih delov. SDS valjarna žice 4 pa opozarja na nizko rast osebnih dohodkov v njihovi TOZD, »kljub dobrim rezultatom poslovanja« (v železarni je OD poprečno porasel za 30,2 %, v valjarni žice pa za 26 %). Tudi ta SDS opozarja, da je treba rešiti vprašanje pomanjkanja delavcev. Ugotavljajo namreč, da se vsakodnevno premeščanje delavcev od enega dela k drugemu odraža v delovnih rezultatih. Ponovno je opozorila na nujnost ureditve pultov pri peči, za pečjo in pri navijalcih ter na slabo vidljivost s pulta proge 270 in 300. Pritožujejo se, da je kantina na popoldanski, še zlasti pa na nočni dnini slabo oskrbljena s toplimi obroki.

Iz TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE smo prejeli zapisnike SDS vodstvo TOZD, proga 2400-1 in 2, adjustaža 2400 1 in 2, OTOP ter odprema. SDS proga 2400-1 ima več pripomb v zvezi s polletnim poslovnim poročilom. Ugotavlja namreč, da jim za nemoteno delo primanjkuje delavcev in predlagajo, »da bi morali za dopolnitev izmen razporediti zaposlene v administraciji«. Kritično so spregovorili tudi o sestavi programa valjanja (valjanje iz širine na ozko) ter o razporeditvi slabov v pečeh (glede na težo). Za nastalo izgubo po njihovem mnenju niso krivi delavci v proizvodnji. Zato predlagajo, da naj se zaostri odgovornost navzgor. Člani SDS so bili na sestanku opozorjeni tudi na povečano nevarnost — zaradi hitrejšje vožnje »Dango« voza — pri prehodih na območju krožne peči. Zaradi nemotenega zakladanja te peči bi kazalo po njihovem mnenju več delavcev priučiti za vožnjo z novim vozom. Pogovarjali so se tudi o tem, kako nadoknaditi zaostanek v proizvodnji (1500 ton). Predlagali so, naj se dodatno delo za izpolnitev tega cilja organizira v jesenskih mesecih. Po mnenju SDS proga 2400-2 »proizvodni rezultati še daleč niso tako slabi kot kaže finančni rezultat«. »To se pravi«, ugotavlja SDS, »da je veliko takih vzrokov, na katere delavci nimajo neposrednega vpliva (visoke cene energije, rezervnih delov in drugo)«. SDS opozarja, da je v premijskem pravilniku valjanje kvalitetne pločevine premalo upoštevano, ker pri tem materialu ni mogoče dosegati plana. SDS OTOP se čudi višini izgube v njihovi temeljni organizaciji, »ker je bila fizična proizvodnja skoraj na planu«. SDS meni, da tudi z doseganjem planskih obveznosti (normalno proizvodnjo) »osebni dohodki niso dovolj visoki za normalno življenje ob vsakodnevnih podražitvah«. Zelo pa jih moti tudi to, da so osebni dohodki, kljub dobrim proizvodnim rezultatom in izvozu, v drugih TOZD v poprečju višji. V zvezi s tem zahtevajo ustrezno pojasnilo.

Center za proučevanje samoupravljanja ter informiranje — Božidar Lakota

(nadaljevanje prihodnjič)

MLADI O SEBI, SVOJIH PROBLEMIH, NALOGAH IN PERSPEKTIVAH

RAZGOVORI S PREDSEDNIKI OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZSMS V ŽELEZARNI

V želji, da se spodbudi aktivnost osnovnih organizacij ZSMS v Železarni, je koordinacijski svet ZSMS Železarne organiziral razgovore s predsedniki osnovnih organizacij ZSMS. V prvih treh skupinah so se razgovora udeležili predsedniki osnovnih organizacij ZSMS TOZD Plavž, Jeklarna, Livarna, Valjarna bluming štekel, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Jesenice, Žičarna, Jeklovlek, Žebljarna, Strojne delavnice, Remontne delavnice, Energetika in predsedniki OO ZSMS delovnih skupnosti KSI, KO, FI IN SEO-TKR-NG.

V prvem delu razgovora sta predsednik in sekretar koordinacijskega sveta ZSMS Železarne sodelujoče opozorila na vprašanja, katerim bi tudi osnovne organizacije ZSMS mo-

rale dati veliko pozornost, to pa je razprava o poslovnih rezultatih, izvajanju ukrepov za boljše poslovanje, delovanju delegatov in delegacij, poleg priprav na programske konference v osnovnih organizacijah ZSMS in evidentiranju možnih kandidatov za organe koordinacijskega sveta ZSMS in OK ZSMS Jesenice.

V drugem delu razgovora so predsedniki opozorili na veliko problemov, ki jih imajo pri svojem delu. Še posebej so navedli negativne odnos nekatere starejših delavcev, ki jih večkrat pri kakšnih dobrih pobudah

zavračajo, češ »kaj boš pa ti govoril, ki si komaj včeraj prišel v Železarno«, itd. Takšno in podobno govorjenje mladim večkrat jemlje voljo do nadaljnjega dela.

Predsedniki osnovnih organizacij ZSMS so opozorili tudi na več negativnih primerov, ki se v Železarni dogajajo v zvezi z disciplino (kljub temu, da imamo številno nadzorno službo, ki pa večkrat samo gleda, kako delavci zapuščajo Železarno na vseh koncih in krajih). Obnašamo se večkrat kot da se eden drugega bojimo, saj večkrat ne dobijo podpore, ko bi kakšno negativno stvar hoteli razrešiti. Še več, razne odločitve nato s sklepom delavskega sveta v TOZD spreminjajo.

Z ostalimi predsedniki osnovnih organizacij ZSMS so predvideni razgovori konec meseca avgusta. Z. K.

Dopisujte

BUJŠTINA '84

Letos sem se udeležil mladinske delovne akcije v Savudriji, skupaj z mladimi iz radovljiske občine. Zelo vabljivo je bilo delo ob morju, imel pa sem tudi prijatelja Toma iz Kroppe, ki sem ga spoznal lani v brigadi na Gorickem.

No, v brigadi sem spoznal še nove prijatelje, saj smo bili v naselju še skupaj z mladimi iz Kavadarcev, Plantista, Orahovice, Beograda in Zagreba, družili pa so nas delo, pesem, šport, zabava in druge aktivnosti.

Delo ni bilo težko, utrujajoče pa zaradi hude vročine. Opravljali smo različna dela, čistili zemljišča za razširitev avtokampa, kopali jame za pogozdovanje, sekali podrast, čistili spominska obeležja, delali v drevesnici in podobno. Na oddaljena delovišča smo se vozili tudi z avtobusom. Vstajali smo ob 5. uri zjutraj, telovadili... po ustaljenem redu dopoldan delali v brigadah, v popoldanskem času pa smo se lahko vključili v politično šolo, k radioamaterjem in podobno. Opravil sem tečaj jadrnanja na deski, veliko igral in se potapljaj. Nikoli nam ni bilo dolgčas in vedno se je kaj dogajalo.

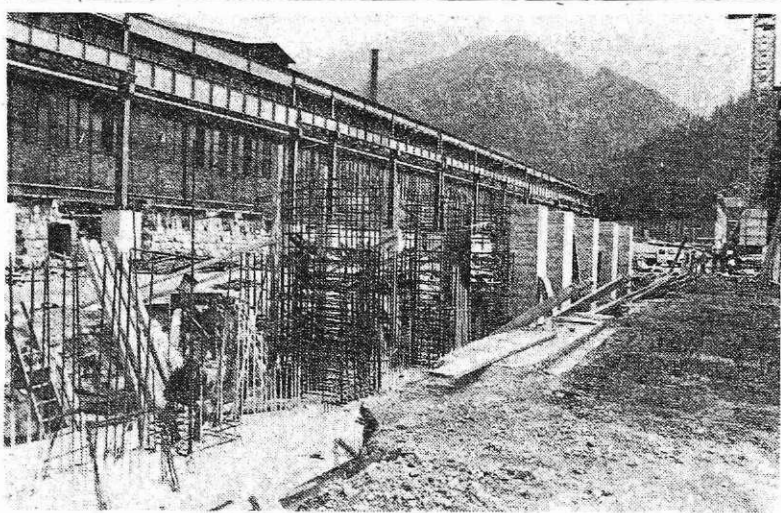
Na koncu še citat iz adresarja BUIŠTINA '84 - II. izmena:

Naselje »VELI JOŽE« bo trajalo še nekaj let, v naših mislih celo večnost. V srcu ga bomo nosili v celoti:

- plavo kot Savudrijsko morje,
- kamenito kot Kanegra,
- rdeče kot zastave v vetru,
- drago kot skana prijateljstva.

Slovo je neizbežno, vendar brigadirsko slovo je zmeraj težko zaradi novih poznanstev, prijateljstva, ki smo ga stekli ob delu in pesmi.

Tomaž Torkar

Razširitev hale valjarne debele pločevine (foto I. Kučina)

SESTANEK OO ZSMS TOZD LIVARNA

V četrtek, 16. avgusta, so imeli mladi v TOZD Livarna reden sestanek osnovne organizacije ZSMS.

Mladim je najprej vodja TOZD Jože Osvold podal kratko poročilo o polletnem poslovnem rezultatu TOZD Livarna in poudaril, da je bil plan v polletju presežen za 6,6 %, kar je tudi zasluga mladim, ki so predvsem takrat, ko je bilo v TOZD največje pomanjkanje delavcev, priskočili na pomoč s prostovoljnimi delom. Kljub uspešnim rezultatom, je dejal vodja, pa mora biti še naprej največja pozornost namenjena delovni in tehnološki disciplini in varčevanju z materiali (pesek, surovine).

V nadaljevanju so obravnavali priprave na programsko-volilno konferenco osnovne organizacije ZSMS, ki bo septembra. Evidentirali so možne kandidate za koordinacijski svet ZSMS Železarne.

Analizirali so tudi mladinsko delovno akcijo v TOZD in ugotovili, da jim je ostala izdelava še treh vlagalnih korit. Doslej je bilo v akcijo vključenih 14 članov in le redki se še

niso vključili. Ker bo vrednost opravljenega dela preseгла 800.000 dinarjev, jim je DS TOZD odobril dve nagradi po 20 tisoč din, ki jih bodo porabili za strokovni izlet v eno izmed livarn v Sloveniji.

Na koncu so mladi spregovorili tudi o problematiki osebnih dohodkov, kjer so ugotovili zaostajanje za občinskim in republiškim poprečjem, ob stalnem naraščanju življenjskih stroškov. Predlagali so, da se tudi prek samoupravnih delovnih skupin spodbudi akcija za sanacijo osebnih dohodkov v Železarni. Z. K.

Železarski globus

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Leta 1983 so ZDA uvozile 17,1 milijona tcn raznih železarskih izdelkov, kar je v primerjavi z letom 1982 za 400.000 ton ali 2,4 % več. Največji izvoznik so bile japonske železarne s 4,2 milijona tonami ali 24,8 %. Vendar je v primerjavi z letom 1982 njihov izvoz padel za 850.000 ton, kajti v tem letu je bil odstotek japonskih železarn pri izvozu v ZDA precej večji, in sicer 31,0 %.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

IDENTIFIKACIJA PRI MNOKŽIČNIH NESREČAH V MIRU IN VOJNI

Identifikacijske metode se delijo na dve glavni skupini:

- kriminalistično in
- medicinsko.

Že ta razdelitev nakazuje, kakšni strokovnjaki so angažirani pri identifikaciji. Tukaj govorimo jasno samo o identifikaciji trupel, kjer niso uporabne metode, kot je identifikacija po glasu, po hoji, mimiki obraza in podobno. Identifikacija trupel poteka v timskem delu skupaj s kriminalisti in zdravniki. Najpomembnejše kriminalistične metode za identifikacijo trupel so naslednje:

1) Najbolj preprost način, ki se danes masovno uporablja je v pogled neznanih trupel znanim ljudem zaradi prepoznavne (identifikacije). V bistvu silno enostavna, vendar ne vedno uspešna metoda. Upoštevati je treba morebitne spremembe na truplu, ki so vzrok težke poškodbe ali pa že pojava gnitja. V vseh takih primerih je truplo popolnoma nerazpoznavno. Poleg tega je treba računati o duševnem stanju ljudi, ki so bili povabljeni na razpoznavo njim najbližjega (moža, žene, brata, hčerke, matere, očeta). Razvrno duševno stanje razpoznavalcev v veliki meri zmanjšuje moč koncentracije in sposobnosti razpoznavne. Da zmanjšamo pomanjkljivost te metode, obvezno pred razpoznavo na ogled zaprosimo osebo, ki želi identificirati pokojnika (pokojnico), da pisno opiše domnevno žrtev in posebne znake, ki jih ta ima. Poleg tega napiše še predmete, ki jih je ta oseba posedovala. Šele potem pokažemo truplo.

2) Opisovalna metoda je prav tako ena od kriminalističnih metod razpoznavanja. Obsega standardni opis trupla, torej dolžina (višina), teža, splošna konstitucija (slaboten, močan, debel) in posebne znake. To metodo je uvedel francoski kriminalist BERTILLON, vendar je preobširna in je opuščena, ker ne prihaja v poštev pri množični razpoznavi trupel. Zamenjala jo je uspešno po vsem svetu povzeta in uporabljena VUCETICEVA daktiloskopija.

3) Iskanje osebnih dokumentov in njihovo vzporejanje s pokojnikovimi, ob istočasnem ugotavljanju, da niso legitimacija in ostali dokumenti ponarejeni.

4) Daktiloskopija kot edina nezmotljiva in absolutno sigurna metoda identifikacije (razpoznavne) zahteva primerjavo prstnih odtisov pokojnika (pokojnice) s prstnimi odtisi, ki so shranjeni v centralni kriminalistični kartoteki.

5) Ogled in opis najdenih predmetov, ki jih je imel pokojnik (pokojnica). Taki predmeti so nakit (prstani, uhani, verižice z značilnimi obeski) ure, listnice, ključi z znanim obeskom, potniške karte, pisma in poštna nakazila.

6) Fotografijo uporabijo na več načinov. Lik pokojnika (pokojnice) primerjajo s fotografijami pogrešanih oseb, ki jih prejme na uporabo služba za razpoznavo od sorodnikov. Fotografijo objavijo preko sredstev množičnega obveščanja (časopisi, TV) če bi kdo prepoznal pogrešano osebo.

Toliko o kriminalističnih metodah razpoznavne.

Zanimajo nas še medicinske metode razpoznavanja. Njihov cilj je razpoznavanje in ugotavljanje največjega števila telesnih znakov. Poleg splošnih podatkov o truplu (dolžina, teža) se sem prišteva še ugotavljanje starosti žrtve, kar ugotovijo s pregledom kože, zob, stanje dlak in las in stanje kosti. Ugotavljanje spola ponavadi ne dela težav, če je truplo celovito. Vendar se tudi v takih primerih ugotovi po posameznih delih telesa (lobanja, skledica, boki in bočne kosti). Posebno dragoceni za razpoznavo so zobje, ki so odporni proti visoki temperaturi in proti trohnenju. Poleg tega zobje izkazuje mnogo individualnih razlik (pregodaj izpadli ali izravnani zobje) ter morebitne zdravstvene storitve (plove, mostovi, proteze), kar vse pripomore za individualno razpoznavo.

Posebno težo za medicinsko razpoznavo imajo posebni znaki, ker so povsem individualni, posebej na lokacijo po telesu. Sem spadajo madeži (nevusi) in drugi kožni tumorji (lipomi, ateromi, fibromi, rak kože), potem nekatere kožne bolezni (psoriza, scabies). K posebnim znakom spadajo še razne prirojene ali pridobljene anomalije, dalje različna barva desnega ali levega očesa, amputacija prstov roke ali noge. Tetovirana koža pomeni dragoceni znak za razpoznavo, predvsem zato, ker večina ni tetovirana, znamenje pa je trajno.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VZDRŽEVANJE

Sedma seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vzdrževanje je bila v ponedeljek, 30. julija, na njej pa so obravnavali izvajanje sklepov prejšnje seje, samoupravno aktivnost za julij in avgust, poslovno poročilo za prvo polletje, sklepe občinskega komiteja ZSS Jesenice in delo po komisijah.

Pri pregledu izvajanja sklepov prejšnje seje so ugotovili, da dva sklepa nista uresničena, ker predvidenega sestanka ni bilo.

Program samoupravnih aktivnosti je pojasnil vodja TOZD; člani osnovne organizacije so se z njim strinjali.

Iz poslovnega poročila temeljne organizacije Vzdrževanje je razvidno, da so prvo polletje zaključili z izgubo 10.125 milijonov dinarjev. Vzroki za izgubo so predvsem udeležba v skupnem prihodku, zvišani stroški materiala na delovni nalog in večji materialni stroški. Člani izvršnega odbora sindikata so pri tem opozorili, da ni nikjer prikazana udeležba zunanjih izvajalcev v okviru TOZD Vzdrževanje, kljub večkratnim opozorilom. Člani izvršnega odbora še naprej vztrajajo pri tej pripombi.

Člani izvršnega odbora so sklepe občinskega sindikalnega sveta obravnavali in se z njimi v celoti strinjali.

Zaradi odsotnosti večine predsednikov komisij dela po komisijah niso obravnavali.

Glede regresiranja permanentnih hokejskih kart so sklenili, da je treba najprej vedeti število zainteresiranih, na naslednji seji pa bodo določili, kakšen bo prispevek osnovne organizacije sindikata.

Člani izvršnega odbora so menili, da je prikaz njihovega osebnega dohodka nerealen, saj so v njihovem osebnem dohodku vedno prikazane tudi nadure, kar ni pravilno in zato njihov osebni dohodek ne moremo primerjati z ostalimi temeljnimi organizacijami.

Katalog del in nalog temeljne organizacije Vzdrževanje bo v razpravi v avgustu, zato naj se samoupravne delovne skupine na obravnavo dobro pripravijo.

TOZD PROFILARNA

V sredo, osmega avgusta, je bila osma seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Profilarna, na njej pa so obravnavali polletno poslovno poročilo, regresiranje permanentnih hokejskih kart in organiziranje sindikalnega izleta.

V polletnem poročilu so navedli, da izguba sicer še vedno je, vendar ne narašča več tako hitro kot v prvem tromesečju. V temeljni organizaciji menijo, da bodo z lastnim delom, povečanimi cenami in izboljšanim deviznim poslovanjem do konca leta zmanjšali izgubo.

Sindikalni odbor je sklenil, da bo za vsako permanentno hokejsko karto prispeval po 500 dinarjev.

Sindikalni izlet naj bi bil osmega septembra, in sicer bi šli za dva dni na morje. Predsednika izvršnega odbora so zadoščili, da do naslednje seje pripravi n. tančne predloge s cenami izletov.

Obravnavali so tudi informacije občinskega sveta zveze sindikatov in informacije konference osnovnih organizacij sindikata Železarne. Tako so bili seznanjeni o izvajanju ukrepov za znižanje izgube v Železarni, gradnji nove jeklarne, odvajanju sredstev za manj razvite, izvajanju programov na področju družbenih dejavnosti in o kreditno-monetarni politiki kot delu naše ekonomske politike.

TOZD TRANSPORT

Na osmi seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata temeljne organizacije Transport, ki je bila v sredo, osmega avgusta, so obravnavali poslovno poročilo prvega polletja, sklepe seje občinskega sveta zveze sindikatov Jesenice, vloge za pomoč in delo delegatov samoupravnih interesnih skupnosti.

Poslovno poročilo je podal vodja temeljne organizacije in povedal, da temeljna organizacija Transport v drugem tromesečju nima izgube in da je ustvarila celo nekaj več čistega dohodka.

Obravnavali so prošnjo za preventivno zdravljenje sodelavca in jo ugodno rešili. Prošnjo sodelavca za denarno pomoč so naslovili na kon-

ferenco osnovnih organizacij sindikata Železarne, ker so mu v temeljni organizaciji pomoč že odobrili.

Pregled udeležbe delegatov na konferencah za seje samoupravnih interesnih skupnosti je podal predsednik izvršnega odbora sindikata. Dejal je, da bo sklical sestanek z vsemi vodji delegacij, na seje zbora združenega dela pa je treba vabiti tudi vodjo temeljne organizacije.

DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE, SPLOŠNE ZADEVE IN INFORMIRANJE

Četrta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata te delovne skupnosti je bila v četrtek, devetega avgusta, na njej pa so obravnavali polletno poslovno poročilo, poročilo sindikalnih poverjenikov o izvedbi piknikov, organizacijo izleta in tekoče zadeve.

Poslovno poročilo in problematiko poslovanja so obravnavali skupaj s sklepi občinskega sindikalnega sveta. Tako so člani izvedeli, da se pripravlja sanacijski program za našo železarno, kjer bodo nakazane konkretne rešitve za izboljšanje gospodarskega položaja Železarne. Tudi proizvodni rezultati so bili v zadnjih dveh mesecih dokaj ugodni, kar tudi kaže na izboljšanje položaja.

Obdržati je treba raven družbenih dejavnosti, ker nekatere samoupravne interesne skupnosti zaradi pomanjkanja denarja ne morejo izva-

jati programov tako, kot so si zahtevale.

Do razpravi je izvršni odbor osnovne organizacije sindikata sklenil, da delavskemu svetu delovne skupnosti predlaga, da je potrebno poiskati vse možnosti, da se prepreči zaostajanje osebnega dohodka za proizvodnimi rezultati in cenami na tržišču. Ugotovili so namreč, da se nekateri delavci, predvsem čistilke, tekačice in delavci splošne varnostne službe s svojimi osebnimi dohodki težko preživljajo.

Stroški za piknike so bili v okviru dogovorjenih, člani pa so se dogovorili, da v prihodnje vsak udeleženec piknika plača kavcijo 100 dinarjev, kar se knjiži kot prihodek.

Komisija za izlete je pripravila dva predloga za jesenski izlet. Odločili so se za organizacijo dvodnevnega izleta v Ptuj, Lendavske gorice in Radence, in sicer 22. in 23. septembra. Cena izleta je 3.900 dinarjev, sindikat pa prispeva polovico denarja. Svoji plačajo polno ceno.

Komisija za socialna vprašanja je trem sodelavkam odobrila brezplačno letovanje v Biogradu na moru in jim odobrila pomoč za nakup šolskih knjig. Vlogo gorske reševalne službe za denarno pomoč so ugodno rešili.

Obravnavali so ponudbo Delavske enotnosti za nakup rokovnikov za leto 1985 in sklenili, da rokovnikov zaradi varčevanja ne bodo naročili, ker upajo, da bo vsak član ob koncu leta lahko dobil rokovnik Železarne.

L. K.

SEKTOR TEHNIČNE KONTROLE IN RAZISKAV V PRVEM POLLETJU

V 31. številki Železarnja smo predstavili del dejavnosti SEKTORJA ZA EKONOMIKO IN ORGANIZACIJO v prvem polletju, danes pa predstavljamo še del ostalih področij.

Na polovici leta je sektor ugotavljal, da so se dela in naloge izvajale po programu, vendar so jih spremljali problemi in težave, ki so bile značilne že za pretečeno obdobje. Osnovni problem je odsotnost ambicij in stimulacij, da bi proizvodno področje bolj koristilo razpoložljivi strokovni potencial za doseganje boljših proizvodnih rezultatov.

RAZISKOVALNI ODDELEK

Program dela in naloge raziskovalnega oddelka so usklajene s tehnološko problematiko in sanacijskimi programi Železarnje.

Na področju predelave rud in proizvodnje surovega železa so bili problemi zaradi pomanjkanja kvalitativnih rud. Iz razpoložljivih rud so ob uporabi revnega siderita poskusno poiskali najustrežnejšo mešanico.

V proizvodnji jekel so vključili vse razpoložljive kadre, kar je povezano z uvajanjem nove tehnologije izdelave jekel v vakuumu na novi VOD napravi. Skupno z jeklarji so osvojili postopek vakuumiranja — razplinjevanja jekel, izdelanih klasično v električnih obločnih pečeh. Osvajanje je bila nova tehnologija izdelave silicijevih jekel za elektroplacvine v vakuumu, ki bo postopoma še dodelana. Poskusi izdelave visokolegiranih jekel v vakuumu so bili zaradi neresenih problemov kisikovega kopja odloženi. Osnovni razlogi za počasno osvajanje vakuumске tehnologije so: nepopoln normativ delavcev, pomanjkanje ustreznih surovin (legure, ognjestalni material) in pomanjkanje tehničnih pomanjklivosti naprave. Prve kalkulacije za silicijeva jekla so dale pri izračunu proizvodnih stroškov pozitivne učinke. V vakuumu razplinjene taline pa se odlikujejo po homogenosti in boljših izplenih.

V okviru sanacijskega programa so vodili akcijo za vplivanje gredic celotnega žičnega in paličastega asortimenta. Kritični sta dve kvaliteti — polpomirjeno jeklo EO za elektroodno žico in polpomirjeno avtomatno jeklo C. 3990.

V prvi polovici leta je bilo na KL napravi vlitih 35 talin v kvaliteti EO. Osvajanje je tehnologija izdelave jekla, vendar bo potrebno za večjo sigurnost tehnologijo še izpopolniti. Pred poskusi vlitja avtomatnih jekel na KL napravi je potrebno rešiti problem valjanja gredic na jumping ogrodju s spremembo kalibracije.

V jeklarni so vodili proizvodnjo poskusnih talin na BBC električni peči, ki je izhodišče za mnoge raziskave in osvajanje novih jekel in proizvodov.

Na področju vročega valjanja so sodelovali v timu, ki rešuje problematiko geometrije štekel TVT; do sedaj brez uspeha.

V TOZD Valjarna žice in profilov so pripravili za vgradnjo vstavek valjev z novo kalibracijo na jumping ogrodju. Pri akciji rešitev problema valjanja avtomatnih jekel in narvarjanja valjev.

V TOZD Valjarna debele pločevine so reševali problematiko uvaljanje okujine na pločevini. Uvaja se izboljšan način ogrevanja slabov in odbrizgavanja okujine. Na področju elektroplacvine so spremljali predelavo v vakuumu izdelanih dinamo jekel. Izdelali so nov predpis za klasifikacijo VOD talin, izdelali nove kvalitete dinamo jekel z nizko vsebnostjo Si (1%), izvajali poskuse vročega navijanja TVT po valjanju na šteklju, spremljali vso hladno in toplotno obdelavo dinamo travov in pripravljali dokumentacijo za izdelavo poročila. Izdelali so novo kvaliteto — polgotovo dinamo pločevino (semi finished) in poslali vzorce potencialnim porabnikom.

Področje nerjavnih jekel je poleg pločevin razširjeno še na žice. Poleg redne proizvodnje hladno valjanih pločevin so na BBC električni peči izdelali že drugo talino ACRONI 19, ki jo prevajali v trak. Pločevino potrebuje hladni valjarni za izdelavo žarilnih zvonov. Nerjavna jekla za elektrode in varilne žice izdelujejo na BBC (20/9/7 Ti) in ASEA električnih obločnih pečeh in so v glavnem vlitja v gredice. Povečanje proizvodnje nerjavnih jekel lahko pričakujemo po osvojitvi nerjavnih jekel na VOD napravi. Nove vrste pločevin NIOMOL 490, 590, 690 so v fazi polindustrialnega preizkušanja uporabljenih tehnologij in varilno tehničnih preizkusov. Preizkušali so odpornost mikrolegiranih jekel proti raptostni koroziji v atmosferah, ki sebujejo žveplovodike.

V fazi laboratorijske proizvodnje in preizkusov so nove oplašene elektrode EVB 45 in EVB Mo V. Osvajanje je nova elektroda za navarjanje Mn-Cr-Nb 25/45. Preizkušali so vsako talino EO, vlitje v gredice na KL napravi. Pri vsebnosti Al pod 0,030 % so varilno tehnične lastnosti elektrod dobre.

Tehnologije varjenja novih jekel z novimi dodatnimi materiali sledijo razvoju. Izkušnje se zelo uspešno

Vrsta energije	Enota mere	Leto 1983		I. poll. 1984		Indeks I. poll. 83/84
		abs.	%	abs.	%	
Koks	t/mes.	11.941	26,2	10.469	23,0	87,7
Premog	t/mes.	84	0,1	422	0,5	502,4
Mazut	t/mes.	3.262	11,2	2.916	10,1	89,4
Kurilno olje	t/mes.	105	0,4	74	0,2	70,1
Propan-butan	t/mes.	52	0,2	51	0,2	98,5
Zemeljski plin	10 ³ m ³ /mes.	7.976	22,5	9.629	27,3	120,7
El. energija	Mwh/mes.	28.616	39,4	28.018	38,7	97,9
Skupaj	TJ/mes.	1.217,1		1.211,2		99,5

* 1 kWh/16,74 MJ

— delež porabe koksja je bil zaradi remonta plavža 2 precej manjši;

— zelo majhen delež premoga se je zaradi večje porabe v toplarni precej povečal;

— delež porabe mazuta se je zaradi povečane porabe zemeljskega plina v martinarni in toplarni precej zmanjšal;

— delež porabe kurilnega olja se je močno zmanjšal, ker so žarilno peč v TOZD Jeklovlek v februarju uspešno preusmerili na zemeljski plin;

— propan-butana v Železarni praktično ne uporabljamo več in služi le kot rezervno gorivo. Praktično je bila celotna količina (98 %) oddana Vodovodu Jesenice, zato je ta delež od skupne porabe energije v Železarni potrebno odšteti;

— delež porabe zemeljskega plina je močno narasel, predvsem zaradi povečanega deleža goriva v SM pečeh in povečane porabe v toplarni, kjer je bila tudi proizvodnja pare večja, ker se je povečala proizvodnja elektro energije v lastni TE od 663 Mwh/mes. v letu 1983 na 1001 Mwh/

Specifične porabe energije glavnih proizvodnih agregatov so bile:

Obrat	Vrsta energije	Enota mere	Leto 1983	I. poll. 1984	Indeks
Plavž	koks	kg/t	714	681	95,4
Martinarna	mazut + ZP	MJ/t	6.276	6.381	101,7
Elektro peči:					
— ASEA	el. energ.	kWh/t	758	733	96,7
— LM	el. energ.	kWh/t	674	674	100,0
Bluming:					
— globinske peči	ZP	MJ/t	1.223	1.265	103,4
— potisna peč	ZP	MJ/t	3.679	3.795	103,2
ŽV — podajna peč	ZP	MJ/t	2.001	1.963	98,1
Valj. deb. ploč.					
—	ZP	MJ/t	3.763	3.553	94,4
HVB	ZP	MJ/t	2.656	2.387	89,9
Skupaj					
	MJ/t surovega jekla		31.083	30.312	97,5
	* MJ/t skupne proizv.		10.079	10.178	101,0
	* MJ/t blagovne proizv.		40.579	39.110	96,4

(* brez uslug prevajanja in TOZD Monter)

— Specifična poraba koksja je zaradi remonta na plavžu 2, ki je imel visoko specifično porabo, precej nižja, toda v odnosu na leto 1982, ko je bila 666 kg/t, je še vedno visoka.

— Specifična poraba mazuta in zemeljskega plina v martinarni je nekoliko porasla, kljub sorazmerno dobri proizvodnji. Vzrok je zmanjšanje deleža tekočega grodlja (remont plavža) in visok delež zemeljskega plina.

— V Elektro jeklarni izkazuje ASEA električna peč nekoliko nižjo specifično porabo elektro energije, medtem ko je LM peč na lanskem nivoju.

— Specifična poraba zemeljskega plina na globinskih pečeh in potisni peči valjarne bluminga je občutno narasla. Vzrok je predvsem nižja storilnost pečih (manj ogretega vložka) in slabo stanje globinskih pečih (pred remontom).

— Ugodnejšo specifično porabo je imela podajna peč v Valjarni žice, kjer se je tudi storilnost povečala.

— Znižanje specifične porabe izkazuje tudi potisna in krožna peč v valjarni debele pločevine, toda ta je še vedno previsoka, ker je bila v letu 1983 izredno visoka.

— Zaradi večje proizvodnje je bila tudi v TOZD Hladna valjarna Bela specifična poraba zemeljskega plina precej nižja.

— Skupna specifična poraba goriva in energije v Železarni, računana na proizvodnjo surovega jekla, skupno in blagovno proizvodnjo, kaže v odnosu na leto 1983 rahlo znižanje, predvsem zaradi manjšega deleža koksja (remont plavža 2).

Pomembnejše naloge, opravljene v prvem polletju: Poleg rednih vsakodnevnih opera-

prenajajo na domače vzdrževalce, ki uspešno izvajajo zelo zahtevne reparature proizvodnih naprav.

Nadaljevali so z akcijo »šaržni karton«. Sedaj so vsi podatki iz šaržnega kartona v banki podatkov, izdelanih je že veliko programov za obdelavo podatkov, možni so najrazličnejši izpisi in kalkulacije.

ENERGETSKO GOSPODARSTVO

Poprečna mesečna poraba posameznih vrst energije (primarne) v prvem polletju 1984 je bila naslednja:

Vrsta energije	Enota mere	Leto 1983		I. poll. 1984		Indeks I. poll. 83/84
		abs.	%	abs.	%	
Koks	t/mes.	11.941	26,2	10.469	23,0	87,7
Premog	t/mes.	84	0,1	422	0,5	502,4
Mazut	t/mes.	3.262	11,2	2.916	10,1	89,4
Kurilno olje	t/mes.	105	0,4	74	0,2	70,1
Propan-butan	t/mes.	52	0,2	51	0,2	98,5
Zemeljski plin	10 ³ m ³ /mes.	7.976	22,5	9.629	27,3	120,7
El. energija	Mwh/mes.	28.616	39,4	28.018	38,7	97,9
Skupaj	TJ/mes.	1.217,1		1.211,2		99,5

* 1 kWh/16,74 MJ

mes. v prvem polletju 1984. Poleg tega se je tudi prodaja toplote (prek pare) za ogrevanje izven Železarnje precej povečala. V času remonta plavža 2 je primanjkovalo plavžnega plina, kar je bilo treba nadomestiti z zemeljskim plinom. Po remontu pa je bil primer obraten, ko ni bilo moč govoriti o celotni količini plavžnega plina;

— delež porabe elektro energije se je celo nekoliko zmanjšal, delno zato, ker je bila proizvodnja v lastni TE večja (ta proizvodnja v gornjem pregledu ni zajeta, ker je bila proizvedena iz že zgoraj navedenih goriv — mazut, zemeljski plin, koks) in delno zaradi manjše proizvodnje v elektro jeklarni (zastoji, večji remont);

— skupna poraba goriva in energije ob upoštevanju dejanske poprečne kalorične vrednosti in ob upoštevanju ustaljenih pretvorbenih ekvivalentov se je zmanjšala za 0,5 %.

To zmanjšanje je nastalo predvsem zaradi manjše porabe koksja, oziroma proizvodnje grodlja (zaradi remonta plavža 2).

tivnih nalog oddelka energetsko gospodarstvo so bile opravljene še naslednje pomembnejše naloge:

— Rekonstrukcija žarilne peči v TOZD Jeklovlek s kurilnega olja na zemeljski plin. Sodelovanje pri rekonstrukciji, začetnem pogonu na zemeljski plin in izdelava obratovalnih navodil in pričetev operativnega osebja.

— Izdelali so posebne gorilnike in ogrevne koše za direktno ogrevanje prostorov v TOZD Jeklovlek, kar se je dobro obneslo.

— Skupaj z Metalurškim inštitutom iz Ljubljane so sodelovali pri toplotno tehničnih meritvah na podajni peči v valjarni žice.

— Delali so na usposobitvi (poboljšanju) hladilnih jam za TVT.

— Izdelali so projekt za ogrevanje lužilne banje za permanganat v HVŽ.

— Reševali so problematiko odstranjevanja olja v zaščitnem plinu v HVŽ.

— Pričeli so s pripravi dolgoročnega plana porabe posameznih vrst energije s posebnim poudarkom v dinamični porabi zemeljskega plina.

— Omeniti moramo, da je oddelk energetskega gospodarstva prvo polletje in še prej delal brez vodje oddelka.

ODDELEK TEHNIČNE KONTROLE

Kemični oddelk

Na osnovi rezultatov vhodne kontrole so za 3.610 ton surovin (v istem obdobju lani 6.319 t) zahtevali reklamacijski postopek, pri 2.716 tonah znižanje cene in pri 722 tonah opozorilno reklamacijo, 172 ton materiala pa so zavrnili.

Pri vhodni kontroli surovin ugotavljajo slabšanje kvalitete pri sintru (% Fe je nižji, več se delež zrn, manjših od 5 mm), metalurškem apnu (padanje reaktivnosti), karburitu (nizek % C oziroma visok % pepela, visok % S), livnih materialih (šest

dobav litoterma so zavrnili), silika opeki (padec vrednosti Ta-točke), mletem sideritu (slaba granulacija).

Kvalitetno je boljši koks iz Lukavca (manjši % S in pepela), mazut iz cistern (nižji % S) in kalcit (manjša se delež frakcije, manjši 0,063 mm).

KVALITETA GRODLJA

		I.	II.	II.	Izmeček
PLAVŽ 1	I. poll. 1984	66,87 %	25,58 %	6,09 %	1,46 %
	I. poll. 1983	73,12 %	19,93 %	5,37 %	1,58 %
PLAVŽ 2	I. poll. 1984	76,31 %	16,89 %	4,24 %	2,56 %
	I. poll. 1983	61,76 %	24,54 %	8,71 %	4,99 %

Občutno je izboljšanje kvalitete na plavžu 2 zaradi remonta.

Analitsko in kemično-tehnološko delo:

— V uporabo so dani novi analitski programi za RF-kontrolo sintermagnezitov, pepela, koksja in premoga. Dopolnjena pa sta programa za jeklarske žlindre in za visokolegirana jekla.

— Vpeljana sta postopka za določevanje CO v Fe-Ni (AAS) in Ni v jeklu (fotometrično). Izdelan je bil tudi postopek za določevanje proste HF in HNO₃ v lužilnici z ionoselektivnimi elektrodami.

— Raziskani so bili vplivi inhibitorja pri luženju v HCl in vzroki bur-

nih reakcij v H₂SO₄. Na novi pilotni napravi za luženje nerjavne žice so bile lužene in oksidirane prve količine nerjavne žice.

— Polindustrijski poizkus barvanja z novo barvo Akvarel (proizv. Helios Domžale) je bil uspešen; da je še ne uporabljamo, so krivi nenormalno visoki zahtevki proizvajalca. Spremenjen je tudi regulativ kontrola barvanja.

— Čiščenje žice pred bakrenjem poteka na eni napravi, in to za »trdo« 0,6 mm VAC žico. Dogovorjeno je za montažo naslednjih. Izvedli so prve preizkuse elektrolitskega čiščenja na desetžilni napravi zaradi ugotavljanja potrebne velikosti usmernika.

PREVZEMNI ODDELEK

Prevzemi

Leto	Predloženo kg	Prevzeto kg	%	Odvrženo kg	%	Št. prevz.	t/prevzem
1983	7.984.005	7.320.965	91,7	663.040	8,3	110	72,5
1984	4.535.190	4.419.070	97,4	116.120	2,6	101	44,9

Preizkušanci

Leto	Štev. preizk. meh. preizk. OTK	Štev. preizk. meh. preizk. HVŽ	Štev. preizk. meh. del. HVB	Štev. preizk. meh. preizk. atesti	
1983	160.511	110.572	173.009	47.121	10.749
1984	136.097	105.191	109.688	54.477	12.101

Iz razpredelnice je razvidno, da se je delež prevzetega materiala v letu 1984 močno zmanjšal, prav tako se je zmanjšalo število izdelanih preizkušancev v mehanični delavnici, oboje zaradi spremembe asortimenta in kupcev. Še poseben vpliv ima izvoz. V mehanični delavnici so pro-

ste kapacitete zapolnili z uslugami za TOZD Jeklovlek in izdelovali analize normale, ki jih uporabljamo doma in prodajamo drugim interesentom. Veliko dela je bilo vloženo tudi v vzdrževanje strojnega parka, za kar pred tem ni bilo možnosti.

KVALITETNA KONTROLA

Pregled reklamacij

Reklamacije	I. poll. 1983		Od		tega:		I. poll. 1984		Od		tega:	
	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%	štev.	%
Eksterne												
Opravičenih	130	58,0	120	53,5	10	4,5	172	60,2	166	58,0	6	2,1
Neopravič.	34	15,2	33	14,8	1	0,4	54	18,8	46	16,1	8	2,8
Opozorilnih	60	26,8	55	24,6	5	2,2	60	21,0	56	19,6	4	1,4
Skupno	224	100,0	208	92,9	16	7,1	286	100,0	268	93,7	18	6,3

Interne	I. poll. 1983		I. poll. 1984	
	štev.	%	štev.	%
Zamešnjave	1	0,7	2	0,2
Kvalit. interv.	133	99,3	107	98,2
Skupno	134	100,0	109	100,0

Obravnavana teža pri internih reklamacijah	I. poll. 1983		I. poll. 1984	
	štev.	%	štev.	%
	1.651.191 kg		3.172.657 kg	

Pregled eksternih reklamacij po izvoru napak:

	1983	1983 (6 mes.)	1984 (6 mes.)
Jeklarske napake	36,1 %	20,9 %	30,1 %
Napake predelave	63,9 %	79,1 %	69,9 %

DESET PRIJETNIH DNI V BIOGRADU NA MORU

Železarna Jesenice ima za svoje delavce v obmorskih krajih tudi svoje počitniške domove in naselja. Letos sem bila v Biogradu na moru. Radi hodimo na ta del morske obale, ker je počitniško naselje lepo urejeno, pa tudi počutje in vse ostalo je zares dobro.

V naši izmeni je bilo 168 gostov, od tega 38 otrok do deset in deset otrok do starih let starosti. Iz Železarnje Ravne smo imeli letos 13 gostov in to samo na kosilu, ker je bilo naselje zasedeno. Te podatke mi je dala Olga KUSTERLE, ki opravlja delo administratorke. Kot upravnik kampa je letos za naše počutje skrbel Anton ZUPAN, delo ekonoma pa je opravljal Jože PERGAREC. Vedno nas smejana in dobre volje nas je pri obedih pozdravila servirka Ivanka LEBEN, v gostišču pa je stregla našim gostom Francka ZGONC.

Z nekaterimi od delavcev, ki skrbijo, da se mi dobro počutimo, sem se tudi pogovarjala.

Vsako jutro je z metlo in ostalim priborom prišla do naše hišice Angela DETELA, ki že 18 let skrbi za čistočo v hišicah. Ker je dobrega srca, rada pomaga vsem in ob vsaki uri. Dela ima dovolj, vendar vsako leto rada prihaja.

Za

OB LETOŠNJI KRVODAJALSKI AKCIJI POMEN KRVI IN NJENIH DERIVATOV ZA ZDRAVEGA IN BOLNEGA ČLOVEKA

Zdrav človek ima približno 25 do 30 ml krvničk in 39 ml plazme na kilogram telesne teže. Tako ima npr. 70 kg težak moški približno 4,8 litra, ženska pa 4,5 litra krvi (celice 45 %, plazma 55 %). Volumen krvi pri človeku je 7 % telesne teže.

Če človek pri krvavitvi izgubi okrog polovice krvnega volumna, je resno ogroženo njegovo življenje, kar velja tudi pri naglih izgubah krvi nad 30 %. Vzrok za tako resno stanje posameznika je predvsem premajhna preskrba organov s kisikom. V takih primerih ravno kri neposredno rešuje življenje.

Poleg preskrbe organov s kisikom je zadostna količina krvi potrebna tudi za normalno delovanje srca (minutni volumen), vzdrževanje krvnega pritiska, izmenjavo plinov v pljučih in normalno delovanje ledvic.

Poleg tega kri prenaša hranilne snovi na kraj njihove uporabe — do celic, od tod pa prenaša presnoveke do izločilnih organov. V krvi krožijo hormoni, fermenti.

Kri povezuje organe in s tem omogoča enotno funkcioniranje organizma in končno, kri skrbi tudi za prenos toplote po telesu in njeno regulacijo. Zelo pomemben sestavni del krvi so tudi krvne celice, in sicer rdeča krvna telesa ali eritrociti, bela krvna telesa ali levkociti in krvne ploščice ali trombociti. Te celice se tvorijo v rdečem kostnem mozgu (lobanjske in medenične kosti, vretenčih, rebrih, prsnici ipd. ...) v limfatičnem tkivu in retikuloendotelialnem sistemu (RES).

Največ je rdečih krvničk ali eritrocitov. Normalno je v kubičnem milimetru krvi pri moškem 5.000.000, pri ženski 4.500.000 eritrocitov. Pomemben del v sestavi eritrocitov je tudi hemoglobin (Hb). To je beljakovina, ki ima v sebi železo in omogoča prenašanje kisika do celic ter ogljikovega dioksida iz celic.

Bela krvna telesa ali levkociti sodelujejo pri obrambnih reakcijah organizma v boju proti kužnim klicam ali bakterijam. Število levkocitov je normalno med 5.000 in 8.000 in koleba v zvezi z obrambnimi reakcijami organizma. Levkocitov poznamo več vrst (grmelociti, limfociti, monociti), ki so v krvi v določenem razmerju, kar je predvsem pomembno pri ugotavljanju raznih obolenj.

Krvne ploščice ali trombociti pa imajo posebno vlogo pri strjevanju krvi in pri ustavljanju krvavitev. Normalno jih je v kubičnem milimetru od 200.000 do 300.000.

Pomembna sestava krvi v plazmi so tudi posebne beljakovine, na osnovi katerih določamo krvne grupe, ki so zelo pomembne pri transfuzijah krvi in njenih derivatov. V njej najdemo tudi faktorje, ki so potrebni pri strjevanju krvi.

Krvne skupine A, B, 0 je odkril leta 1900 Landsteiner, krvno skupino AB pa leto kasneje Derastello in Sturli.

Rh faktor so odkrili leta 1939-1940, študije pa so bile delane na Rhesus opicah, od koder tudi ime. Nosilci krvnih skupin so eritrociti.

S transfuzijo krvi lahko vsak prejme samo tisto krvno skupino, ki jo ima sam. V nasprotnem primeru lahko pride do težkih reakcij po transfuziji. Značilne lastnosti pa niso samo na eritrocitih, ampak tudi na levkocitih in tkivih. Te antigene imenujemo HLA antigeni in so posebno pomembni pri presaditvah organov.

ZDRAVLJENJE S KRVJO — TRANSFUZIJA KRVI IN NJENIH DERIVATOV

Transfuzijo krvi v medicini uporabljajo zato, da nadoknadijo izgubljeno kri (krvavitev) ali njene sestavne dele, če organizem ne proizvaja dovolj krvi, oziroma ko je potrebno, da se izgubljena kri ali njeni sestavni deli čimprej nadoknadijo.

Prenos krvi s pomočjo transfuzije je dejansko prva uspešna presaditev tkiva. Na osnovi dolgoletnih raziskovanj in pomembnih odkritij na področju transfuziologije ter prostovoljnega krvodajalstva so dosegli, da kri pričaka bolnika, kateremu je potrebna in ne obratno. Šele takšen način namreč omogoča hitro in uspešno intervencijo.

Sodobna medicina je na tem področju naredila še korak dalje: danes usmerjeno uporabljajo kri in njene pripravke, kar nam omogoča vzročno zdravljenje mnogih bolezni. Izkušnje so pokazale, da ni vedno dovolj samo nadomestiti volumen z dajanjem velikih količin krvi ali plazme. V nekaterih primerih je to lahko škodljivo ali preobremenjujoče za bolnika. Tako se danes vedno bolj uveljavljajo razni

krvni pripravki in mnoge od njih bolniki lahko dobijo v obliki injekcije. Takih pripravkov ne uporabljajo samo za zdravljenje, pač pa tudi za preprečevanje različnih bolezni (npr. gama globulin). Takšno zdravljenje imenujemo komponentno terapijo.

Katere sestavne dele krvi uporabljamo na ta način?

Koncentrirani eritrociti so rdeče krvničke, ki jim odvzamejo večji del plazme in jih bolnik največkrat potrebuje. Eritrocitom odvzamejo plazmo, jo nadomestijo s fiziološko raztopino in ta postopek praviloma trikrat ponovijo. Uporabljajo jih predvsem pri reakcijah po transfuziji in jih imenujejo prane eritrocite.

Pri krvni skupini 0 odvzamejo plazmo in jo nadomestijo s plazmo krvne skupine AB in to uporabijo pri izmenjalnih transfuzijah novorojenčkov, kjer nastopa neskladnost med materjo in otrokom v AB0 krvni skupini.

Zmrzovanje krvničk se je pričelo že pred leti. To je zmrzovanje celic po odvzemu plazme na -196 stop. C v tekočem dušiku. Tako zmrznjene krvničke so uporabne ob pravilnem hranjenju tudi več kot deset let. Na ta način lahko hranimo redke krvne skupine.

Levkocite in trombocite lahko dobimo tudi od običajnega odvzema, vendar so količine, ki jih potrebujejo bolniki, nezadostne.

Plazmo lahko zmrznemo ali pa izdelamo iz nje albumin — beljakovina, ki jo uporabljajo namesto plazme pri šoku ali pri nizkem nivoju albumina. Ker veže vodo, je uporabna v stanjih, kjer želimo privedi vodo iz tkiva v krvotok (opekline).

Beljakovina plazme — fibrinogen se danes vse manj uporablja, zato pa narašča uporaba cryoprecipitata. To je beljakovina, ki vsebuje antihemofilni globulin, potreben pri strjevanju krvi. Pred več kot 15 leti so pričeli z njegovo izdelavo, vsebuje v koncentrirani obliki antihemofilni globulin. Uspešno se uporablja za zdravljenje hemofilije. Hemofilija je dedna bolezen, ki jo prenašajo ženske, za njo zbole le moški. Na Zavodu SRS za transfuzijo krvi je osnovan tudi center za hemofilijo. Vse večja skrb zdravstvene službe je omogočila lažje življenje ljudem, ki jim manjka ta faktor strjevanja. Poprej je lahko hemofilik izkervavel ob najmanjši operaciji, saj je bilo nemogoče kriti potrebo po več kot 100 litrov plazme. Bolnik te količine ni prenesel, sedaj mu pa lahko nudimo le tisti del plazme, ki jo potrebuje.

V gama globulinih so protitelesa, ki pomagajo organizmu v boju proti infekciji. Danes pa je zelo važno, da vemo, da je možno zbrati plazmo od posebnih skupin ljudi, ki imajo nekatera protitelesa zastopana v večji meri.

Plazmo s protitelesi proti Rh faktorju dobimo s pomočjo plazmafereze od žena, ki so rodile otroke s hemolitično boleznijo novorojenčka.

Kdaj uporabljamo takšen gama globulin?

Na eritrocitih so aglutinogeni različnih krvnih sistemov kot ABO, Rh, Kell, Kidd, Lutheran, Lewis, Fy, itd. Nekateri od teh so pomembni pri transfuziji krvi in hemolitični boleznijo novorojenčka, drugi pa so zanimivi samo v genetičnem pomenu.

Najpomembnejša za pojav hemolitičnega obolenja novorojenčka je krvna skupina Rh in od te D/Rh₀ aglutinogen. Pri nas ima približno 82 % ljudi ta aglutinogen na eritrocitih, 18 % pa ga nima. Rh D negativno noseča žena postane občutljiva proti Rh D pozitivnim eritrocitom otroka. Rh D aglutinogen je otrok dedoval po očetu. Če pa je otrok Rh D negativen, ni nevarnosti za preobčutljivost.

Ob porodu, redkeje že med nosečnostjo, prehajajo eritrociti prek posteljice v krvotok matere in povzročijo tvorbo protiteles. Žena postane preobčutljiva. V drugi nosečnosti, zlasti pa ob porodu, prehajajo protitelesa prek posteljice v krvotok otroka in povzročajo hemolitično bolezen novorojenčka. Preobčutljivost matere se s številom nosečnosti povečuje.

Posrebno vlogo imajo tudi abortusi pri Rh negativnih ženah, izvenmaternična nosečnost in neskladna transfuzija. Doslej smo morali novorojenčku takšne matere zamenjati kri takoj po porodu. Danes pa Rh D negativni materi, ki rodi Rh D pozitivnega otroka, ali ženi po splavu, vbrizgamo anti Rh protitelesa — specifični imuni gama globulin. Ti uničijo otroške eritrocite, ki so prešli posteljico in tako ne morejo povzročiti preobčutljivosti matere.

Kot izvor Rh protiteles nam služi plazma že senzibiliziranih žena z visoko količino protiteles. Protitelesa se nahajajo v gama globulinih plazme. Zato vbrizgamo namesto plazme gama globulin, ki predstavlja koncentrat protiteles. Če ima Rh D negativna žena že anti Rh D protitelesa, kot posledico prejšnjih nosečnosti, splavov ali Rh neskladnih transfuzij, preventivna injekcija ne zatve senzibilizacije.

Naša zdravstvena služba je omogočila vsaki Rh negativni ženi zaščito pred senzibilizacijo. Če pomislimo, da so se ženam, ki so bile senzibilizirane, rodili težko bolni otroci ali so celo rodile mrtve, vemo, kakšen uspeh je dosegla transfuziologija, ki se v tem primeru ne ukvarja z zdravljenjem, ampak s preprečevanjem.

Plazmo oseb, ki imajo visoko količino protiteles proti zlatenici (Hepatitis B), prav tako zbiramo in iz nje dobimo koncentrat teh protiteles — specifični imuni gama globulin proti hepatitisu B. Tega vbrizgamo osebi, ki se je zbodla z okuženim materialom, ali kako drugače prišla v stik z njim. Tako lahko preprečimo ali omilimo težko bolezen — hepatitis B. Tudi takšno plazmo dobimo s plazmaferezo.

Danes je dospela v našo državo že vakcina, ki omogoča po treh vbrizganih v roku šest mesecev zaščito proti hepatitisu (oseba prične tvoriti protitelesa sama) in postane neobčutljiva za bolezen.

Obstoje še vrste drugih specifičnih imunih gama globulinov, za katere v zdravstvu zbirajo plazmo. Tako na primer proti noricam (Varicella), ki lahko pri težko bolnih otrocih povzroči komplikacijo, ki se konča s smrtjo, proti steklini, proti klopnemu meningitisu, proti tetanusu in morda še kakšna.

Z razvojem medicine se razvija tudi transfuziologija, povečuje pa se potreba po krvi, ki jo, kot smo videli, predelajo v posamezne komponente.

S krvjo, ki jo darujemo, rešimo marsikatero življenje, preprečimo razne komplikacije in ne nazadnje bolniku omogočimo, da se čimprej vrne na delo.

Tega se mnogi delovni ljudje in občani tudi zavedamo, zato ne bi smelo biti med nami nikogar, ki je zdrav, da ne bi vsaj enkrat daroval kri.

I. Z.

Dopisujte

LETOŠNJA PROSTOVOLJNA KRVODAJALSKA AKCIJA

V dneh 28., 29., 30. in 31. avgusta ter 4. in 5. septembra letos bo na Jesenicah redna vsakoletna krvodajalska akcija, ki jo v dogovoru z Zavodom za transfuzijo krvi v Ljubljani organizira občinski odbor Rdečega križa Jesenice.

Odvzem krvi bo v Delavskem domu »pri Jelenu« vse navedene dni od 7. do 14. ure.

Kri je nenadomestljivo zdravilo in jo lahko dobimo le s pomočjo prostovoljnih krvodajalcev, ki jo vsa leta nesebično darujejo in s tem pomagajo rešiti marsikatero življenje.

Zato je namen krvodajalskih akcij zbrati vsaj toliko krvi, kolikor jo potrebuje regionalna bolnica — pri nas je to Splošna bolnica Jesenice. Da bi zadostili tem potrebam, bi se moralo vsak odvzemni dan odzvati 300 prostovoljnih krvodajalcev.

Vsak, ki se bo odločil za odvzem krvi, naj se prijavi pri tajnici TOZD ali delovne skupnosti, ki bo spisek krvodajalcev oddala oddelku za zdravstveno in socialno varstvo.

Krvodajalci naše delovne organizacije imajo na osnovi 137. člena pravilnika o delovnih razmerjih na dan odvzema krvi prost dan v preventivne namene, da po odvzemu ne bi prišlo do morebitnih nesreč. V primeru, da je krvodajalec iz zdravstvenih razlogov odklonjen, mora po opravljenem zdravniškem pregledu nazaj na delo.

Večkratni krvodajalci, ki že imajo krvodajalsko izkaznico, naj jo prinesejo s seboj, da jim bodo vpisali odvzem krvi.

Krvodajalstvo je izraz globoke solidarnosti in humanizma do sočloveka, do bolnika, ki potrebuje kri. Je prostovoljno, brezplačno in anonimno. In prav te humane akcije se delavci naše Železarne udeležijo vsa leta v velikem številu.

Kadrovski sektor

ODPOR IN OVIRE BOMO USPEŠNO PREMAGOVALI Z DEMOKRATIČNIMI SREDSTVI NAŠEGA POLITIČNEGA SISTEMA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Da bi bile razprave o tem vprašanju čim bolj uspešne, predvsem pa kritične in samokritične in da bi pomenile tudi akcijski dogovor komunistov za odločen prelom s sedanjo prakso bolj ali manj formalnega delovanja delegacij in delegatov ter za nadaljnji kvaliteten razvoj delegatskega sistema, bi morali razpravljalci v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih imeti na voljo objektivno sliko in oceno sedanjega stanja. Pri tem bi morali izhajati iz izhodišča, ki ga je opredelil tovariš Tito na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, ko je dejal: »Stalna povezanost delegacij in delegatov z delovnimi ljudmi in občani mora biti osnova za kontrolo delovanja delegacij in delegatov, za oceno njihovega dela in odgovornosti in tudi za oceno dela in odgovornosti samoupravnih in izvršnih organov pri sprejemanju in izvajanju sklepov.«

Dejstvo je namreč, da le tesna in stalna povezanost članov delegacij in delegatov z delavci in občani zagotavlja, da se bodo po delegacijah in delegatih pretakali v delegatske skupščine resnični interesi in pobude delavcev in občanov. Danes bi v mnogih okoljih težko govorili o takšni povezanosti in odgovornosti delegacij, ki so v mnogih primerih odtujene od delavcev in občanov oziroma od svojih volivcev. Aktivna povezanost namreč pomeni tudi prenašanje sprejetih stališč, odločitev in podobno iz delegatskih skupščin nazaj med delavce in občane, ki imajo na ta način tudi možnost preverjanja odgovornosti izvršilnih in upravnih organov in vseh nosilcev javnih funkcij oziroma pooblastil za izpolnjevanje sprejetih obveznosti in nalog.

Med vzroki za tako stanje bomo v razpravah prav gotovo morali ugotoviti tudi to, da delegacije v večini primerov nimajo zagotovljenih pogojev za svoje delovanje, da nimajo dovolj podpore in spodbud zveze komunistov, sindikata ali socialistične zveze. Poleg tega pa vedno in povsod tudi nimajo dovolj pomoči strokovnih služb v svojih samoupravnih skupnostih, to je v temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih, kakor tudi ne v skupščinah, v katerih delujejo, da bi lahko odgovorno in kvalificirano opravljali svoje naloge. Seveda kritične ocene o sedanjem delovanju delegatskega sistema ne smejo pomeniti kritike sistema kot takšnega, ker bi mu nekatere protisocialistične sile rade naprtilo krivdo za sedanje ekonomske in družbene težave, temveč te kritične ocene morajo biti izhodišče za opredelitev nalog za nadaljnje dopolnjevanje in razvijanje delegatskega sistema.

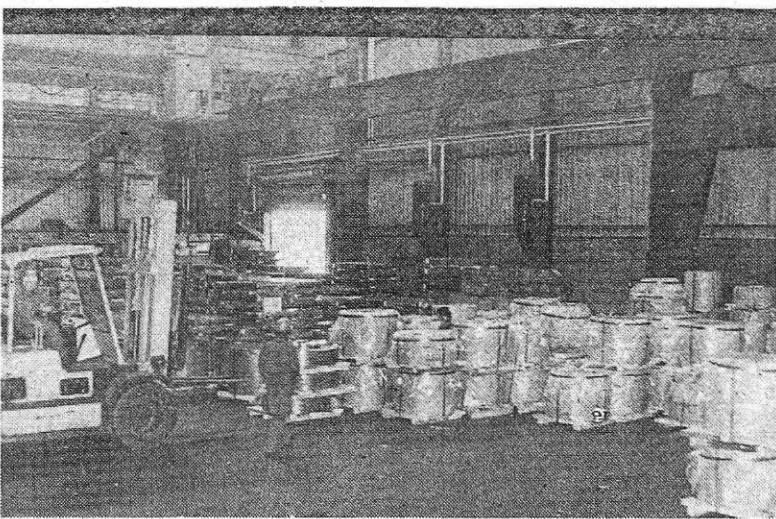
Kljub družbeni kritiki, kakor ugotavlja predlog sklepov, odločanje o nalogah in drugih gospodarskih in družbenih vprašanjih še naprej poteka v ozkih krogih ljudi. »S takšno voluntaristično politiko se kažejo nasprotovanja gospodarski stabilizaciji in demokratizaciji družbe, zlasti načelom in sistemu delegatskega odločanja. Politični voluntarizem in za samoupravno družbo nesprejemljiva hierarhijska moč imata svoje glavno oporišče v tem, da se družbeno življenje in odločanje omejuje na

razmeroma ozke kroge in posameznike, to pa duši pobudo delovnih ljudi in izirja odgovornost zakonitih organov.«

Če bomo v razpravah dovolj konkretni in kritični, bomo marsikje s praktičnimi primeri tudi na našem območju lahko potrdili citirano ugotovitev. Tako kot je že tovariš Tito na XI. kongresu Zveze komunistov Jugoslavije poudaril, da je za premaganje ovir, težav in nasprotij delegatski sistem pot in sredstvo, je tudi v predlogu sklepov poudarjeno, »da bomo odpor in vse druge ovire na naši poti uspešno premagovali z demokratičnimi sredstvi našega političnega sistema, neposrednim angažiranjem delavskega razreda in vseh delovnih ljudi ter s popolno mobilizacijo vseh subjektivnih sil socialističnega samoupravljanja v boju za njihove pravice in odgovornost. V ta namen morajo biti delavci in delovni ljudje celovito obveščeni o vseh dejstvih, pomembnih za sprejemanje sklepov, ter sredstvih, ciljih in metodah akcije, vendar tudi dobro organizirani in pripravljeni za demokratični boj mnenj in uspešno izpolnjevanje lastnih in družbenih nalog.«

»Glavna odgovornost zveze komunistov je prav v tem, da v družbi širi takšne demokratične odnose, v katerih družbene institucije in posamezniki opravljajo svoje obveznosti v skladu s svojimi pooblastili in o tem redno poročajo delovnim ljudem in socialistični javnosti.« navaja predlog sklepov.

Že večkrat smo poudarili, da bo uspešno razpravo, ki se bodo o predlogu sklepov centralnega komiteja ZKJ o uresničevanju vodilne vloge ZKJ ter krepitvi njene idejne in akcijske enotnosti in osnovnih organizacijah in drugih nivojih zveze komunistov pričele v septembru, odvisna od njihove pripravljenosti, kamor sodi tudi predhodna priprava različnih analiz in ocen. Prav gotovo pa se bodo v razpravah pokazale tudi vrzeli v pogledu nizke idejno-politične usposobljenosti razpravljalcev, kar je nevarnost, da bi se razprave sprevrgle v nekoristno pomenkovanje. Dejstvo je namreč, da je veliko tega, kar vsebuje predlog sklepov, navedenega že v resoluciji XI. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije iz leta 1978 in da je mnogo teh vprašanj zelo nedvoumno opredelil in opozoril tudi na posledice, če ne bomo dosledno uresničevali ustavnih določil in zakona o združenem delu, ki se nam danes tudi kažejo, Edvard Kardelj v svoji knjigi Smeri razvoja političnega sistema socialističnega samoupravljanja in v svojih briselskih razpravah ob pripravi zakona o združenem delu, kakor tudi v resolucijah zadnjih kongresov zveze komunistov in v sklepih sej centralnih komitejev zveze komunistov po kongresih. Zato bodo vsi ti dokumenti morali biti tudi prisotni v razpravah o predlogih sklepov, kakor tudi pri idejno-politični diferenciaciji v lastnih vrstah zveze komunistov, da se okrepi idejnopolitična in akcijska enotnost in večja usposobljenost zveze komunistov.

Odprema Hladne valjarne Bela (foto I. Kučina)

USTANOVITEV POVELJSTVA »OBERKRAINER SELBSTSCHUTZA« (GORENJSKE SAMOZAŠČITE) ALI »GORENJSKEGA DOMOBRANSTVA«

V Centru so imenovali tudi poveljnika in njihove namestnike po domobranskih postojankah. Še posebej je bilo poudarjeno, da bodo v Centru urejali tudi vprašanja novih postojank in vse, kar je v zvezi s tem. Center je uredil tudi glavno skladišče orožja in druge vojaške opreme; iz njega bodo oskrbovali domobranske postojanke.

Poveljniki domobranskih postojank z njihovimi namestniki vred so Dichtlu odgovorni prek poveljnika oziroma šefa Centra.

Nemci so dovolili poveljevanje tudi v slovenskem jeziku, vendar s pripombo, naj moštvo pozna tudi nemška povelja, kajti, kot pravi Dichtl, »vsak čas morajo biti pripravljeni prevzeti poveljevanje v nemščini«. Tudi glede pozdrava so Nemci postali bolj liberalni: dovolili so salutiranje in običajno vojaško pozdravljanje brez fašističnega stegovanja rok.

Posamezne domobranske postojanke so spadale pod poveljstva tistih najbližjih policijsko-gestapovskih izpostav, od katerih so dobivale hrano, orožje in denar.

Povelje o GD tudi jasno govori o tem, da domobranec samostojne akcije brez vrednosti policijsko-varnostnih izpostav niso dovoljene. Nato Dichtl našteva, kako je to treba razumeti in kdaj so vendarle dovoljene tudi samostojne akcije gorenjskih domobrancev. O vsakem primeru pa so poveljniki posameznih domobranskih postojank takoj morali poročati pristojnemu vodji policijsko-gestapovske izpostave.

Še posebej je bilo naročeno, da brez vednosti oziroma brez povelja gestapa domobranske postojanke same ne smejo opravljati aretacij, hišnih preiskav in zaplenb. Domobranske posadke se morajo ogibati samostojnim nastopom.

Toda glede tega so bili domobranec dokaj naposludni. Brž ko se je dalo, so si poveljniki in tudi moštvo jemali pravico lastne dejavnosti. To so bila po pravilu nasilniška dejanja, preiskave, aretacije, pretepanja, mučenja in ubijanja. Z veseljem so to počeli tudi v prisotnosti policistov in gestapa.

Domobranske posadke so — po Dichtlu — nastajale pretežno iz prostovoljcev. Poveljstvom postojank je bilo naročeno, naj bodo pri zbiranju moštva zelo pazljivi, kar je veljalo zlasti za tiste domobrance, ki so varovali vojaško pomembne obrate in druge ustanove. Dovoljeno jim je bilo sprejemati tudi vojaške ubežnike (iz nemške in partizanske vojske), vendar so jih morali na policijsko-gestapovskih izpostavah poprej natančno izprašati in jim zagotoviti, da

zaradi poprejšnjih prestopkov ne bodo prav nič kaznovani.

Še posebej Dichtl omenja tiste fante, ki so najprej iz nemške vojske dezertirali k partizanom, potem pa pobegnili od partizanov. Tudi te so po natančnem zaslišanju sprejemali v domobranske vrste. To povelje tudi odreja, kako naj bodo domobranci oblečeni. Njihova uniforma je taka kot uniforma nemške varnostne policije. Bluza je brez našivov, na kapi planinske policije pa je na levi strani našit nemški orel.

Da bi se razlikovali in med seboj poznali in da bi bili videti bolj »slovenska vojska« je gauleiter dr. Rainer gorenjskim domobrancem dovolil, da nosijo znak slovenskega orla, in sicer v belo-modro-rdeči barvi; nosili so ga na levem rokavu.

Da bi se tudi moštvo udarnih čet razlikovalo od drugih domobrancev, je to na levi strani ovratnika nosilo znak mrtvaške glave. Torej tako kot SS.

Organizacija poveljstva oziroma štaba je bila zelo natančna, vendar pa tudi ta priča, kdo je bil dejanski vodja gorenjskih domobrancev; sicer pa je bilo poveljstvo sestavljeno iz najbolj preizkušenih protipartizanskih organizatorjev.

Vodja in poveljnik gorenjskega domobranstva je postal SS Oberscharführer Erich Dichtl s sedežem v Kranju.

Vodja za politično delo v gorenjskem domobranstvu je bil SS Obersturmführer Rudolf Messner, ki je bil tedaj hkrati šef izpostave SIPO in SD v Kranju. Se pravi, da je bil vodilni gestapovec v Centru gorenjskega domobranstva Messner. Kot vidimo, so bili vsi trije vodilni oficirji gorenjskega domobranstva funkcionarji nemške SIPO in SD.

Sledijo slovenski oziroma gorenjski voditelji tega centra: za poveljnika Centra (to naj bi bil nekak načelnik štaba, a s takim naslovom za DMB) gorenjskega domobranstva v Kranju je bil imenovan Slavko Krek. Temu je bilo naloženo, da najtesneje sodeluje z Messnerjem in z Dichtlom.

Za načelnika vojaško-disciplinskega oddelka je bil imenovan Marjan Fludernik. Ta je imel na skrbi mobilizacijo in formiranje enot gorenjskega domobranstva.

Načelnik obveščevalne službe je postal Janez Ovsenik. Med vsemi temi je to prvi domačin, doma iz Predoselj.

Za načelnika policijsko-kriminalnega oddelka, posebej za probleme OF in NOV, je bil postavljen Milan Amon. Njegova dolžnost je bila, da najtesneje sodeluje z voditelji izpostave STAPO. (Slovel je kot poglavi-

tni in surov zasliševalec aretiranih. Prav zato je bil tudi postavljen na to mesto.)

Na zelo pomembno mesto načelnika oddelka za propagando delo pa je bil postavljen Alojz Perne, kmet iz Povelj pri Golniku, ki je bil pri opravljanju svojih dolžnosti vse do konca zelo prizadeven. (Pernetov brat Anton je bil izobraženec in že pred vojno viden v klerikalnih vrstah. Bil je jurist in med vojno v Ljubljanski pokrajini med prvimi belogardističnimi oficirji. Belogardistični vpliv je prenašal tudi na Gorenjsko in na svojega brata Alojza. Padel je septembra 1943 na Turjaku (podatki v arhivu RSNZ)).

Poleg teh je bilo v Centru še več drugih: zloglasni Franc Erpič, ki je bil na začetku tega poveljnika udarne čete v Kranju; Franc Šenk-Kukovec iz Suhe, ki je bil Amonov namestnik in prav tako surov, nevaren in krvoloč kot Amon.

Udarne čete (oziroma »vse udarne čete, kolikor bi jih še ustanovili«) je bila podrejena izključno in neposredno poveljniku Dichtlu. Ta jo je pošiljal tja, kjer je po njegovem trenutno lahko največ zalega. Treba je priznati, da so se domobranci s tem močno približali partizanski taktiki »udariti in izginiti«. Zato je bila ta četa, ki se je pojavljala zdaj tu, zdaj tam, zelo nevarna.

Posebej moramo omeniti propagandno službo gorenjskih domobrancev. Nepristano so ugotavljali, da je propaganda najmanj tako važna kakor orožje, če ne celo še bolj. V svojih razpisih je šef propagandnega oddelka v Kranju naročal komandantom in propagandistom domobranskih posadk, naj nikoli ne pozabijo na propagando. V ta namen so iz Ljubljane nepristano prihajale velike količine »Slovenskih domov«, »Črni bukevi« in drugega propagandnega gradiva. Vodja Alojz Perne je bil pri tem delu tako vnet, da je bil po večkrat na teden z avtomobilom v Ljubljani in je tudi sam dovažal propagandno gradivo, ki so ga potem delili po postojankah.

Pred dokončnim formiranjem Centra gorenjskega domobranstva je bil prvi šef propagandnega oddelka Slavko Krek iz Ljubljane. Domobransko poročilo s podpisom šefa propagandnega oddelka govori o velikem uspehu domobrancev iz predosle postojanke, ki so vneto razširjali propagandno časopisje, na primer na območju občin Predoslje in Preddvora. Prav tako za razširjanje literature hvali postojanke iz Cerklj, Voklega in od drugod.

Glede posadke v Smledniku pa ugotavlja, kako je moč spremeniti mišljenje ljudi, ki so bili v začetku domobranski sovražniki.

Z razpisom z dne 9. 12. 1944 Center gorenjskega domobranstva (GD) vsem poveljnikom naroča, da vsaka enota gorenjskega domobranstva mora imeti dobrega in sposobnega propagandista, ki je dolžan »zelo tesno sodelovati s poveljnikom in obveščevalcem posadke.«

Na kratko si oglejmo, kdo so bili dejanski organizatorji gorenjskega domobranstva.

Na vrhu vseh je bil seveda gauleiter dr. Friedrich Rainer.

Nadaljevanje

»Oni jedo toast, jaz pa požiram slino,« je z grenkobo ugotavljal Serž. Nevoščljivost v njem je takoj nato prerasla v sovraštvo: »Kako žrejo! Kot prašiči... Potem bodo pa srali...« Prezirljivo in izpod čela je spremljal vsak njihov gib, vsak premik čeljusti. »... Potem bo pa smrdelo in bo treba potegniti vodo...« Fui!

Da bi mu odleglo od strupa, ki se je bil nabral v njem, je jel hoditi gor in dol po sredini čakalnice. (Sesti ni mogel nikamor, ker so bile vse klopi zasedene.) Štel je korake in meril kvadrature tal: šestintrideset korakov podolgem in dvajset počez. S pomočjo Pitagorovega izreka je na pamet izračunal, kolikšna naj bi bila diagonalna: enainštrideset korakov. Da bi preveril svoj izračun, je naredil preizkus, tako da je premeril čakalnico iz kota v nasprotni kot. Izšlo se je: natanko enainštrideset korakov. To ga je za hip navdalo s toplim zadovoljstvom. Popolnoma je pozabil na svojo lakoto in na svojo mržnjo do tistih treh tujcev, ki so jedli toast.

Nenadoma se mu je pogled zaustavil na okenski polici v nasprotni steni čakalnice. Med vso mogočo neužitno in umazano šaro, med zavrnjenimi papirji, cigaretnimi škatlami in pomarančnimi olupki je na polici ležal tudi odvržen sendvič. Nekdo je samo enkrat ugriznil vanj, potem pa mu najbrž ni bil všeč okus salame ali sira, ali pa so se mu kumarice zdele preveč kisle, pa ga je pustil na polici, da bi ga potem snailka skupaj z drugo šaro na oknu vrgla v smetnjak.

»Le kako naj pridem do njega, ne da bi me kdo opazil? Če bi šel tja in ga pobral, bi me vsi videli in bi rekli: Lejte ga, mrhovinarja, smeti pobira, smeti žre. Sicer pa, kaj pa me to briga, kaj kdo reče...« Serž se je z odločnimi koraki napotil čez čakalnico proti oknu, da bi vzel sendvič, pa mu je na pol poti zmanjkalo poguma in se je vrnil nazaj k steni. »Si se ustrašil, kaj? ... Si stisnil rit?« se je na tihem ozmerjal. »Lačen si, že od sinoči nisi dal ničesar v usta... Zdaj pa, ko bi bilo treba samo zagrabit in ugrizniti... Sram te je pred ljudmi. Nažrl si se in zdaj zijajo... Ti pa si lačen in sram te je tega. Nočeš, da bi še kdo drug videl, da si lačen. Bednik!«

Spet je kranil proti polici, ko pa je bil že tako blizu, da bi samo še stegnil roko in sendvič bi bil njegov, mu je korak docela proti njegovi volji zastal, roka mu je ohromela — in ni vzel.

»Tega mi je pa že zadostilo!« si je rekel zunaj na hodniku. Odvihral je mimo stranišča in v stranišče, se postavil pred ogledalo in si nastalil nož na grlo. »Vzeml je enkrat tisti sendvič, ali pa se zakolji! Crkni, če ti ni do žrtja!«

Potem je spravlil nož nazaj v žep, se za hip trpko — otožno nasmešnil svoji zrcalni podobi v ogledalu — svoji bledici, upadlim licem in vnetim vekam — samo za kratek hip, ker si je takoj nato spet strogo zabičal: »Vzel boš! Si slišal? Si? Potem pa pojdi. Brž!«

EDO TORKAR

ZIMA SERŽA POLAJNARJA

3

Stekel je po hodniku, z nogo je odločno odpahnil škripajoča čakalniška vrata, planil k oknu, zgrabil sendvič, potem pa, ne da bi se kam ozrl, z razbijajočim srcem v prsih in s pekočo rdečico na licih stekel ven. Ven iz čakalnice, skozi prazno kolodvorsko avlo, čez cesto, dokler se ni ves zadihan ustavil v senci med kioski nasproti kolodvoru, kjer so čez dan prodajali tekstil, zdaj pa so bili prazni in zaklenjeni.

Pohleпно se je zagrizel v sendvič. Bil je star in suh, med zobmi se je drobil kot žaganje. Serž še nikoli ni jedel tako starega sendviča. In tudi tako bornega ne. Komaj za nekaj zalogajev ga je bilo, toliko, da mu je razdražil želodec. Ko ga je pojedel, je bil še bolj lačen kot prej.

III.

Spet se je znašel na ulici. Po tem dogodku s sendvičem mu seveda niti na kraj pameti ni več prišlo, da bi se še enkrat prikazal v kolodvorski čakalnici. »Sicer jo bojo pa tako vsak čas zaprli,« se je tolažil. Ura je bila namreč že čez enajst.

Izpljunil je grenko slino, ki se mu je nabrala v ustih in se napotil po prazni obalni cesti v smeri proti Škednju. Nič ni vedel, kaj bo počel v Škednju; — tako kot ni nič vedel, kaj bi lahko počel kje drugje. Nikoli ni bil človek dolgih razmišljanj in modrih odločitev. Zanašal se je na naključje. Verjel je v čudežnost naključja.

Drgetal je, ko je hodil, — pa najsi je še tako hitro hodil. Njegovo telo je bilo že dodobra načeto od vseh naporov zadnjih dni in tednov: od lakote, mraza, utrujenosti in neprespanosti. Srce ni več poganjalo tople krvi po žilah in loteval se ga je kašelj: zamolkel, hropeč kašelj, za katerega se mu je zdelo, da mora prihajati prav nekje iz globine pljuč.

Med hojo se je ves čas oziral po zatemnjenih oknih in po zaklenjenih vhodnih vratih starih hiš ob cesti. Naivno si je predstavljal, da se bodo kar na lepem ena izmed teh vrat odprla, da ga bo ustavila kakšna mlada prijazna ženska v domači halji, ga s toplo roko pobožala po licu in mu rekla: »Kako se treseš! Kako si bled! Spal bi rad, pa nimaš kje prespati? Pridi k meni, nič se ne boj, sama sem doma.« Njegova domišljija je še kar naprej vezla zlate nitje v ta sanjski prt. Izoblikoval si je natančno podobo te ženske, barvo njenih las in oči, obliko brade in nosu, vzorec na njeni halji, vse.

Nadaljevanje

PETER PAVLOVEC

29

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

ŠPICELJ

»Gašper, k tovarišu Omrežniku morate!« mi je dejal mojster. »K tovarišu Omrežniku?« sem se začudil in potem mojstra vprašal, kje naj poiščem tega tovariša Omrežnika.

»V osmem nadstropju naše upravne zgradbe,« je rekel mojster.

»V osmem nadstropju?« sem se začudil.

»Da, v osmem nadstropju,« je odgovoril mojster.

»To je pa visoko?« sem rekel.

Mojster se je nasmehnil in rekel, da je to res visoko in priznal, da tudi on malokdaj zaide v takšne višave. Potem je še priznal, da ga čudi, zakaj hoče takšna živina, kot je Omrežnik, ravno mene, delavca v proizvodnji?

»Mojster, življenje je polno presenečenj. Ničmur se ne sme čuditi. Mojster se je nasmehnil, me potrpežljivo po desni rami in mi zaželel srečo v osmem nadstropju.

Čakal sem na dvigalo, pa so se tako drenjali fini in urejeni ljudje, da me je postalo sram. Bil sem namreč v delovni obleki, ki je smrdelo po strojnem olju. Zato sem se kar peš napotil v osmo nadstropje. Tam sem vprašal neko fino damo, kje bi lahko našel tovariša Omrežnika? Fina dama pa ni bila prav nič fina, kajti prijazno se je nasmehnila in me kar sama popeljala do vrat pisarne tovariša Omrežnika. Veš, oče, vseč mi je prijaznost in ta dama je bila tako neprisiljeno prijazna, da sem se raznežil in ko sem se ji zahvaljeval, sem jo v navdušenju povabil na kavo, čeprav nisem vedel kam, ne kako bom kavo plačal, ker nisem imel denarja. Pa se je spet izkazala za fino damo, kajti z očarujočim nesmeškom je zavrnila moje povabilo. Potem me je pa spet presenetila: dvignila je kazalec zelo pomenljivo in rekla, da morda, če se seveda srečava. Na-

to je naglo odbrzela. Kar kipelo je v meni od nepričakovanega zadovoljstva nad ljudmi. Kako so vendar prijazni in dobri. Vidiš oče, kako takle neznaten pripetljajček lahko naredi človeka srečnega. Kako je prijaznost lahko največje poživilo. Če bi naša država sedaj ko uvaža zelo malo kave, uvažala prijaznost, bi ljudje pozabili tudi na kavo. Tako pa gledaš po pisarnah te preplete birokratske rille in imaš občutek, da te bodo zdaj zdaj zaprli. Kamen imajo v roki ti hudiči! Tako sem bil vesel, da bi premikal gore zaradi prijaznosti damice. Pa še čedna je bila. Uh jaz pa živim kot menih ampak menih ima vsaj vero v boga, jaz pa nimam vere v ljudi.

Potrkal sem in vstopil v svetišče tovariša Omrežnika. Rekel sem, da sem Gašper Ravnik.

»Sedite Ravnik!« mi je rekel mož z brčicami in pokazal na usnjen fotelj. To je bila kretanja mogočnega malega formata, ki je videi kretanje mož velikega formata na filmu in si jih je pripel na svojo kožo. Prekleta nadutost copatorjev ali še bolj hlapčkov, ki brez ramišljanja in brez vesti ubijajo male ljudi na račun ali po ukazu za dobrobit domovine. Naj gre v rit takšna domovinska moral! V resnici pa kradejo družbi denar in se sprenevedajo na račun malega človeka, ki ga v bistvu s svojim delom plačuje.

Rekel sem temu tovarišu, da v tako lep fotelj s takšno umazano delavno obleko ne morem sesti.

»Ta fotelj je namenjen vsem, ki pridejo v mojo pisarno, torej tudi za vas tovariš Ravnik!« Roke je razširil kot župnik pred oltarjem. Spet naučena kretanja, sem si mislil.

»Kaj pa če bo za menoj prišel kakšen tovariš gospod, seveda na visokem položaju in bo sedel v ta fotelj, ter dobil oljne madeže na lepo sivo obleko. Saj boste potem vi v nemilosti, češ zakaj pa dovolite sesti v ta fotelj raji. Kaj nimate nobenega lesenega stola ali pa posebne pisarne za sprejem raje. Kaznovani boste in ne bi rad doživel, da bi bil jaz krivec!«

Po teh mojih besedah je neumno buljil vame, potem mi je pa le ponudil lesen stol, na katerega sem se vsedel in bil krasno razpoložen. Vse v meni je vrelo od velike življenjske moči. Res bi lahko v tem trenutku premikal gore. Lahko bi se pa tudi gore premikale skupaj z menoj in potem bi se vsi skupaj zrušili na to prekleto upravno zgradbo.

Ko sem se vsedel mi je ponudil cigareto. Vzel sem jo kajpak, saj rad kadim in če mi ponudi kakleš gospod, še toliko raje. Prižgal mi je s krasnim vžigalnikom in rekel, da ima ta vžigalnik zgodovino. Kakšno neki, morislo ali tatinsko, sem si mislil, vendar sem si to samo mislil.

»Kakšno pa?« sem ga vprašal.

»Če bova dobro sodelovala, vam bom morda povedal,« je skrivnostno rekel. Mislim pa sem si, kakšna neki je lahko zgodovina vži-

galnika? »Slišal sem, da ste pametni, tovariš Ravnik?« je nato nadaljeval in me pronicljivo pogledal. Še nikdar oče o sebi še nisem slišal, da sem pameten. Jaz pa pameten? No, ta je pa dobra. Zamejal sem se kar malo preveč na glas in odkrito.

»Kje za vraga ste pa slišali tovariš Omrežnik, da sem jaz pameten?«

»Vse se sliši, tovariš Ravnik. O tem bodite prepričani!«

No ja oče, pa naj bom pameten, vem pa dobro, da če tovariš Omrežnik pravi, da sem pameten, vem pa dobro, da me hoče tovariš Omrežnik narediti pametnega sebi v prid. To pa ni moja pamet, temveč njegova. Morda bo za to dobil odlikovanje, saj naša družba nikakor ne štedi z odlikovanji najrazličnejših vrst. Vem tudi, da se odlikovanja delijo predvsem zgoraj in vem, da med rajo zaidejo le redko. In zakaj naj bo pameten, oziroma sem že pameten. Bom imel od tega korist? Bom dobil kakšen dinar gor na plačo, kar bi bilo čudovito. Če sem še pred letom dni imel denar za pol kilograma belega kruha, ga imam zdaj še samo za osminco in to črna. Pa špeh je dober, oče, veš tisti kraški, ki je zgoraj malo popopran. Kar naprej bi ga jedel. Sline se mi cedijo po njem. Morda mi bo pa tovariš Omrežnik omogočil jesti kraški špeh? Vse bi storil za to. Tudi domovino bi izdal za kraški špeh. Zakaj pa ne odkritost oče! Še vedno raje izdam domovino za domačo stvar, kot je kraški špeh, ko pa za nemške marke zakar domovino izdajajo celo naši borci!

»Malo ste me presenetili, tovariš Ravnik?« je rekel Omrežnik.

»Presenetil?« sem začuden rekel.

»Da presenetil. Hotel sem vam nekaj predlagati.«

»Povejte tovariš Omrežnik?«

»Tovariš Ravnik, obveščali me boste kaj se v bazi dogaja in šušlja?«

»Kaj pa je to baza in kje je baza?« sem vprašal in bil neverjetno radoveden.

»No, to je tam spodaj,« je rekel Omrežnik.

»Kje spodaj?« sem ga radovedno vprašal.

»Tam kjer je vaše delovno mesto.«

»Aha, torej, tam spodaj je baza.«

»Da, tako nekako.«

»Kaj pa je potem tu zgoraj v osmem nadstropju?« sem bil radoveden, pa mi ni vedel takoj odgovoriti. Celotno cigareto si je prižgal in meni je ni ponudil, kar sem mu rahlo zameril. Torej oče, ugotovil sem, da delam in živim v bazi in da baza ni nič lepega in rožnatega. Oče, baza je spodaj. Spodaj pa nihče ni rad. Edino ženska pod moškimi, pa še ta je rada včasih zgoraj!

»Baza je proizvodnja, je ljudstvo!« je rekel svečano, pa mu nisem preveč verjel, čeprav se je tokrat izrazil iskreno.

Nadaljevanje prihodnjic

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Predsedstvo skupščine občine Radovljica je v dogovoru s predsedstvom OK SZDL Radovljica sklenilo na zadnji avgustovski seji, da bodo v vseh krajevnih skupnostih podaljšali rok za javno razpravo o osnutku o spremembah in dopolnitvah prostorskega dela družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1981—1985, do 15. septembra. Za takšen sklep se je predsedstvo sporazumno s SZDL odločilo zaradi velike odsotnosti občanov, ki so na dopustih. Namesto napovedane seje vseh treh zborov, 29. avgusta, bodo prestavili sejo na 5. september 1984, ko bodo zbrane prve pripombe, sklepna razprava o predlogih pa bo na zasedanju skupščine 3. oktobra 1984.

Na seji predsedstva OK ZK Radovljica, 14. avgusta, je bila osrednja točka dnevnega reda namenjena oblikovanju programa aktivnosti vseh osnovnih organizacij in organov ZK v občini pri obravnavi predloga sklepov 13. seje CK ZKJ. V zvezi s tem so sprejeli tudi smernice za delo aktivna komunistov delavcev — neposrednih proizvajalcev. Vodstvo aktivna kaže dosti večji interes za idejno-politično dejavnost kot prejšnje, ki je bilo razrešeno v letu 1983. Aktiv bo izdelal lastni program za uresničevanje svojih 13. seje CK ZKJ. Zaradi dopustov so le v manjšem številu osr. jvnih organizacij ZK doslej obravnavali predlog teh sklepov, večina pa bo to opravila v prihodnjih dneh.

Predsedstvo OK SZDL Radovljica je na seji prejšnji teden presojalo investicijsko politiko v občini. Na osnovi pregleda, ki ga je za to razpravo izdelal Komite za urejenje prostora in varstvo okolja, so člani Predsedstva ugotavljali kdo je sprejel sklep o tekočih naložbah, viro financiranja in usklajenost z resolucijo o gradnji objektov v negospodarstvu ter dolgoročnem programu stabilizacije.

Na Bledu se je sešlo pred tednom, Društvo za varstvo okolja občine Radovljica. V živahni razpravi o osnutku sprememb in dopolnitve družbenega plana občine — prostorski del, so sprejeli vrsto tehničnih pripomb, ki se nanašajo predvsem na načrtovane posege v prostor na območju Bleda. Svoje pripombe in stališča napisane na treh tipkanih straneh, so posredovali OK SZDL Radovljica.

V dvorani radovljiške skupščine je bila v organizaciji krajevnih konference SZDL Radovljica, 7. avgusta, javna razprava o osnutku sprememb prostorskega dela družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1981—1985. Predstavniki upravnih organov občinske skupščine, zemljiško kmetijske skupnosti in družbenopolitičnih organizacij so pojasnjevali predložene spremembe. Mnenja razpravljalcev, prišli so tudi iz sosednjih štirih KS, pa so se v mnogem razhajala. Zaradi dopustov udeležba ni bila najboljša, zategadelj bodo razpravo podaljšali do 15. septembra.

Pri Mladinskem domu v Bohinju se je v začetku avgusta zbralo 30 brigadirjev iz gorenjskih občin, ki so začeli pripravljati bivališča in drugo za mladinsko delovno akcijo prihodnjega leta. Mladina iz vse Slovenije bo na tej republiški akciji delala na obnovi Mladinskega doma, ki je zaradi izgub in propadanja zaprt že od leta 1981.

Izvršni svet Skupščine občine Radovljica je na priporočilo občinskega odbora ZZZ NOV Radovljica sklenil, da bo prispeval v tiskovni sklad za financiranje tehnika »TV-15 Naš tovariš« glasila ZZZ NOV in ZRVS Slovenije 143.500 din. V enakem znesku iz občinskega proračuna financirajo v občini Radovljica tudi del naročnine za revijo »Naša obramba« za vse svoje naročnike.

NA BLEDU NISO ZADOVOLJNI S SEDANJIM PROSTORSKIM NAČRTOVANJEM

Na Bledu imajo precej pripomb na prostorski del družbenega plana radovljiške občine, o katerem prav sedaj kljub sezonskemu oziroma počitniškemu času teče razprava v občini. Sicer so razpravo podaljšali v september, kar je prav, saj na Bledu ni bilo niti udeležbe niti razprave, kot bi jo takšen plan zahteval. To velja še posebej za Bled, ki ga moramo čuvati in ohraniti za turistično gospodarstvo, kateremu je namenjeno.

Na Bledu je bilo precej pripomb na povečanje in modernizacijo avtomehanične delavnice »Alpetoura« na Jaršah. Sedanja delavnica res ne ustreza več, je zastarela, delavci nimajo tiste varnosti, kot jo takšno delo zahteva, niti ni primerna za popravilo avtobusov in avtomobilov blejskim turistom. Zato sta obnova in modernizacija res potrebni. Ob tem pa bi radi zgradili še servisno delavnico za manjša nujna popravila osebnih avtomobilov in avtobusov. Temu pa se na Bledu vse bolj upirajo, saj bi morali poseči na kmetijsko zemljo in jo odvzeti domačemu kmetu. Vendar tu ne gre le za odvzem kmetijske zemlje, bolj gre za problem ali takšna delavnica sodi v središče stanovanjskega naselja, kjer je v poletnem času tudi precej tujih gostov.

V tej zvezi so v Društvu za varstvo okolja radovljiške občine poudarili še problem povečanja kovinske delavnice, tovarne čipk in vezenin in Lesno industrijskega podjetja na Rečici. Najbolj nujne obnove in manjša povečanja, ki so povezana s proizvodnjo, verjetno ne bo več mogoče preprečiti, ker se lahko z dobrim projektiranjem marsikaj reši brez večjih posegov na nova zemljišča. Zavedati pa bi se morali, da je bilo na Bledu v preteklosti narejenih več napak, še posebej v povojnem času, ko niso mislili, da bodo vse do Dob in Jarš razširili stanovanjska naselja in turizem.

Sedaj bi morali bolj razmišljati, kaj se da še popraviti, nikakor pa ne dovoljevati, da bi na istih mestih še povečevali industrijske kapacitete. Tu je izjema le LIP, ki tudi v sedanjem obsegu in prostoru Bled ne moti tako, da bi morali misliti na morebitno prestavljanje.

Vsekakor pa je v napoto servisna delavnica, zaradi katere se na Bledu razburjajo že nekaj let — zanimivo pa je, da v vsem času niso poskušali najti bolj ustreznega prostora — mogoče ob Savskem mostu.

Krajani niso imeli več pripomb na južno obvoznico, ki jo Bled tako mo-

Najštevilnejša krajevna organizacija zveze borcev NOV v občini Radovljica je na Bledu. Šteje 392 članov in članic, vendar se njihovo število naglo spreminja. Lani je umrlo 11 članov, v prvih treh mesecih letos pa že sedem.

V občini Radovljica je evidentirano skupaj dvajset civilnih invalidov vojne. Od teh pet invalidov prejema denarni dodatek za potrebo in tujo pomoč. Sredstva za invalidnine so zagotovljena v republiškem proračunu. V letu 1983 je bilo v radovljiški občini za te invalidnine namenjeno skupaj 1.788.885 din.

Zadnje močno deževje v avgustu je tudi v Elanu Begunje povzročilo motnje v proizvodnji v obratu Plastike. Streha na obratu, ki je zaradi februarskega neurja v popravilu pušča, zaradi tega so morali za tri dni prekiniti delo v proizvodnji jadrlnih letal.

Štiridesetletnico ustanovitve KNOJ-a in dan graničarjev so proslavili 15. avgusta v vojašnici narodnega heroja Antona Dežmana-Tončka v Radovljici. Svečanosti, na kateri so zaslužnim vojakom in starešinam podelili priznanja in nagrade, so se udeležili tudi predstavniki občinskih skupščin, družbenopolitičnih organizacij in OZD gorenjskih občin. Slavje je bilo tudi na vseh mejnih karavlah.

Stanovanjska skupnost Radovljica ima v upravljanju skupaj 2.706 stanovanjskih enot. Od teh je v družbenem sektorju 2.404 in pri etažnih lastnikih 302 stanovanja. Od stanarin so v letu 1983 zbrali skupaj nekaj manj kot 32 milijonov din, kar pa še zdaleč ne zadostuje za kritje vseh stroškov vzdrževanja stanovanj. Izračunali so namreč, da znaša v poprečju stanarina na kvadratni meter komaj 23 dinarjev.

Med nalogami srednjeročnega plana Triglavskega narodnega parka do konca leta 1985 bo zavod Triglavski narodni park Bled na področju varstva kulturne dediščine opravil več raziskav in restavracijskih posegov na območju radovljiške občine. Načrtujejo obnovitvena dela na Koprivniku, Gorjušah, Studorju in v Radovni. Program Triglavskega narodnega parka sofinancirajo kulturne in raziskovalne samoupravne interesne skupnosti jeseniške, radovljiške in toliminske občine in izvršni sveti vseh treh občin.

Konec julija in v začetku avgusta se je službeno mudila na Gorenjskem, delegacija sodnih oblasti iz Heidelberga v ZRN, ki vodi sodno obravnavo proti zloglasnemu vojnemu zločincu Clemensu Druschkeju, nekdanjemu šefu gestapa na Jesenicah. V sodelovanju s Temelnim sodiščem v Kranju, so sodniki in odvetniki ter drugi izvedenci zaslili več priči z jeseniške in radovljiške občine, ki zaradi bolezni niso mogle na proces v Heidelberg. Pozorno so si ogledali tudi muzej talcev v Begunjah in zlasti gestapovske listine in dokazno gradivo te muzejske zbirke. Sojenje Druschkeju se bo v Nemčiji nadaljevalo.

Raziskovalna skupnost Radovljica je v svojem programu za leto 1984 načrtovala tudi usposabljanje šolske mladine na področju računalništva. V ta namen je predvideno v finančnem načrtu skupnosti 250.000 din. Ta denar bo namenjen za usposabljanje pedagoškega kadra, nagrajevanje zunanjih strokovnih sodelavcev in za nabavo opreme. Prvi v občini bodo uvedli pouk računalništva v osnovni šoli F. S. Finžgarja v Lescah.

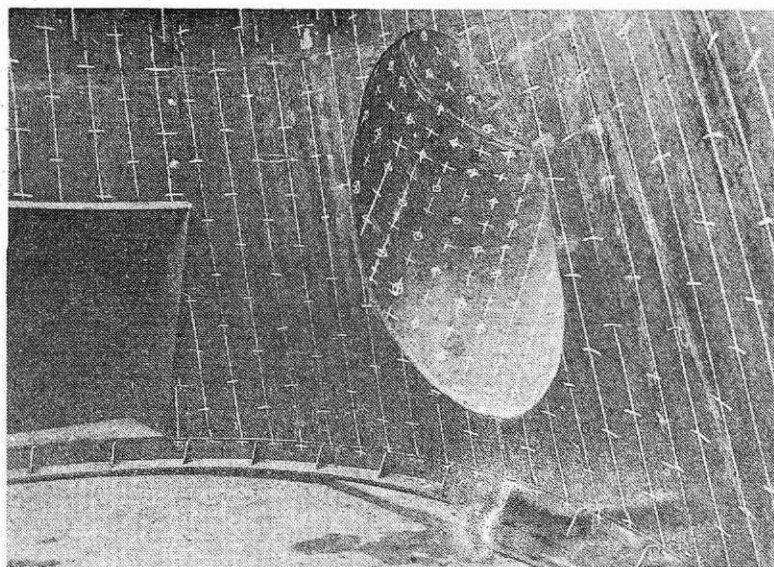
Od 9. do 12. avgusta je bila na povabilo skupščine pobratene občine Brus v SR Srbiji na obisku štiričlanska delegacija občine Radovljica. V njej so bili predstavniki skupščine, upravnega orga-

čno potrebuje, kar je pokazala letošnja sezona, kot tudi ne na gradnjo stanovanjskih blokov pod gradom. Pozdravljajo dejavnost turističnega Mlina in odprtje vile Bled. Kaže pa, da manjka celovitejši pogled na razvoj turističnega Bleda; o tem bi morali več misliti, več proučevati!

Pri vsem tem bi morali krajani na Bledu le malo več vedeti, kaj bo z novo avtobusno postajo, turističnim centrom pri hotelu Union, s povezovalno Bleda z novo obvoznico, o parkiriščih, ki jih tako potrebujejo. O vsem tem se razpravlja bolj v ozkih krogih. Nekaj je sicer že zajeto v zadalnem načrtu blejskega turističnega središča, vse pa ne, na Bledu pa je žal navada taka, da se razprava razvname, ko smo že tik pred gradnjo.

Na Bledu upajo, da se bo vse to zadovoljivo rešilo, saj vse, kar načrtujejo, Bled tudi nujno potrebuje, če želimo govoriti o kvalitetnem turizmu v našem alpskem središču. Vendar bo potrebna preudarnost.

Božo Benedik

Natančno delo (foto B. Grce)

VILO BLED SO ODPRLI BLEJSKEMU TURIZMU

V teh dneh so po daljšem dogovarjanju, ki je trajalo kar nekaj časa, odprli vrata Vile Bled in sprejeli prve goste. Ko je ta reprezentančni objekt prevzel kolektiv hotela Toplice, so se vsi blejski gostinci, ki so povezani v turistični poslovni skupnosti Bled, dogovorili, da bodo prispevali k predvideni izgubi, saj sedaj ni mogoče pričakovati, da bi naložba že takoj prinašala dobiček.

V obnovo in modernizacijo (vila ni bila vzdrževana in opremljena, kot bi mislili, pa tudi precej dragocenejšje opreme so odpeljali v druge reprezentančne objekte) so vložili nad 50 milijonov dinarjev. To seveda ni malo, vendar je sedaj vila res opremljena, kot to zasluži hotelski objekt višje kategorije sredi lepo vzdrževanega parka in bo marsikoga zanimal, da bo tu preživel svoje počitnice.

V vili Bled bo prostor za razne simpozije, manjše kongrese, posvetovanja, pa koncerti, likovne razstave in podobno, do vrhunskih srečanj in obiskov. Sedaj je v vili 90 ležišč v razkošnih apartmajih, kjer naj bi bilo gostom na voljo vse, kar si bodo zaželeli. Temu primerne bodo tudi cene, saj bo cena apartmaja z zajtrkom dnevno okrog sto dolarjev.

Seveda obnove še niso zaključili. Mislijo urediti še tenis igrišče, bazen, v bližini na mlinski terasi pa

več gostinsko-turističnih objektov, kar naj bi bilo skupaj z obvoznico osnovni blejski program. Bled sam vsega tega prav gotovo ne bi zmoget, na pomoč naj bi priskočile še banke — mogoče tudi mednarodni krediti. Vse to naj bi dokončali do leta 1989, ko bi pripravili svetovno velsko prvenstvo. Takšni so načrti, kako pa bo z njihovo uresničitvijo, je danes težko reči. Vendar je potrebno pripraviti vsaj program.

Prva večja prireditev v vili Bled bo že ta teden, ko bo prvič v celoti zaseden. Mednarodna ustanova »Saint Fortunat« iz Pariza bo podelila priznanja izbranim ustanovam, delovnim organizacijam ali posameznikom, ki posebej izstopajo v negovanju vsega lepšega in dobrega v kulturnem in znanstvenem ustvarjanju, v zdravstvu in prehrani, kulinariki in kletarstvu. To priznanje bodo prejeli tudi Klinični center Ljubljana,

predsednik SAZU prof. dr. Janez Milčinski, Kompas Ljubljana, Pivovarna Union Ljubljana in hotel Haludovo v Malinski, seveda poleg posameznikov in ustanov iz tujine, saj je 27 držav včlanjenih v to mednarodno organizacijo. Priznanje podeljujejo vsako leto v drugi državi, tokrat je na vrsti naša dežela, izbrali pa so Bled.

Božo Benedik

Železarski globus

LATINSKA AMERIKA

ILAFa (Institut za železo in jeklo Latinske Amerike) v svojem zadnjem poročilu ugotavlja, da se je letošnja železarska proizvodnja na tej celini v primerjavi z letom 1983 precej popravila. Kaže, da bodo železarne v državah Latinske Amerike letos pri proizvodnji surovega jekla prvič presegle količino 30 milijonov ton, saj so v prvem polletju izdelale 16,1 milijona ton oziroma za 21,1 % več kot v istem obdobju lani. Vendar istočasno poraba jekla v teh državah ne

narašča in ostaja na višini 27 milijonov ton surovega jekla, kar je za deset milijonov ton manj kot v letu 1980. Vzroka sta predvsem težka ekonomska situacija in huda inozemska zadolženost. Zato bo treba še naprej povečevati izvoz, ki je dosegel lani 7,5 milijona ton, kar bo zahtevalo veliko naporov in tudi iskanje novih tržišč, kot se je v zadnjem času za brazilске železarne odprla LR Kitajska.

MAVRETANIJA

V letu 1983 je ta zahodnoafriška država izvozila 7,4 milijona ton železove rude. Glavni kupci so bile zahodnoevropske države, med njimi največji Italija z 2,3 milijona ton (31,4 %), Francija 1,6 milij. ton (21,4 %), Belgija 1,5 milij. ton (21,0 %) in Velika Britanija 687.000 ton (9,3 %). V letošnjem juliju je pričel obratovati nov rudnik železove rude Guelb, ki bo nadomestil obstoječe štiri rudnike, ki bodo po letu 1990 postopno izčrpali svoje zaloge železove rude. Mavretanija ima sedaj letno proizvodno zmogljivost v obstoječih rudnikih 12 milijonov ton rude, z vsebnostjo železa 60—61 %.

ŽELEZAR

OB KNJIGI PAVLETA ZIDARJA »OKUPACIJA JAVORNIKA«

Najlepša čestitka in darilo nekdanjega pionirja in našega domačina ob bližnjem prazniku krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela je literarno oblikovan spomin na vojno otroštvo, ki je izšel letos pri Založbi Borec v knjigi OKUPACIJA JAVORNIKA.

Res lepa oddolžitev svojemu domačemu kraju. Pozorno sem prebral delo Pavleta Zidarja »Slamnikovega Zvonka«. Bil sem prijetno presenečen, ko sem spremljal spomine takratnega pionirja in še otroka, saj je bil Pavle rojen šele leta 1932, torej je še kot devetleten fantiček doživljal najprej italijansko in nato večletno nemško okupacijo.

Moram priznati, da je ta naš slovenski književnik res doživeto opisal najtežje leto 1941. Le malo otroških spominov iz tistih najtežjih dni je tako lepo opisanih. V knjigi se ne spominja le svojih doživetij, temveč nam je ohranil tudi delček zgodovine našega kraja. Verjetno je tudi to tisto, kar bi moral poznati vsak današnji mlad človek, pa tudi vsak, ki se šteje za domačina v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela.

Zidar je kot literat znal res občutno oblikovati podobo takratnega težkega časa. Mladi bodo morda šele ob prebiranju knjige spoznali, kaj je doživljal otrok, ko so mu naenkrat hoteli vzeti najdragocenejšo — materin jezik. Pavle to doživljanje opisuje v svoji knjigi. Nič ni olupševal in ničesar ni spreminjal. Tako kot je bil surov in neizprosno okupator, taka je tudi njegova pripoved.

Ko razmišljam o tem, kako najbolj verodostojno opisati zgodovino narodnoosvobodilnega boja, ugotavljam, da smo pri tem vse premalo upoštevali tihe, nekontrolirane in spontane akcije naših najmlajših. Pisali in tiskali so parole proti okupatorju in jih lepili ali trosili, včasih tudi za hrbti nemških policajev in celo delali manjše sabotaže. Pavle je bil eden izmed tistih, ki se ni ustavil le pri manjših akcijah. Leto 1944 je bilo tisto usodno leto — torej je letos 40 let, ko je Pavle doživel svoje najtežje obdobje. Hotel je, da okupator občuti tudi delo najmlajših. Pavle, tedaj že kot dvanaestletni fantiček, je vedel, da je potrebno okupatorja stalno vznemirjati in mu ne dati počitka. V stalni borbi z materjo, ki se je bala zanj in slutila, da Pavle ni povsem ravnodušen do okupatorja, je naklepal akcijo, katero naj bi okupator krepko občutil.

Žal je bila akcija, sicer uspešna, usodna in za okupatorja neškodljiva in jo je celo uporabil kot močno propagandno sredstvo proti narodnoosvobodilnemu gibanju.

Razumem Pavleta, ki je o posledicah te akcije razmišljal še dolga leta po vojni. Tudi mi smo se velikokrat težko odločali o marsikateri akciji, še posebno, kadar smo domnevali, da bo akcija zahtevala tudi žrtve. Vojna je bila neizprosna in padale so tudi nedolžne žrtve.

Pavle Zidar je s svojimi mladimi sodelavci okusil tudi begunske zapore, ki so bili zanj velika šola. V jetniški sobi, kjer je bil skupaj z več kot sto jetniki, med katerimi je bilo največ ujetih partizanov, je spoznal še del življenja, ki ga je kot otrok v svoji domišljiji le slutil. Spoznal je krutost gestapovskih metod, trpljenja in boje partizanov in srečal se je celo s sosedom Jankom Mulejem, ki je bil obsojen na smrt.

Čeprav je minilo od tedaj že štiri-deset let, je avtor v svoji pripovedi tako resničen in prepričljiv, da se moraš vživeti v takratne razmere. Doživel je tudi tisto najlepše. Iz begunskih zaporov so ga osvobodili borci Koroškega odreda in ga tako rešili najhujšega. Lepo je opisal svojo kratko pot partizana-prostovoljca v bojih za osvoboditev Koroške. Pri

vsém tem opisovanju je bil izredno kritičen do samega sebe in ni skrival svojih napak.

Sprijazniti se ne more le s tem, da se je usoda tako neusmiljeno poigrala z njegovim življenjem v tem najtežjem času.

Pripoved Pavleta Zidarja je dragocen dokument iz okupacije naše domovine, zanimivo branje za vse, ki so sodoživljali ta čas in za vse, ki v današnjem času želijo spoznati to obdobje. Z zanimanjem pa bodo knjigo vzeli v roke domačini z Javornika in Koroške Bele, ki jim je najbližje.

Morda Pavle Zidar s tem bogatim literarnim prispevkom k naši zgodovini zasluži tudi kakšno krajevno priznanje.

Prav pa bi tudi bilo, da bi se srečal z učenci naših šol in jim povedal, kako je on doživljal svoja šolska leta v okupacijskem času.

Pavletu Zidaru za dragoceno literarno delo tudi moja čestitka.

Slovenko

TAPISERIJE IN MAKRAMEJI ANGELE POZDERAC-MLAKARJEVE V AVLI SKUPŠČINE OBČINE RADOVLJICA

V avli Skupščine občine Radovljica je do 3. septembra odprta razstava tapiserij in makramejev Angele Pozderac-Mlakarjeve. Domačinka, ki danes živi in dela v Cazinu v Bosni, je razstavo privedila za občinski praznik radovljiške občine, ki jo je ob tej priložnosti nagradila s svojo medaljo.

Ustvarjalnost Angele Pozderac-Mlakarjeve je tesno povezana z njeno življenjsko usodo. Kot mlado dekle je bila med vojno odvedena v taborišče, kjer je poleg trpljenja doživljala stalno bližino smrti. Kasneje, sredi življenja, jo je bolezen ponovno soočila s krutim bojem za življenje. Kot bi ponovna slutnja bližine konca obudila tudi spomin na taboriščna leta, je v tapiserijah, ki se jih je oprijela kot odrešilne bilke, izrazila najprej tri desetletja stara doživlja in se z njimi odrešila težke more.

Med skupino razstavljenih del na temo taborišče je izredno sugestivna in likovno pretehtana tapiserija z naslovom Arbeit macht frei (delo osvobaja). Prirojen likovni čut jo je vodil v niansiranje rjavih in sivih tonov, taborišče pa se je pod njenimi rokami spremenilo v nagrobne kamne — stečke. Je avtorica našla likovni izraz za svojo izpoved popolnoma sama? Bogastvo idej v njenih kasnejših delih to potrjuje. Likovno svežino daje tapiseriji tudi dvigajoča

se kompozicija. Debela volnena nit, zadržana barvna skala v naravnih barvah rastlinskega porekla, monumentalna kompozicija, predvsem pa neposredno snovanje v materialu so značilnosti, ki kompozicije Angele Pozderac-Mlakarjeve približujejo gotkim tapiserijam kot samostojnim umetniškim stvaritvam.

Ko so v podzavesti skrita pretekla doživlja dobila likovno izrazilo, Angelina ustvarjalnost še daleč ni bila izčrpana. Zdjaj so njene tapiserije postale odraz veselja nad življenjem. Oblikovalka črpa motive iz narave ali ustvarja povsem svobodne kompozicije. Njeni Cvetovi, Razpota, Drevesa itd. so polna liričnega razpoloženja in skoraj sakralnega občutenja narave.

Kakor je tapiserija Strehe kompozicijsko in barvno pretehtana in nudi s svojo dekorativnostjo prijetno estetsko ugodje, tako je kompozicija, ki jo je zelo značilno poimenovala Predvečer, polna skrivnostnega, surrealističnega razpoloženja. Ciklamo rdeči oblaki vise nad krajino, v kateri gori sveča. Niansiranje različnih zelenih tonov tal v kombinaciji z rdečimi oblaki, ki vise na belih nitkah, je daleč od same okrasnosti, zato nas ne čudi, da je tudi nam Slovincem dobro znani bosanski slikar in grafik Dževad Hozo v katalog ene od njenih razstav doma v Bosni zapisal, naj ljubosumno varuje in neguje svoj likovni dar v imenu tistih del, ki pomenijo njeno življenjsko izpoved in so zato umetnine. Pri tem omenja še posebej Taborišče in Predvečer.

Ce je Angela Pozderac-Mlakarjeva v tapiserijah navezana predvsem na svet narave, čeprav črpa iz nje le posamezne elemente in jih preoblikuje zelo svobodno, pa v makramejih lahko opazujemo čisto likovno igrjo in podoživljamo veselje, ki spremlja njeno igrjo s konopljjo ali sisalom. Tudi tem kompozicijam naša ustvarjalna daje imena, vendar se zdi, da šele tedaj, ko spontano potekajočo igrjo zaključijo. V makramejih je tako Angela Pozderac-Mlakarjeva bolj dekorativna kot izrazna in morda se v njih bolj približuje bosanskemu slikovitemu likovnemu instinktu, ki ima svoje korenine v Orientu. V bogastvu vzorov je neizčrpna, kar še posebej dokazuje njena Zavesa. V zadnjem času se v tapiserijah in v manjših makramejih poslužuje ubrano žive in kontrastne barvitosti, za kar najdemo zgovoren primer v Predvečer in Ptici.

Številčen in kvaliteten razstavljeni opus je nastal po letu 1978, ko je Angela Pozderac-Mlakarjeva prvič razstavljala v domačem kraju. V primerjavi z njenimi začetnimi stvaritvami doslednejša in natančnejša tehnično-dekorativna izvedba novejših del v ničemer ne krni njihove izraznosti; nasprotno — tapiserije in makrameji Angele Pozderac-Mlakarjeve niso samo krasilni, temveč lirično razpoloženski, tu in tam celo dramatični.

Maruša Avguštin

»VČASIH JE BILO BOLJ SKROMNO ŽIVLJENJE«

Helena Jakelj ali po domače Smerinjakova Lenka iz Kranjske gore je v sredo, 15. avgusta, dočakala častitljivo starost. V krogu domačih je praznovala sto drugi rojstni dan.

»Gojim veliko željo, da bi mi usoda naklonila vsaj še nekaj let življenja. Nič mi ni do tega, da bi umrla,« je ob našem obisku rekla Lenka in začela razpredati spomine na mlada leta: »Rodila sem se 15. avgusta 1882 opolnoči v Kranjski gori v hiši nasproti hotela Slavec. Včasih je bilo bolj skromno življenje, pa tudi več zmernosti in iskrenosti je bilo med ljudmi. Jedli smo skromno, bolj domačo in zdravo hrano. Denarja ni bilo pri hiši, oče so zgodaj umrli, zato smo morali veliko delati, tudi najtežja dela, kot so spravilo drv in druga opravila pri hiši. Z enajstimi leti sem šla služiti v trgovino k Budeniku v Kranjski gori, kmalu zatem pa me je sošolka zvalila na Koroško. Tudi v Radovljici sem služila, kjer sem bila sobarica. Potem pa sem spoznala

fanta in se kmalu poročila. Rodila sem hčerko Marico in sina Frica.

Smerinjakova mama živi sedaj skromno in preprosto. Sama je v sobici, zanj pa skrbijo snaha Tončka, sin Fric in hčerka Marica. Lenka se spominja, da so bili starši v njenih mladih letih bolj strogi in tudi na plese se ni veliko hodilo. V šoli je bila med najboljšimi učenci, najraje pa se je učila pesmice. Ko je bila stara devet let, ji je mama rekla, naj se za neko svečanost nauči pesmico, ki je imela 76 kitic. Najprej se je upirala, potem pa je njena trma popustila in vsak dan se je naučila eno kitico. Ni ji bilo žal, saj jo zna še danes na pamet. Še se spominja, kako je v dolino prisopihal prvi »hlapon«, nerada pa se spominja prve in druge svetovne vojne, kajti bilo je veliko gorja in trpljenja. Helena se zavzema za to, da bi prekinili vojne.

»Že od mladosti pijem čaj,« pove Lenka in nadaljuje: »In to bezgovega in lipovega, pa tudi tistega iz planinskih rož. Rada sem jedla repo in zelje, žgance in krompir. Mesa je pri hiši vedno primanjkovalo, toda ko-košja juha mi še vedno tekne. Tudi sina Frica še vedno okregam s smrkavcem, če me ne uboga, čeprav je tudi on pred kratkim dopolnil sedemdeset let.«

Se in še je govorila Helena, pripovedovala pesmice, katere je sama sestavljala in v njih obujala spomine na njeno mlada in manj mlada leta. Še vedno je vsa živahna in nasmejana, čeprav je malo naglušna in bolj slabo vidi. Tudi spomin ima Jakljeva Lenka še dober, tudi velik apetit ima še. Pravi, da ji ni bilo nikoli tako lepo v življenju kot sedaj. Kljub častitljivim letom je še vedno polna optimizma in dobre volje.

A. Kerštan

PRAZNOVANJE V KS PODMEŽAKLA

S programom prireditev, ki so se zvrstile 10. in 11. avgusta, so krajanji Podmežakle počastili spomin na vse, ki so v tem kraju na tak ali drugačen način pred štirimi desetletji prispevali v boju za socialno in nacionalno osvoboditev. 10. avgust pa so za svoj praznik izbrali zato, ker je bil ta dan 1941. leta ustanovljen na območju te krajevne skupnosti okrožni odbor Osvobodilne fronte za področje radovljiške in jeseniške občine, večina članov odbora pa je bila doma Podmežaklo.

Praznovanje se je začelo v petek, 10. avgusta s tekmovanjem v malem nogometu v športnem parku v Podmežakli. Zmagala je ekipa HVŽ Železarne, druga pa je bila ekipa Podmežakle. Isti dan je bil pri Jenkoletu start za tek. Na cilj pri zgradbi krajevne skupnosti Podmežakla je prvi prispel Sitar (predstavniki Vodovoda), drugi Rekar (KS Plavž), tretji pa Verdnik (ZSMS Podmežakla). Zvečer pa so se v dvorani krajevne skupnosti Podmežakla zbrali delegati skupščine krajevne skupnosti in krajevne konference SZDL na slavnostni seji. V govoru je predsednik skupščine krajevne skupnosti Podmežakla Vitomir Ravhekar orisal prispevek krajanov Podmežakle v predvojnem delavskem gibanju, med NOB in v povojnem obdobju ter sedanjo gospodarsko in politično situacijo. Na seji so podelili priznanja.

Priznanja »10. avgust« so za svoje prizadevanje dolgoletno delo v krajevni samoupravi prejeli: Janez KOMEL, Zvonka AZMAN, Miha POGAČNIK, Anton MRAK in Franc JERALA. Za večletno družbenopolitično dejavnost pa so priznanja Osvobodilne fronte z bronastim znakom prejeli: Cveto JAKELJ, Anton JERSIN, Jakob HVALA, Angela LAH in Nada DEJAK.

V soboto, 11. avgusta, je bil tradicionalni pohod na Zakope na Meža-

kli. Poleg borcev, mladincev in ostalih krajanov Podmežakle so se na Zakopih zbrali tudi predstavniki Avto moto društva Jesenice, Splošne bolnice Jesenice, Vodovoda, občinskega odbora ZZB NOV Jesenice ter ostali občani. Tisti, ki niso mogli priti peš, so se pripeljali z dvema Integraloma avtobusoma, pa tudi z osebnimi avtomobili. Za ozvočenje prireditvenega prostora pa je poskrbel Daniel Klemenc.

Proslavo na Zakopih je otvoril Franc Jerala, ki je med drugim opisal partizanske boje na Mežakli. Slavnostni govornik pa je bila mladinka Tanja Aubar. V kulturnem programu so nastopili pevci Društva upokojencev Jesenice ter mladi s Podmežakle.

Po proslavi je bilo tekmovanje v streljanju z račno puško. Najboljša je bila ekipa ZRVS Podmežakla (Aubar, Ulčar, Kristan), drugouvrščena je bila ekipa ZSMS Podmežakla (Verdnik, Matej in Jure Junež), tretja pa ekipa Ceste 1. maja (Babič, Krivic, Divjak).

Praznovanje se je zaključilo s tovariškim srečanjem na Zakopih. Za prijetno vzdušje so poskrbeli pevci Društva upokojencev Jesenice, pripomogel pa je tudi okusno pripravljen topel obrok, ki ga je po zmerni ceni omogočila Bolnica Jesenice.

Nada Dejak

NA DOVJEM BODO GRADILI MRLIŠKE VEŽICE

V krajevni skupnosti Dovje-Mojstrana se že dalj časa pripravljajo na še eno pomembno nalogo, gradnjo mrliških vežic. Po nekaterih zapletih in različnih mišljenjih je sedaj akcija naposled le stekla. Ker na Dovjem pokopujejo tudi krajanje Hrušice, bodo vežice gradili skupaj s to krajevno skupnostjo.

Svet krajevne skupnosti Dovje-Mojstrana je že imenoval gradbeni odbor, ki ga sestavljajo člani obeh krajevnih skupnosti. Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice je izdelal idejni projekt, s katerim so bili člani odbora seznanjeni na zadnji seji. Kot so se dogovorili, bo sedaj projekt do 31. avgusta v javni razpravi. Na ogled je na sedežih obeh krajevnih skupnosti, v Mojstrani vsak dan od 8. do 14. ure in ob sredah od 8. do 16. ure, na Hrušici pa vsak dan od 9. do 15. ure in v

sredah od 7. do 19. ure. Krajanje vabijo, da si projekt ogledajo in v priloženo knjigo tudi zapišejo pripombe in mnenja.

Predračunska vrednost izgradnje vežic je pet milijonov dinarjev. Denar bodo skušali zagotoviti iz različnih virov, na pomoč pa bo priskočila tudi Komunalna skupnost Jesenice. Kot so poudarili na nedavni seji, bo krajevna skupnost Dovje-Mojstrana prispevala les za gradnjo, pobirali pa bodo tudi prostovoljne prispevke krajanov.

J. R.

RAZSTAVA SLIK UDELEŽENCEV PLANINSKIH SLIKARSKIH KOLONIJ

Jutri v petek, 24. avgusta bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah s krajšim kulturnim programom odprli razstavo slik udeležencev planinskih slikarskih kolonij VRŠIČ '83 in '84 ter VRATA '84, ki jo organizirata planinsko društva Jesenice in Dovje-Mojstrana.

Posebnost jeseniške občine je prav gotovo tudi, poleg 38 letne prisotnosti likovno ustvarjalne in likovno razstavne dejavnosti v okviru jeseniškega DOLIKA, v razvitosti slikarskih kolonij, kot oblik dela, umetniškega ustvarjanja na terenu, v naravnem okolju. Poleg ustvarjanja, razširjanja slikarskega in splošnega obzorja udeležencev in krepitve medsebojnih tovariških in prijateljskih odnosov, je poseben pomen teh kolonij tudi v tem, da v občini na ta način nastaja bogata zbirka kvalitetnih likovnih del.

Že leta 1970 je Planinsko društvo Jesenice na pobudo svojega takratnega tajnika Stanka Ravnika organiziralo na Vršiču svojo prvo kolonijo. Doslej se jih je zvrstilo že 14, s skupno udeležbo 46 slikarjev iz vse Slovenije. Leta 1980 se je k tej kulturni akciji pridružilo še Planinsko društvo Dovje-Mojstrana, ki je do sedaj v Vratih pod Triglavom organiziralo pet slikarskih kolonij, s skupno udeležbo 24 slikarjev.

Naj ob tem še omenimo, da od leta 1974 dalje s presledki tudi hotelsko turistična organizacija GORENJKJA Jesenice organizira slikarske kolonije tudi v Podkorenju. Od istega leta dalje pa tudi likovni klub DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice redno vsako leto izvede, vsakokrat v drugem kraju, slikarsko kolonijo za svoje člane.

Udeleženci obeh slikarskih kolonij v olju, akvarelu ali risbi odkrivajo le-

pote bodisi širšega pogleda na gorsko krajino ali pa le-te zožijo na manjše izseke, med katerimi so tudi slike, ki dokumentaristično obravnava našo gorenjsko arhitekturo. Poleg umetniške dokumentaristične vrednosti, imajo slike nastale v teh kolonijah tudi velik planinsko-turistični propagandni pomen, saj lahko predstavijo lepote našega gorskega sveta najširšim množicam.

Za jeseniško razstavo so svoja dela prispevali:

— udeleženci slikarskih kolonij VRŠIČ '83 in VRŠIČ '84: Peter ADAMIČ, Rudolf ARH, Danica BEM-GALLA, Milojka BOZOVIČAR, Nika HAFNER, Leon KOPORC, Helca KRASNIK, France KREUZER, Ernest KRNAIČ, Pavel LUŽNIK, Ferdo MAYER, Anita NAPRETE, Stane OBLAK, Mirna PAVLOVEC, Franjo SMOLEJ, Tone TOMAZIN, Jože TRPIN in Daniel TUJDINA;

— udeleženci slikarske kolonije VRATA '84: Ivanka ARZENŠEK, Franc BERCE, Nika HAFNER, Leon KOPORC, Helca KRASNIK, France KREUZER, Ferdo MAYER, Franjo SMOLEJ, Vida STEMBERGER, Ernest ŠPILER, Tone TOMAZIN in Marjan ŽIDANEK.

Razstava slik udeležencev planinskih slikarskih kolonij VRŠIČ '83 in VRŠIČ '84 ter VRATA '84 bo odprta do vključno 5. septembra vsak dan, razen nedelj in praznikov ter sobot popoldan od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30.

TABOR V SAVUDRIJI JE POSTAVLJEN

V petek, 6. julija, zvečer je krenila na pot predhodnica petnajstih tabornikov, 13 iz Špičkovega odreda in dva iz odreda Plavžarjev in Božo Pančur, da bi pripravila in uredila taborni prostor v Savudriji in preselila taborno opremo iz Karigadorja. Po šestih letih imamo jeseniški taborniki spet svoj taborni prostor, tokrat v Savudriji.

Šli smo z zavestjo, da bomo morali v tem tednu trdo prijeti za delo, če hočemo, da bo do prve izmene, do 15. julija, taborni prostor nared. Dela s pripravo takega objekta pa ni malo.

S seboj smo pripeljali odeje, rjuhe, 120 zložljivih posteljk in nekaj drugega materiala. Vso ostalo opremo, šotore, zložljive mizice in stolčke, plinske štedilnike, posodo, pa smo še v noči s petka na soboto prepeljali iz Karigadorja v Savudrijo. Kuhinjo, ki je bila zvižajena iz 4 mm prokrom plošč, so fantje razstavljali v Karigadorju tri dni in jo nato prepeljali na sedanji prostor. Delo smo si tako morali razdeliti. Šest najmočnejših fantov je tri dni garalo v Karigadorju, ostali smo ta čas delali v Savudriji. Nato smo s skupnimi močmi složno delali do izmene. Počitka čez dan takorekoč nismo poznali. Treba je bilo ugotoviti in zabetonirati prostor, kjer bo kuhinja, izkopati jarek za vodo, položiti cevi, izkopati jarek za električni kabel, vsakega posebej, na trdih tleh v dolžini 120 m in nato zasuti. Postaviti šotore, očistiti plinske štedilnike in jih usposobiti (večina inventarja ni bila v rabi celih pet let), prekuhati in pomiti posodo: lončke, skodelice, pribor, krožnike za 130 oseb, lonce, ponve, očistiti mizice, stolčke. Ob tem naj povem, da ima malokatera občinska zveza tabornikov toliko posode in ostale opreme. Našim tabornikom, na primer, ne bo treba s seboj nositi jedilnega pribora in spalnih vreč.

Kljub temu, da smo si delo dobro porazdelili, nismo mogli delati tako, kot bi radi. Na beton za ploščo, kjer bo stala kuhinja, smo čakali vse do četrtega do pol tretje ure popoldan. V petek pa je polovica najmočnejših in najpotrebnejših fantov zaradi službenih dolžnosti morala domov. Kdor tega ni videl, bo težko verjel, da je bila plošča po dveh urah zabetonirana. Kuhinja, zvižajena iz plošč, pa je stala že ob pol polnoči. Res, da manjka le še streha, res pa je tudi da bi fantje delali do konca, če bi lahko, oziroma smeli. Z delom smo namreč morali prekiniti. Vodstvo tabornikov

iz Senja in zagrebški sosedje — prikolčarji pač niso razumeli, da ne »razgrajamo« sredi noči iz lastnih užitkov, da je delo, ki ga opravljamo v poznih nočnih urah, nujno potrebno, da bodo imele kuharice, ko pride izmena, kje skuhati otrokom kosilo, večerjo... Niso hoteli videti, da so nam beon šele pripeljali in da čudežev ne znamo delati. Še to najbrž ne bi uspelo, če Božo Pančur ne bi ubral vseh možnih strun. Čudili smo se, da pripomb iz velenjsko-šostanjskega tabora in s strani Nemcev, ki smo jim tolkli dobesedno na ušesa, ni bilo. Pospravili smo torej orodje za ta dan, čeprav bi fantje vztrajali do jutra. Kljub nevednostim smo bili vsi zadovoljni. Pogledi so se ustavljali na kuhinji, češ, pa nam je le uspelo. Vsem je sijalo zadovoljstvo v očeh, tistim, ki se bodo naslednji dan sami potili ob delu, ki bi ga lahko s polovičnim naporom opravili že ta večer in tistim, ki so se v zgodnjih jutranjih urah odpravili domov na nove delovne naloge.

Petek in sobota sta za vsakega od nas zahtevala še maksimalen napor. A na koncu nam je le uspelo. V nedeljo jutraj smo opravili le še drobna dela. Kuhinja je bila pokrita, police montirane, posoda pripravljena za uporabo, voda in elektrika napeljana, pisani šotori postavljeni.

Nestrpno, a z radostjo v srcu smo po dolgih letih pričakovali prvo jeseniško izmeno — Špičkov odred z Blejske Dobrave v novem taboru.

Na koncu smo dolžni zahvaliti, če je hvala dovolj in če je to sploh tista prava beseda, s katero se lahko oddolžimo fantom za ves njihov trud. Hvaležni smo vam.

Seveda pa smo dolžni omeniti in se na tem mestu zahvaliti tudi Železarni Jesenice oziroma vsem njenim TOZD, ki so svojim delavcem, našim tabornikom, omogočile, da so z velikimi napori uspeli pripraviti taborni prostor za naše najmlajše — medvedke in čebelice in seveda tudi ostale tabornike in jim na ta način omogočili prijetne, poceni in zdrave počitnice.

C. Ž.

Z AVTOBUSOM NA GORJANCE OB DNEVU PLANINCEV

Koordinacijski odbor planinskih društev občine Jesenice vabi planince v nedeljo, 9. septembra, na avtobusni izlet ob dnevu planincev na Gorjance, kjer bo pri Miklavžu osrednja planinska prireditel.

Avtobus bo odpeljal z Jesenic ob 5. uri jutraj, vračal se bo v večernih urah. Cena prevoza za člane PD je 600 din. Prijave z vplačilom do 31. avgusta sprejemajo vsa društva.

Koordinacijski odbor obvešča vse člane, da se prijavijo v svojem društvu.

NAUČIMO SE PLAVATI

To je bilo geslo udeležencev plavalne šole, ki so bili letos v Biogradu na morju v našem počitniškem naselju. V naši izmeni je bil rektorator in učitelj plavalne šole Franc FON.

V pogovoru mi je povedal, da je že 12 let, odkar je postal rektorator. Skrbni za rekreacijo vseh, ki so v naselju na dopustu, v dopoldanskem času pa ima za otroke od 6. do 12. leta plavalno šolo. Vsak dan so se zbrali ob 8.30 na igrišču in veselo odkorakali proti obali. Dve uri sta hitro minili. Letos jih je bilo 20, ki še niso znali plavati. Vsi, razen male Alenke, so se naučili. Za nagrado pa so vsi otroci dobili diplomu in praktično darilo.

Franci mi je povedal, da je največji problem, ker se otroci bojijo vode. Ko strah premagajo, se veselo podijo po vodi. Ponavadi splavajo vsi. V času, odkar je rektorator, je naučil plavati približno 350 otrok.

V dopoldanskem času ima v programu tudi plavanje za odrasle, vendar letos ni bilo niti enega kandidata.

V večernih urah pa je na lepo urejenih igriščih rekreacija za odrasle. Vse dni je potekalo tekmovalno, zadnje dni pa je temperatura kar narasla. Ker je bilo na vrsti finale. Včasih se je vnel tudi prepri, ker se tekmovalci med seboj niso mogli sporazumeti. Tekmovali so v odbojki, namiznem tenisu in balinanju.

V odbojki je bila prva ekipa Ravne, druga Holivud in tretja Odipisani.

V namiznem tenisu je zmagal Jandrijevič, drugi je bil Dobravec st. in tretji Sovič.

V balinanju (ženske) prva Simonetič, druga Kramar; (moški) prvi Dokl, drugi Drobjak in tretji Zbontar.

Vsi sodelujoči so dobili nagrade.

V času našega desetdnevnega bivanja rektorator organizira tudi izlet z ladjo. Letos je bil izlet organiziran na Kornate.

Vprašala sem ga, koliko časa bo še rektorator. Povedal mi je, da dokler bo zmogel delo z otroci. Povedal mi je tudi, da ima Železarna štiri rektoratore, zato je on zaradi pomanjkanja tu 20 dni, vendar kljub temu z veseljem žrtvuje svoj redni letni dopust za to, da otroke nauči plavati.

Alenka

V NEDELJO SE ZAČNE PRVENSTVO V SLOVENSKIH NOGOMETNIH LIGAH

V nedeljo, 26. avgusta, se prične prvenstvo v slovenskih nogometnih ligah. Kaj lahko pričakujemo od naših nogometašev glede na jeseniški del prvenstva in prijeteljske tekme v pripravilnem obdobju? Glede na rezultate ne moremo pričakovati blestevitih uspehov, saj sta prepričljiva poraza, sicer s slovenskima ligašema, najprej z Vozili iz Nove Gorice s 6:0 in nato še bolj prepričljiv poraz z Rudarjem iz Trbovelj v Trbovljah 10:2, spustili posamezne »zvezdice« v nogometnem klubu na realna tla. Ta dva visoka poraza sta, vsaj upamo, preprečila naše nogometaše, da se lahko dosega uspehi samo s trdim delom na treningih in dobrih igri na tekmah v prvenstveni sezoni.

Morda je vzrok za slabe igre v pripravilnem obdobju sprememba v strokovnem delu z nogometaši, kajti zaradi odstopa Marjana Žurmana kot trenerja članskega moštva je vlogo trenerja prevzel Zdravko Frelj, ki je prav gotovo prinesel nekatere novosti tako na treninge kot v taktične variante igranja, na kar se morajo igralci privaditi. Upajamo, da si bodo naši nogometaši do pričetka prvenstva opomogli od dveh prepričljivih porazov in nas s svojimi dobrimi igri in rezultati razveseljevali, tako kot so nas v jesenskem delu prvenstva v sezoni 1983-1984, ko so na koncu osvojili odlično tretje mesto.

Mladinsko moštvo, ki prav tako nastopa v slovenski mladinski ligi, bo letos zelo pomlajeno, saj bo v moštvo nastopalo več kot polovica kadetov, ki so v lanskem letu igrali še v pionirskem moštvu, ki je osvojilo drugo mesto v medobčinski pionirski ligi. Od tega moštva ne pričakujemo posebnih tekmovalnih uspehov zaradi objektivno boljših, predvsem pa fizično močnejših moštev, ki igrajo v tej ligi. Zelim si le, da bi z dobrimi igri in športnim obnašanjem na igrišču dostojno zastopali barve jeseniškega nogometa.

V prvem kolu prvenstva se bodo v nedeljo, 26. avgusta, ob 17. uri jeseniški nogometaši na domačem igrišču srečali s povratnikom iz prve slovenske lige PRIMORJEM iz Ajdovščine, mladinci pa ob 15. uri prav tako s sovrstniki iz Ajdovščine.

Vse ljubitelje nogometa na Jesenicah in okolici vabimo, da si tekmo ogledajo in s športnim bodrenjem pomagajo našim nogometašem k uspehu. Nogometaši upajo, da se bodo ljubitelji nogometa odzvali njihovemu vabilu in da bodo, kot to oni radi rečejo, njihov dvajseti igralci.

B. Š.

PETI SPOMINSKI POHOD JANEZA JENKA — DELAVCEV SOZD SŽ NA STOL

Pripravljalni odbor za pohode v Železarni Jesenice v izvedbi Planinskega društva in GRS Jesenice organizira v nedeljo, 2. septembra, peti spominski pohod delavcev delovnih organizacij SOZD Slovenske železarne v smeri Završnica — Valvasorjev dom — vrh Stola — Završnica.

Pohodniki z Jesenic imajo svoje avtobuse, ki odidejo izpred Čufarja ob 6. uri. Avtobusi bodo ustavljali na vseh postajah do Potokov.

Vsi pohodniki iz SOZD SŽ se bodo zbrali ob 8. uri pri Valvasorjevem domu. Udeleženci morajo biti opremljeni s primerno planinsko opremo.

Število pohodnikov je neomejeno. Prijavite se lahko na sindikatu Železarne tel. 3266 do 28. avgusta.

Za vse pohodnike bo zaključek v Završnici.

Pohod bo ob vsakem vremenu in na lastno odgovornost.

PRVENSTVO ŽELEZARNE V PLAVANJU ZA LETO 1984

Komisija za športno rekreacijo pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne organizira v četrtek, 30. avgusta, ob 17.30 prvenstvo Železarne v plavanju za leto 1984 v kopališču Ukova.

Tekmovanje bo v ženski in moški konkurenci. Tekmovalci so razdeljeni po starostnih skupinah: ženske do 35 in nad 35 let (prosto in prsno); moški do 25, od 25—35 let, od 35—45 let in nad 45 let (prosto in prsno).

Plava se 50 m prsni slog, 50 m prosto in štafeta 4 x 50 m prosto. Štafeta se plava samo v moški konkurenci. Vsak plavalec lahko nastopi trikrat, in sicer enkrat 50 m prsno, enkrat 50 m prosto in enkrat štafeta 4 x 50 m prosto. Starejši tekmovalci lahko nastopi v mlajši skupini, mlajši v starejši ne more nastopiti. Za ekipno uvrstitev se šteje seštevek časov treh plavalcev iz starostnih skupin do 25 let, od 25—35 let, boljši čas nad 35 let ter čas štafete.

Za štafeto plava iz vsake starostne skupine po en tekmovalce. Število prijav je neomejeno, enako velja tudi za štafete, vendar se šteje čas samo ene štafete, ostale plavajo izven konkurence.

Prijave sprejema vodja tekmovanja na dan tekmovanja od 16.30 do 17.30.

1. SEPTEMBRA PRIČETEK HOKEJSKE SEZONE

Prav gotovo ta čas, ko prebirate to informacijo naši hokejisti že križajo hokejske palice na ledeni ploskvi v športni dvorani v Podmežakli, ki je letos opremljena z novo zaščitno ograjo in dodatnimi svetlobnimi elementi. Nič čudnega, kajti nova hokejska sezona je že na pragu.

Že v soboto, 1. septembra se bosta ob 18.30 v prijateljskem srečanju pomerila oba naša člana prve zvezne hokejske lige HK Jesenice in HK Kranjska gora, ki ju vodita trenerja Boris Svetlin in Ciril Klinar. Za tekmo, na katero bo vstop prost, bo prav gotovo med ljubitelji hokejske igre in simpatizerji obeh moštev veliko zanimanje, kako sta kolektiva pripravljena na novo sezono, še posebno, ker so se s prestopi nekaterih druga moštva prve zvezne hokejske lige okrepla. Seveda bo intenzivna priprava obeh moštev na ledu potekala še ves mesec, v katerem jeseniško moštvo čakajo že težke preizkušnje v tekmovalstvu za pokal ALPE-JADRAN.

Letos v tekmovalstvu za pokal ALPE-JADRAN, poleg jeseniškega moštva, sodelujejo še OLIMPIJA Ljubljana, KAC Celovec, Avstrija in AURONZO — Italija, član prve italijanske hokejske lige. Moštvo HK JESENICE se bo na domačem ledu pomerilo 5. septembra z moštvom ljubljanske OLIMPIJE, 9. septembra z

moštvom KAC Celovec in 16. septembra z moštvom AURONZO. Vse tekme se bodo pričele ob 18.30. V tem mesecu pa bodo odigrali tudi povratne tekme, kar bo, poleg predvidenih še nekaterih prijateljskih tekem, dovolj ostra priprava za start v prvi zvezni hokejski ligi.

Glede na realno upadanje osebnih dohodkov in jesenske obveznosti (šolske potrebščine, ozimnica) se je upravni odbor HK Jesenice, v sporazumu in sodelovanju sindikata in vodstva Železarne odločil, da permanentne karte, ki v prodaji, ki je podaljšana do 20. septembra, veljajo 1.500,00 din, delavci temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti Železarne lahko plačajo v treh obrokih. Prvi obrok je treba plačati takoj pri nakupu karte, ostala dva obroka pa bosta po podpisu ustrezne izjave poračunana v naslednjih dveh mesecih ob izplačilu osebnega dohodka. Po 20. septembru bodo permanentne karte veljale 2.000,00 din.

Naj ob tem še omenimo, da propagandna komisija pri upravnem odboru HK Jesenice pripravlja tudi že prvo število svojega glasila JE-SE-NI-CE, ki bo kot priloga Železarni predvidoma izšla 4. oktobra, pred prvim kolom v zvezni hokejski ligi.

JESENIŠKI HOKEJISTI NA PRAGU NOVE SEZONE

Čeprav smo še v poletnih mesecih, se jeseniški hokejisti že dalj časa vneto pripravljajo na novo tekmovalno sezono. Že od junija dalje imajo suhe treninge, prejšnji četrtek pa so v Kranjski gori končali devetdnevne skupne priprave. Ob tem velja zapisati zanimivost, da so se pri upravi hokejskega kluba Jesenice za takšen skupen trening odločili po petnajstih letih.

Cilj nove sezone je jesen — doseči kvaliteten napredek v igri in se še bolj približati evropskemu hokeju. Prav ta naporni skupni trening je eden od dokazov, kako skrbno in zavzeto so se letos lotili dela. Na pripravah v Kranjski gori so največ pozornosti namenili pridobivanju telesne kondicije. Vsak dan so trenirali po šest ur na prostem, v telovadnici in v bazenu. Skupnih priprav se je udeležilo 17 igralcev prvega moštva, štirje pa so izostali, ker jim niso odobrili dopusta. Pri tem naj omenimo, da v novi sezoni v vrstah jeseniškega moštva ne bo bistvenih kadrovskih sprememb. Trener še naprej ostaja

Boris Svetlin, v železarskem dresu pa ne bo treh igralcev: Mustafe Bešića, ki so mu dovolili enoletno igranje v Italiji, klub pa sta zapustila Zvone Suvak in Miha Horvat, ki bosta igrala pri Vojvodini, iz JLA pa se je vrnil Boris Pajič.

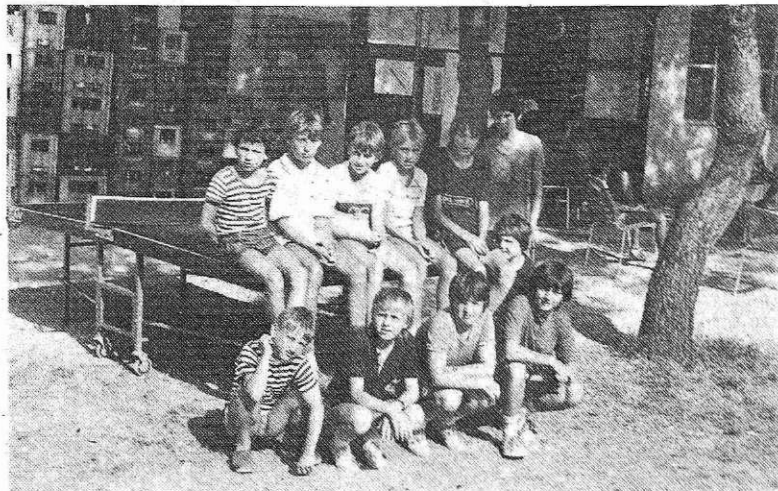
Trener Boris Svetlin je priprave v Kranjski gori ocenil kot uspešne, pri delu mu je pomagal tudi trener Kranjske gore Ciril Klinar. Ob tej priložnosti so vsi izrekli zahvalo vodstvu hokejskega kluba Jesenice, ki je omogočilo priprave ter hotelu Larix za uporabo bazena in osnovni šoli Jeseniško-bohinjskega odreda za telovadnico.

Hokejisti bodo že v tem tednu nadaljevali s pripravami na ledeni ploskvi v dvorani v Podmežakli. Začetek letošnje hokejske sezone bo v soboto, 1. septembra, ko se bosta pomerila domači moštvi Jesenice in Kranjska gora. V septembru bodo hokejisti štartali v pokalu Alpe-Jadran, v oktobru pa se bo začelo državno prvenstvo.

J. R.

TEČAJ JUDA

Tudi letos judo sekcija TVD Partizan Jesenice prireja tečaj juda za dekleta in fante. Vse, ki jih privlači ta borilni šport, vabijo k vpisu od 3. septembra dalje vsak ponedeljek, sredo in petek ob 18. uri v judo sobi društva.

V letošnjih poletnih mesecih s prizadevnimi treningi nadaljujejo tudi mladi tekmovalci Namizno-teniskega kluba Jesenice. Del priprav na novo tekmovalno sezono so združili tudi s prijetnim.

PRIJETNO JE TABORITI S TABORNIKI

Od 15. do 27. julija je po šestih letih premora jeseniški tabor, preseljen iz Karigadorja v Savudrijo, gostil prvo izmeno tabornikov Špičkovega odreda z Blejske Dobrave.

Prvič po štirih letih delovanja oziroma drugo leto, odkar je samostojen odred, je Špičkov odred organiziral taborjenje ob morju. To je bila nagrada za vse, ki so se doslej trudili, hkrati pa še ena velika preizkušnja. Bo uspelo? Bo! Saj mora! In res je. Ves trud je bil poplačan že po nekaj dneh.

Akcijo smo sprožili dovolj zgodaj, tako da so tudi starši lahko planirali dopust. Tudi ugodna cena, za mlajše tabornike 400 din na dan, za starejše 450 din na dan, je vplivala na odločitev, seveda pa tudi znano reklo: »Prijetno je taboriti s taborniki!« 54 nas je odšlo na pot v nedeljo, 15. julija. Na začetku nas je sicer spremljala smola, avtobusu je počila guma in že pri odhodu smo imeli dve uri zamude. No, potem je šlo vse gladko. V Savudriji so nas že čakali postavljeni šotori in lahko smo se le še veselili.

Že prvi večer smo doživeli pravo nevihto, ki smo jo prestali brez škoda. To se je v poznih večernih urah ponovilo še dvakrat. Vendar zaradi tega nismo bili prikrajšani pri kopanju. Enkrat samkrat smo morali program spremeniti, kopanje nam je odpadlo le v dopoldanskem času zaradi meduz in hladnega morja.

Morje in plaža sta od šotorov oddaljena le 20 m. Veliko smo plavali, nekaj neplavalcev je tudi splavalo. Veliko smo se tudi igrali v vodi in na plaži. Poleg tega smo prosti čas zapolnili z učnimi urami oziroma gozdno šolo. Pri teh urah smo se z igro in na šaljiv način spoznavali s taborniškim življenjem; učili smo se postavljanja šotorov, ki jih drugače nimamo, vezanja vozlov, taborniške pesmi, orientacije v naravi, spoznavali morske živali, sredozemsko rastlinje itd.

Organizirali smo nekaj izletov v bližnjo in daljno okolico. Med drugimi smo se z barko odpeljali v Piran, kjer smo si ogledali akvarij in pomorski muzej.

Kuharice so nam dobro kuhale in vedno smo radi sedli k obrokoma. No, včasih so nam natrosile malo preveč, drugače pa so odlično poskrbele za to, da nam ni po trebih predel pajek.

Otroci so bili ves čas pridni, zdravi. Posebnih problemov nismo imeli. Nekaj jih je bilo malo opečenih, na te je naša medicinska sestra večkrat pogledala, da so bili namazani in oblečeni. Tudi z meduzami ni bilo

posebnih problemov, čeprav so se pojavljale po nevihtah.

Vrh taborenja je bil vsekakor taborni ogenj, a nam je vreme preprečilo, da bi dogorel. Pogasiti smo ga morali. Kljub temu pa nam ni moglo prav nič preprečiti dobrega razpoloženja. Na borovce smo napeljali elektriko, pa je bilo prav tako dobro. Otroci so pripravili dobro uro dolgo zabaven program, s skeči, recitacijami, pesmimi in celo s triki. Od srca smo se jim nasmejali. Da starejši ne bi zaostajali, so se prav tako potrudili in nam pripravili nekaj skečev, ob katerih smo pokali od smeha.

Kar prehitro so minevali dnevi. V petek smo naše »domove« že porušili, ker za nami letos ne bo nobene izmene. Računali smo, da bomo svoje platnene strehe zapustili bodisi Plavžarjem ali Jeklarjem. Toda oprema je za letos odslužila. Spravili smo jo v kuhinjo, ki je čez zimo skladišče. Popoldne smo odrinili proti domu. Nisvajenje Savudrija!

In še drobno razmišljanje na koncu. Pred kratkim je Janko Rabič v svojem sestavku zapisal: »Časi se spreminjajo in danes je pravo bogastvo imeti svoj prostor ob morju in možnosti za letovanje.« Zdi se nam, da bi se morali tega zavedati vsi. Da to drži, smo se letos lahko prepričali na lastni koži. Mogoče se tega zavedamo toliko bolj, ker smo s svojim trudom, žal le eni izmed, omogočili taborjenje, ker drugih interesentov ni bilo.

Taborni prostor je enkraten. Stoji v senci borovcev le 20 metrov oddaljen od obale. Letos je tu taborilo 54 tabornikov Špičkovega odreda z Blejske Dobrave. Sprašujemo se, ali bo JESENIŠKI TABOR tudi druga leta gostil le Dobravce. V jeseniški občini je še pet odredov, od tega trije zelo močni in dokaj aktivni. Kje je vzrok, da vsak od njih ni mogel pridobiti 50 do 60 svojih tabornikov ali nekaj zunanjih? Po trdem delu smo po šestih letih spet dobili taborni prostor in ga z nemalo truda uredili. Škoda bi bilo tako idealen prostor na tako lahek način izpuščati iz rok. Bili smo opozorjeni, da kljub pogodbi lahko ostanemo v kratkem praznih rok, če bo prostor zaseden le 10 do 12 dni v sezoni. Se bomo torej morali zaradi malomarnosti ali česar koli, kar bi bilo lahko vzrok, da je letos taborila le ena izmena, v bližnji sezoni seliti na drug prostor, ali kakor pred leti, ostati brez tabornega prostora ob morju?

Špičkov odred